

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

Jaarverslag 2004

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Jaarverslag AIVD 2004

Woord vooraf

In 2004 werd Nederland - met de moord op filmregisseur Theo van Gogh - getroffen door een terroristische aanslag. Met de mogelijkheid van een aanslag werd al enige tijd rekening gehouden vanwege de dreiging van het radicaal-islamitisch terrorisme. Dat er daadwerkelijk een aanslag plaatsvond, onderstreept de kwetsbaarheid van onze samenleving.

Om die kwetsbaarheid te verminderen is het nodig radicalisering binnen moslimgemeenschappen tegen te gaan en gewelddadige activiteiten in een vroegtijdig stadium te onderkennen en te verstoren. Dit is de opgave voor eenieder die zich verantwoordelijk weet voor de veiligheid in ons land. De AIVD speelt hierbij als inlichtingen- en veiligheidsdienst een bijzondere rol. Het onderzoek van de dienst naar radicalisering en terrorisme kreeg in 2004 de hoogste prioriteit. In dit jaarverslag leest u over de stand van zaken op dit aandachtsgebied en op de andere werkterreinen van de dienst. Operationele bijzonderheden zijn niet in het verslag opgenomen. Deze gegevens worden verstrekt aan de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer.

In 2004 is het functioneren van de AIVD onderzocht door de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD, die ik voor dit doel heb ingesteld. De commissie heeft in november haar rapport uitgebracht, op basis waarvan besloten is tot een aantal verbeteringen in onder andere de aansturing, de informatiehuishouding en de samenwerking van de dienst met andere overheidsdiensten.

Dit alles plaatst de AIVD de komende periode voor een uiterst belangrijke opgave: het combineren van de voortgang van zijn belangrijke werk, met name op het terrein van terrorisme, met het doorvoeren van veranderingen en het realiseren van een substantiële groei. Ik wens de dienst, die dit jaar zestig jaar bestaat, daarmee alle succes!

J.W. Remkes,
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Inhoud

	Woord vooraf	3
I	Ontwikkelingen op het gebied van nationale veiligheid	11
I.1	Inleiding	11
I.2	Dreigingsbeeld	12
I.3	Maatregelen tegen terrorisme	13
I.4	Het functioneren van de AIVD	14
2	Terrorisme	17
2.1	Islamistisch terrorisme	17
2.1.1	Internationale ontwikkelingen	17
2.1.2	Nederland en het islamistisch terrorisme	19
2.1.3	Europees onderzoek naar rekrutering	21
2.2	Overige terroristische groeperingen	23
2.2.1	DHKP/C en MLKP-FESK	23
2.2.2	KONGRA-GEL	24
2.2.3	Libanese Hezbollah	26
2.2.4	ETA	27
2.2.5	IRA	27
2.2.6	Communist Party of the Philippines / New People's Army	28
2.3	NBCR-terrorisme	29
2.4	Financieel onderzoek	29
2.5	Migratie en terrorisme	30
3	Radicaliseringstendensen	33
3.1	Het onderzoek naar radicalisering	33
3.1.1	Radicalisering en terrorisme	34
3.1.2	Salafitische moskeeën in Nederland	34
3.1.3	Onderwijs	35
3.1.4	Al-Haramain	35
3.2	De Marokkaanse gemeenschap	36
3.2.1	Religieuze radicalisering	36
3.2.2	Politieke radicalisering binnen de Marokkaanse gemeenschap	37

3.3	De Turkse en Koerdische gemeenschappen	38
3.3.1	Turkse radicaal-islamitische netwerken en organisaties	38
3.4	Pakistaanse en Indiase gemeenschap	39
3.5	Afghaanse gemeenschap	40
3.6	Europese samenwerking	41
4	Politiek gewelddadig activisme	43
4.1	Links activisme	43
4.2	Dierenrechtenactivisme	44
4.3	Extreem rechts	45
4.4	Molukse gemeenschap	47
5	Ongewenste bemoeienis van vreemde mogendheden	49
6	Proliferatie van massavernietigingswapens	53
6.1	Risicolanden	53
6.2	Nederland en proliferatie	55
7	Inlichtingen Buitenland	57
8	Beveiligingsbevordering	61
8.1	Bijzondere informatiebeveiliging	61
8.1.1	Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst - bijzondere informatie (Vir-bi)	61
8.1.2	Werkgroep bijzondere informatiebeveiliging en Cryptofaciliteit	62
8.1.3	Security scans en adviezen	63
8.1.4	National Security Authority (NSA)	63
8.1.4.1	NSA in het kader van de NAVO	63
8.1.4.2	NSA in het kader van de EU	64
8.1.4.3	Deelname Galileo project	65
8.2	Beveiligingsbevordering vitale sectoren	65
8.3	Personen, objecten en diensten	67
8.3.1	Dreigingsmeldingen en -inschattingen	67
8.3.2	Producten in 2004	68
8.3.3	Internationale organisaties	69

8.3.3.1	Joegoslavië Tribunaal	70
8.3.3.2	Internationaal Strafhof	70
8.4	Vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken	70
8.4.1	Terugdringen doorlooptijden	71
8.4.2	Uitvoerbaarheidstoets Wvo	71
8.4.3	Vertrouwensfuncties en integriteit	72
8.4.4	Veiligheidsonderzoeken door de Koninklijke Marechaussee	72
8.4.5	Veiligheidsonderzoeken politie	73
8.4.6	Veiligheidsonderzoeken Koninklijk Huis	74
8.4.7	Overzicht aantallen functies en onderzoeken	74
8.4.8	Resultaten	75
8.4.9	Bezwaar en beroep veiligheidsonderzoeken	76
8.5	Overige activiteiten	78
8.5.1	Meldpunt Integriteitaantastingen (Mepia)	78
8.5.2	Integriteitszorg politie	79
8.5.3	Elektronische aanvallen	79
8.5.4	Herinrichting functie Beveiligingsambtenaar (BVA)	80
8.5.5	Onderzoek beveiliging aanvraag en uitgifte reisdocumenten	80
8.5.6	Ondersteuning beveiliging productie, opslag en transport van rijbewijzen	80
9	Sturing en verantwoording	83
9.1	Sturing	83
9.1.1	De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties	83
9.1.2	De Raad voor de Nationale Veiligheid	84
9.1.3	Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding	84
9.1.4	Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland	84
9.2	Parlementaire zaken en wetgeving	85
9.2.1	De Tweede Kamer	85
9.2.2	De Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten	87
9.2.3	Wet- en regelgeving	87
9.3	Communicatie	90
9.4	Verzoeken om kennisneming	90
9.5	Klachten	92
9.6	Commissie van Toezicht	93

10	Samenwerking	97
10.1	Samenwerking in Nederland	97
10.1.1	CT-Infobox	97
10.1.2	Samenwerking politie en KMAR	99
10.1.3	MIVD	100
10.2	Samenwerking binnen het Koninkrijk	101
10.3	Europese Samenwerking	102
10.3.1	Club de Berne	102
10.3.2	Midden-Europa Conferentie (MEC)	102
10.3.4	Counter Terrorist Group (CTG)	102
10.3.5	SitCen	103
10.4	Internationale samenwerking	103
10.4.1	NAVO	103
10.4.2	Het liaisonnetwerk en bilaterale contacten	103
10.4.3	Veiligheidsonderzoeken	104
10.4.4	Internationale samenwerking op het gebied van beveiligingsstandaarden	104
II	Interne bedrijfsvoering	107
II.1	Personeel	107
II.2	Informatievoorziening	107
II.3	Kwaliteitsmanagement	108
II.4	Registratie, documentatie en archivering	109
II.5	Financiën	109
II.5.1	Mededeling bedrijfsvoering	111
II.5.2	Departementale auditdienst	112
Bijlage I	Parlementaire stukken 2004	115

1 Ontwikkelingen op het gebied van de nationale veiligheid

In dit eerste hoofdstuk wordt ingegaan op een aantal actuele ontwikkelingen op het gebied van nationale veiligheid in het licht van de taakstelling van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD). In de volgende hoofdstukken komen de aandachtsgebieden van de dienst in de volle breedte aan de orde.

1.1 Inleiding

Ook gezien vanuit de optiek van de AIVD, was het jaar 2004 een bewogen jaar. De dreiging van het internationale terrorisme nam toe en het onderzoek van de dienst naar radicaal-islamitische netwerken in Nederland kreeg de hoogste prioriteit. De moord op Theo van Gogh op 2 november 2004 kwam voor Nederland en ook voor de AIVD als een schok. De verdachte van de moord stond in contact met het netwerk dat aanslagen beraamde op de parlementariërs Hirshi Ali en Wilders. Op basis van AIVD-informatie konden personen worden aangehouden die deze plannen smeedden.

In de loop van 2004 nam het kabinet opnieuw maatregelen om het terrorisme beter te kunnen bestrijden. Verschillende daarvan hadden rechtstreeks gevolgen voor het werk van de AIVD; er ontstonden nieuwe samenwerkingsverbanden en nieuwe vormen van informatie-uitwisseling.

De politieke en publicitaire aandacht voor het werk van de AIVD bleef onverminderd groot. De rapportages van de AIVD, bijvoorbeeld over het verschijnsel van de radicale islam, voedden het publieke debat. Ook het functioneren van de AIVD kwam aan de orde. Eind 2003 werd in de Tweede Kamer de vraag gesteld of de dienst voldoende is toegerust voor zijn taken. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft daarop de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD ingesteld, die in november 2004 haar rapport uitbracht.

1.2 Dreigingsbeeld

De aanslagen in Madrid op 11 maart maakten eens te meer duidelijk dat de dreiging van het islamistisch terrorisme zich ook tegen Europa richt. De moord op Van Gogh liet zien dat ook Nederland niet gevrijwaard bleef. Een actuele dreiging werd weggenomen door de arrestatie van leden van het Hofstadnetwerk in Den Haag, Amsterdam en Amersfoort. In Nederland zijn echter meerdere radicaal-islamitische netwerken actief. De AIVD zal hierop zijn aandacht blijven richten.

De ontwikkelingen in het afgelopen jaar laten zien dat het gedachtegoed en de aanslagen van het internationale netwerk van Al Qa'ida een belangrijke inspiratiebron zijn gaan vormen voor regionale en lokale netwerken van radicale moslims. Vaak vormen charismatische personen die in aanzien staan omdat zij bijvoorbeeld zelf strijd hebben geleverd in Afghanistan of Bosnië, de schakel tussen het internationale niveau van Al Qa'ida en de uitvoerders en hun ondersteuners op regionaal of lokaal niveau.

De doelen waartegen aanslagen zich richten blijken sterk te kunnen verschillen. De aanslagen in Madrid vestigden de aandacht op de kwetsbaarheid van moeilijk te beveiligen plaatsen waar veel mensen bijeen komen, de zogenaamde soft targets. Dergelijke aanslagen vergen de nodige voorbereiding, zoals ook geldt voor aanslagen op overheidsgebouwen en dergelijke, waarvoor in Nederland afgelopen zomer aanwijzingen werden gevonden. Inmiddels is gebleken dat ook een individu het doelwit kan zijn van een aanslag. Zo'n aanslag kan op relatief eenvoudige wijze worden voorbereid en gepleegd en dus moeilijker in een voorbereidend stadium worden ontdekt.

In 2004 heeft de AIVD opnieuw de aandacht gevestigd op de radicalisering van vooral jonge moslims. In heel Europa en dus ook in Nederland doet zich het verschijnsel voor dat sommige moslimjongeren zich niet identificeren met de westerse samenleving en zich aangetrokken voelen tot radicale vormen van de islam. In sommige gevallen leidt de radicalisering ertoe dat jongeren ontvankelijk worden voor rekrutering voor de jihad. Het tegengaan van radicalisering vergt een brede benadering, waarbij maatschappelijke organisaties, de centrale en lokale overheid en de moslimgemeenschap zelf een belangrijke rol spelen. In december bracht de AIVD de rapportage 'Van dawa tot jihad' uit, waarin zowel op de radicalisering zelf als de mogelijkheden om dit verschijnsel tegen te gaan worden beschreven.

Naast het onderzoek naar terrorisme en radicalisering bleef ook aandacht van de AIVD nodig voor andere (mogelijke) bedreigingen voor de nationale veiligheid, zoals de verschillende vormen van politiek extremisme, buitenlandse inmenging en de proliferatie van massavernietigingswapens. Het onderzoek op deze terreinen is beperkt gebleven omdat prioriteit moest worden gegeven aan het onderzoek naar terrorisme en radicalisering.

1.3 Maatregelen tegen terrorisme

In vervolg op het Actieplan Terrorismebestrijding van 2001 heeft het kabinet opnieuw maatregelen getroffen om het terrorisme beter te kunnen bestrijden. Deze maatregelen gaven soms aanleiding tot discussie omdat zij de spanning tot uitdrukking brengen tussen de bescherming van grondwettelijke vrijheden en de vergroting van veiligheid. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie heeft de afwegingen van het kabinet over dit dilemma expliciet in de Tweede Kamer aan de orde gesteld, met verwijzing naar de nota Grondrechten in een pluriforme samenleving van de minister van Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties.

Tot de maatregelen behoort het strafbaar stellen van het rekruteren van personen voor de jihad. Voorts is een wetsvoorstel van de minister van Justitie om informatie van de AIVD als bewijs te kunnen gebruiken in een strafproces ingediend bij het parlement. Door deze maatregelen neemt de betekenis van AIVD-informatie voor de opsporing en vervolging van personen die betrokken zijn bij terrorisme toe. Het aantal door de AIVD uitgebrachte ambtsberichten aan het Openbaar Ministerie is in 2004 sterk toegenomen. Het onderzoek van de AIVD blijft echter primair gericht op het verkrijgen van inzicht in de bestaande dreigingen om op basis daarvan tijdig te kunnen waarschuwen, juist ook als nog geen sprake is van strafbare feiten. Bij het tegengaan van terrorisme is immers cruciaal dat in een vroegtijdig stadium informatie wordt verkregen over de voorbereiding van terroristische activiteiten zodat deze activiteiten tijdig kunnen worden tegengegaan.

Deze gedachte lag ook ten grondslag aan het kabinetsbesluit van april 2004 om personen die op enigerlei wijze in verband kunnen worden gebracht met terroristische activiteiten of de ondersteuning daarvan met verhoogde inzet te volgen. Dit heeft geleid tot een nieuw samenwerkingsverband tussen de AIVD, het Korps Landelijke Politiediensten, de Immigratie- en Naturalisatiedienst, het Openbaar Ministerie en later ook de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst. Binnen dit samenwerkingsverband,

aangeduid als CT (contra-terrorisme) Infobox, wordt de informatie over personen van de verschillende diensten bij elkaar gebracht en wordt bezien welke vervolgstappen mogelijk zijn.

In september kondigde het kabinet een nieuwe organisatiestructuur aan voor het antiterrorismebeleid. Er werd een Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding (NCTb) aangesteld die, onder verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse zaken en Koninkrijksrelaties en de minister van Justitie, de coördinerende rol zou gaan vervullen. Op 1 januari 2005 is de NCTb met zijn werkzaamheden begonnen. De AIVD verstrekt informatie aan de NCTb, zowel over het algemene dreigingsbeeld als over specifieke veiligheidsrisico's voor personen, diensten en objecten.

Begin 2005 kondigden de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties opnieuw enkele, vooral bestuurlijke, maatregelen aan om personen die betrokken zijn bij terroristische activiteiten in hun handelen te beperken.

Tijdens het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie in de tweede helft van 2004 zijn van Nederlandse zijde initiatieven ontplooid om de Europese samenwerking van inlichtingen- en veiligheidsdiensten te verbeteren. Een van deze initiatieven is de versterking van het Europese samenwerkingsverband, het Situation Centre, waarin vertegenwoordigers van de Europese inlichtingen- en veiligheidsdiensten zitting hebben en waarin de kennis en analyses van de diensten worden samengebracht.

1.4 Het functioneren van de AIVD

In het afgelopen jaar is het functioneren van de AIVD onderzocht door de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD. De resultaten van het onderzoek zijn eind 2004 openbaar gemaakt. De commissie deed een vijftigtal aanbevelingen. Op basis van die aanbevelingen heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties maatregelen genomen om de dienst stevig te positioneren, beter aan te sturen en flink uit te breiden.

De belangrijkste aanbevelingen van de commissie die door minister en kabinet zijn overgenomen zijn:

- 1 de AIVD dient het huidige wettelijk takenpakket te blijven verrichten;
- 2 de AIVD hoeft geen nieuwe bevoegdheden anders dan die voortvloeien uit reeds aangekondigde wetwijzigingen, waaronder een nadere regeling van de verstoringsbevoegdheid;

- 3 de AIVD moet kwalitatief verbeteren, intensiever samenwerken, de informatiehuishouding aanzienlijk vernieuwen en kwantitatief groeien;
- 4 de AIVD dient de algemene communicatie richting burgers en het tijdig en adequaat informeren van verschillende onderdelen van de overheid opdat deze op basis hiervan in staat zijn maatregelen te nemen, te versterken;
- 5 de bestuurlijke drukte rond de AIVD noodzaakt tot een meer eenduidige aansturing van de AIVD door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties;
- 6 de controle op de AIVD moet worden verdiept.

Er is een ontwikkelplan opgesteld op basis waarvan veranderingen zullen worden doorgevoerd. Bijzondere aandacht zal daarbij worden besteed aan de kwaliteitsverbetering van de AIVD, waarbij veel aandacht zal uitgaan naar versterking van het onderzoekend, het duidend en het mobiliserend vermogen van de dienst. Het onderzoekend vermogen wordt versterkt door optimalisering van het gebruik van bijzondere inlichtingenmiddelen en de ontwikkeling van nieuwe, met name technische middelen. Het duidend vermogen wordt vergroot door het beter toegankelijk maken van de beschikbare informatie voor álle taken van de dienst. Versterking van het mobiliserend vermogen betekent dat de exploitatie van gegevens door de dienst ook inderdaad leidt tot bruikbare handelingsperspectieven voor samenwerkingspartners en belangendragers. Extra aandacht vergt ook de groei van de AIVD. De kwetsbaarheid van de dienst bij het aantrekken, inwerken en begeleiden van nieuwe medewerkers bleek wel uit het feit dat een pas in dienst getreden medewerker staatsgeheimen lekte naar personen die tot het onderzoeksgebied van de AIVD behoren.

Naar aanleiding van de onduidelijkheden over de informatieverstrekking van de AIVD aan burgemeesters, is voorjaar 2005 een werkgroep in het leven geroepen, bestaande uit vertegenwoordigers van de verschillende betrokken partijen. Deze werkgroep zal adviseren over de verbetering van het gegevensverkeer tussen AIVD en burgemeesters.

2 Terrorisme

In dit hoofdstuk wordt verslag gedaan van het onderzoek naar terrorisme. Na het islamistisch terrorisme wordt aandacht besteed aan buitenlandse terroristische groeperingen die in Nederland vertakkingen hebben. Vervolgens komen aan de orde NBCR-terrorisme, het financieel onderzoek en de relatie tussen migratie en terrorisme.

2.1 Islamistisch terrorisme

In december 2002 waarschuwde de AIVD dat de dreiging van het islamistisch terrorisme zich in de nabije toekomst meer in en vanuit het Westen zou gaan openbaren. In de nota 'Rekrutering voor de jihad' constateerde de dienst dat er indicaties waren dat in het Westen opgegroeide radicale moslims Europa gingen beschouwen als frontlinie voor de jihad en mogelijk op korte termijn zouden overgaan tot het lokaal plegen van terroristische aanslagen.¹ Twee gewelddadige gebeurtenissen uit 2004 hebben deze analyse helaas bevestigd: de aanslagen in Madrid van 11 maart en de moord op Theo van Gogh op 2 november 2004.

Het islamistisch terrorisme is geen nieuw fenomeen in Europa. In de jaren negentig van de vorige eeuw werden door Algerijnse terroristen reeds aanslagen gepleegd in Frankrijk, en ook de aanslagen van 11 september 2001 zijn voor het grootste deel vanaf Europees grondgebied voorbereid. Met andere woorden, de dreiging van het islamistisch terrorisme tegen westerse samenlevingen was al een reële. Nieuw is echter dat het islamistisch terrorisme niet langer uitsluitend kan worden beschouwd als een dreiging van buitenaf, maar veel meer als een dreiging vanuit de eigen westerse samenleving en gericht tegen diezelfde samenleving. Ook lijkt met de toepassing van en dreiging met geweld tegen individuen de aard van de geweldsvorm een nieuwe dimensie te hebben gekregen. In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op een aantal internationale en nationale aspecten die met deze nieuwe ontwikkelingen binnen de islamistisch-terroristische dreiging te maken hebben.

2.1.1 Internationale ontwikkelingen

Op 11 maart 2004 ontploften in Madrid, aan de vooravond van landelijke verkiezingen, bommen in drie forensentreinen, met als gevolg bijna tweehonderd doden en honderden gewonden. Als belangrijk motief voor de terroristische cel om de aanslag te

plegen werd de Spaanse deelname aan de strijd in Irak genoemd. Het conflict in Irak heeft voor islamistische terroristen een sterk symbolische waarde. Zij zien deze oorlog als onderdeel van de wereldwijde strijd van het Westen tegen de islam. In het kader van deze strijd beschouwen zij het voeren van een internationale jihad tegen de 'vijanden van de islam' als een religieuze plicht, hetgeen een aanslag als die in Madrid in hun ogen ten volle rechtvaardigt.

Vanuit een aantal landen in Europa zijn radicale moslims naar Irak getrokken om daar de wapens tegen de Amerikaanse troepen en hun bondgenoten op te nemen. De schaal waarop dit gebeurt is maar ten dele bekend. Vanuit Nederland lijkt het vooralsnog te gaan om slechts een handvol individuen. De strijd in Irak speelt echter in de hoofden van radicale moslimjongeren een belangrijke rol. Zo kan de situatie in Irak op twee manieren een dreiging voor ons land vormen. Ten eerste voedt het de haatgevoelens ten aanzien van het Westen onder radicale en radicaliserende moslims in Nederland. Ten tweede bestaat de kans dat, naarmate het conflict langer duurt en er meer geradicaliseerde moslims op jihad naar Irak gaan, zij na verloop van tijd terugkeren als getrainde en ervaren strijders, zoals dat in de jaren negentig het geval was met veteranen uit Afghanistan. Vanwege hun kennis en ervaring op het terrein van guerrillatactieken en het plegen van aanslagen zal van dergelijke veteranen een verhoogde dreiging uitgaan tegen de Europese samenleving. Ook kunnen zij zich in Europa ontwikkelen tot actieve rekruteurs van nieuwe jihadisten.

De aanslagen in Madrid bevestigden de opkomst van meer autonome, vooral lokaal actieve jihadistische netwerken en cellen. De groep die de aanslagen in Madrid pleegde is een voorbeeld van zo'n lokale cel, die zich wel laat inspireren door de ideologie van de gewelddadige jihad, maar niet direct deel uitmaakt van een aan Al Qa'ida gelieerd wereldwijd terroristisch netwerk. De opkomst van deze lokale cellen, die al dan niet een interactie aangaan met (individen uit) internationale veteranennetwerken, maakt het dreigingsbeeld voor de nabije toekomst meer complex en diffuus. Temeer ook daar dergelijke lokaal opererende groepen gemakkelijker in hun omgeving opgaan en derhalve moeilijker zijn te onderkennen. Een bijkomend verschijnsel is dat de financiering van deze cellen meer op lokaal niveau plaatsvindt, waarbij met name criminele activiteiten een bron van inkomsten kunnen vormen. De vermenging van criminaliteit en terrorisme die aldus ontstaat, vergroot eveneens de complexiteit en omvang van de terroristische dreiging. Gevolg van deze ontwikkelingen is dat de slagkracht en de resistentie van jihadistische cellen, ondanks de successen die door inlichtingen-, veiligheids- en opsporingsdiensten worden geboekt, onverminderd groot blijft.

Het zou echter onverstandig zijn voor instanties op het vlak van terrorismebestrijding om zich uitsluitend te richten op deze lokale, meer of minder autonome, cellen. Nog immer vormen transnationale netwerken van jihadisten een reële dreiging. In 2004 heeft de AIVD onderzoek gedaan naar een aantal in internationaal verband opererende cellen dat tevens actief was op Nederlands grondgebied. In deze onderzoeken blijkt sprake te zijn van een breed scala aan internationale contacten en veelvuldige transnationale reisbewegingen. Een directe aansturing van deze cellen vanuit een hoger niveau is tot nu toe niet geconstateerd, maar er zijn zeker aanwijzingen in die richting. Het ligt echter voor de hand dat sinds de arrestatie en dood van diverse leiders van Al Qa'ida de internationale netwerken en lokale cellen geen of minder aansturing krijgen dan voorheen. Op termijn zou zich een nieuwe laag van leiders en planners kunnen ontwikkelen die het ontstane vacuüm opvult. Echter, vooralsnog lijkt het erop dat cellen en netwerken zich autonoom gedragen en voor de planning van en goedkeuring voor bepaalde aanslagen niet langer afhankelijk zijn van een hoger niveau.

Transnationale contacten tussen islamistische terroristen breiden zich uit over grote delen van Europa. Landen in Midden-Europa blijken ook in toenemende mate in de belangstelling te staan van internationaal opererende islamistisch terroristische netwerken. Daarnaast stemmen de ontwikkelingen in Bosnië-Herzegovina en Kosovo tot zorg. Door de zwakke staatsstructuren, de hoge mate van corruptie en de beperkte financiële middelen om terrorisme effectief aan te pakken, vormen zij voor islamistisch terroristen een ideale uitvalsbasis.

2.1.2 Nederland en het islamistisch terrorisme

Lokale islamistisch terroristische cellen vormen ook voor Nederland een bedreiging. Mohammed B., de verdachte van de moord op Van Gogh, verkeerde in de periferie van de zogenaamde Hofstadgroep. Diverse leden van deze groep werden gearresteerd op basis van ambtsberichten van de AIVD. Uit de teksten die bij de verdachte zijn aangetroffen blijkt een buitengewoon radicaal gedachtegoed, waarin naast een grote afkeer van de Westerse maatschappij vooral visioenen van extreem geweld en martelaarschap tot uiting komen. De groep beschouwt zich als voorhoede van de islamitische gemeenschap en als zodanig in oorlog met het Westen in het algemeen en Nederland in het bijzonder. In het kader van deze oorlog worden bepaalde politici en opinieleiders gezien als legitieme doelen waartegen geweld mag worden gebruikt. Het lokale karakter van de Hofstadgroep wordt onderstreept door de afwezigheid van concrete aanwijzingen voor een internationale aansturing. In oktober 2003

constateerde de AIVD weliswaar contacten tussen de Hofstadgroep en een Marokkaanse jihad-veteraan die een rol zou hebben gespeeld bij de aanslagen in Casablanca, maar sinds diens arrestatie lijkt van dergelijke contacten geen sprake meer te zijn geweest. Ook de rol van de Syrische geestelijk leider van de groep wijst niet op een externe aansturing. Hoewel de rol van deze Syriër van groot belang was voor de ideologische en religieuze ontwikkeling van de Hofstadgroep, was hij niet de enige motor achter de radicalisering van de jongeren. Het internet speelde bij dat proces eveneens een zeer belangrijke rol. Veel van de redeneringen die in de brieven van Mohammed B. zijn terug te vinden, circuleren al geruime tijd in nieuwsgroepen en chatrooms of zijn afkomstig van internationale websites waar verhandelingen te vinden zijn over de 'ware' islam. De Hofstadgroep werd via het internet overigens niet alleen ideologisch gevoed, maar legde op deze wijze ook contact met jongeren die openstonden voor de denkwereld van de groep.

De toepassing van individueel geweld tegen één persoon voegt een dimensie toe aan de door islamistische terroristen gekozen vorm van geweld, die voorheen vooral bekend was uit landen als Algerije, Egypte en Irak. Wat de moord op Van Gogh tevens laat zien, is hoe ver een jonge radicale moslim in Nederland inmiddels bereid is te gaan ter verdediging van zijn geloofsopvattingen, en hoe groot het gevaar is dat uitgaat van radicale ideologen uit het Midden-Oosten die persoonlijk of via het internet deze jongeren trachten te winnen voor hun sektarische en gewelddadige islamistische ideeën. De heftige reactie die de moord heeft opgeroepen in ons land heeft daarnaast een bepaalde mate van spanning en onbegrip blootgelegd in de Nederlandse samenleving tussen moslims en niet-islamitische Nederlanders. Brandstichtingen in kerken, moskeeën en scholen wijzen op vormen van haat en onverdraagzaamheid binnen de Nederlandse samenleving, die tot voor kort niet goed voorstelbaar werden geacht. De grote scheidslijn kan echter worden aangebracht tussen radicale stromingen die zich zowel in allochtone als autochtone gemeenschappen manifesteren en waartegen de gematigde krachten in beide gemeenschappen een tegenwicht moeten vormen.

De aanslagen in Madrid hebben in Nederland geleid tot een accentverschuiving in het beleid van terrorismebestrijding. Al lang bekend was dat islamistisch terroristen zich vooral richten op zogenaamde soft targets. Dit zijn plaatsen en objecten die vanwege hun aard, ligging of functie makkelijk te benaderen c.q. te treffen en derhalve moeilijk te beveiligen zijn, en waarbij de kans op het maken van veel slachtoffers juist zeer aanzienlijk is. Belangrijk onderdeel van het voorkomen van terroristische aanslagen

werd dan ook de nadruk die werd gelegd op het beveiligen van bepaalde prominente objecten en plaatsen.

Op 9 juli werd besloten een aantal objecten extra scherp te bewaken, naar aanleiding van bij de AIVD bekende informatie over mogelijke verkenningen voor terroristische aanslagen. In internationaal verband kreeg het fenomeen van ‘terroristische verkenningen’ aandacht door de aanhouding van de Pakistaanse computerspecialist Naeem Noor Khan. In diens computer werden grote hoeveelheden informatie aangetroffen die wezen op uitgebreide verkenningen van diverse gebouwen in de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Uit de informatie bleek dat islamistische terroristen langdurig de tijd nemen om objecten, die potentiële doelen vormen voor aanslagen, in kaart te brengen en de bewakingsprocedures rondom deze objecten te leren kennen. Op diverse plaatsen in Nederland zijn deze zomer personen aangehouden - al dan niet op aangeven van de AIVD - omdat zij zich mogelijk bezighielden met het verkennen van bepaalde gebouwen of plaatsen. Daarbij blijkt de AIVD ook zelf meer dan eens uitdrukkelijk in beeld te zijn geweest als potentieel doelwit van een aanslag. De aanhouding van de jonge, radicale moslim Samir A. wegens betrokkenheid bij een overval op een supermarkt eind juni, leidde tot de ontdekking van plannen om onder andere op het gebouw van de AIVD een aanslag te plegen. In oktober 2003 was hij op aangeven van de AIVD al door de politie aangehouden in verband met het voorbereiden van een terroristische activiteit, waarna hij wegens gebrek aan bewijs was vrijgelaten. Betrokkene wordt door de AIVD tot de kern van de Hofstadgroep gerekend.

De AIVD had al in 2001 besloten om in het onderzoek naar terroristische netwerken de focus te richten op het meer nadrukkelijk volgen van een aantal personen van wie enige relatie met terrorisme bekend is. Na de aanslagen in Madrid werd besloten deze aanpak te verbreden en te komen tot een samenwerkingsverband waarin de informatie over deze personen van alle betrokken diensten bij elkaar wordt gebracht. Dit samenwerkingsverband kreeg de naam CT Infobox (zie hoofdstuk 10 Samenwerking).

2.1.3 Europees onderzoek naar rekrutering

In het kader van het Nederlandse voorzitterschap van de Europese Unie heeft de AIVD binnen de Counter Terrorism Group (CTG), het samenwerkingsverband van de Europese inlichtingen- en veiligheidsdiensten op het gebied van contraterrorisme, onderzoek geïnitieerd naar rekrutering voor de jihad. Het onderzoek richtte zich op de

plekken waar rekruteurs potentiële volgelingen spotten teneinde deze klaar te stomen voor jihadgang, islamistisch terrorisme en martelaarschap. Hoewel het spotten op allerlei plaatsen kan geschieden is het onderzoek beperkt gehouden tot wervingsactiviteiten in en rond moskeeën, gevangenissen, aan onderwijsinstellingen en op het internet. Het onderzoek is opgezet als een eerste Europa-brede verkennende analyse waaraan in 2005 onder voorzitterschap van Luxemburg en het Verenigd Koninkrijk een vervolg zal worden gegeven. Vrijwel alle Europese veiligheidsdiensten leverden bijdragen. Het onderzoek gaf onder andere aanleiding tot de volgende analytische conclusies:

- ten aanzien van rekruteurs: 'klassieke' werving voor de jihad door een rekruteur komt nog steeds veel voor. Rekruteurs zijn dikwijls jihadveteranen met enige islamkennis. Daarnaast lijkt het verschijnsel van autonome rekrutering (zelfontbranding) in opkomst. Jongeren komen daarbij zonder tussenkomst van een 'echte' ronselaar tot zeer radicale opvattingen en pogen vervolgens zelfstandig op jihad te gaan of aanslagen te plegen. Bij dit proces spelen radicale websites en verslaggeving over strijd en gruwelen in gebieden als Tsjetsjenië, Palestijnse gebieden en Irak een grote rol. Niet zelden komen autonome rekruten uiteindelijk toch in contact met professionele mentoren. Ook kan 'peer pressure' bij rekrutering een rol spelen: radicale jongeren trekken dan leeftijdgenoten over de streep;
- ten aanzien van rekruten: in Europa lijkt de grootste gevoeligheid voor rekrutering te bestaan onder islamitische jongemannen die niet volledig geïntegreerd zijn. Dikwijls gaat het om tweede of derde generatie immigranten die zich gediscrimineerd voelen in de westerse samenleving waarin ze geboren zijn en zich tegelijk niet meer thuis voelen in de traditionele leefwereld van hun ouders. Op reeds (eeuwen)lang gevestigde islamitische bevolkingsgroepen lijkt jihadistisch gedachtegoed geen aantrekkingskracht van enige betekenis te hebben. Onder rekruten bevinden zich ook kleine maar significante aantallen bekeerlingen. Vrouwelijke rekruten zijn nog zeldzaam. Wel zijn zeer radicale islamitische vrouwen opvallend actief op internet;
- ten aanzien van rekruteringslocaties: rekruteurs opereren op allerlei plekken waar zij potentiële rekruten denken aan te treffen. In Europa staan moskeeën nog steeds bovenaan de lijst van hot spots voor rekrutering. In landen waar de waakzaamheid is toegenomen lijken rekruteurs zich met verse volgelingen zo snel mogelijk uit de moskee terug te trekken in een meer besloten omgeving. Radicalisering en rekrutering in gevangenissen is op dit moment vooral in sommige inrichtingen in het (zuid) westen van Europa een probleem. Het rekruteringsproces zal in de regel

na vrijlating worden voortgezet. In de context van islamistische ronseling is internet een derde en steeds belangrijker locatie. Islamistische websites hebben een stimulerende werking op radicaliserende jongeren. Ze kunnen zo onder andere een voorname rol spelen bij zelfontbranding. Ook in chatrooms lijken rekruten en rekruteurs elkaar te spotten. Bij internet rekruten zal vaak op enig moment na virtuele kennismaking een rekruteur van vlees en bloed opduiken.

2.2 Overige terroristische groeperingen

Naast het onderzoek naar islamistisch terroristische netwerken heeft de AIVD ook aandacht voor (mogelijke) activiteiten in Nederland van andere terroristische groeperingen. Daarbij gaat het om de Turkse partijen DHKP/C en MLKP-FESK, de Koerdische Kongra-Gel, de Libanese Hezbollah, de ETA, de IRA en de Communist Party of the Philippines.

2.2.1 DHKP/C en MLKP-FESK

Evenals in 2003 blijven in Nederland enkele tientallen sympathisanten van de linkse gewelddadige groepering DHKP/C actief. Zij volgen in Nederland een geweldloze koers. Veelal richten zij zich op het lot van hongerstakers en van gevangenen in Turkse penitentiaire inrichtingen. Culturele evenementen waar veel sympathisanten van de DHKP/C op af kwamen zijn het afgelopen jaar rustig verlopen, zoals een manifestatie in de Brabanthallen in Den Bosch op 22 mei.

In april 2004 zijn door een gecoördineerde politieactie in een aantal Europese landen, waaronder Nederland, invallen gedaan in locaties die met de DHKP/C in verband konden worden gebracht. Op vijf locaties in Nederland is huiszoeking gedaan en zijn aanzienlijke hoeveelheden materiaal in beslag genomen.

De DHKP/C liet op 24 juni 2004 van zich spreken met een bomaanslag in Istanboel, voorafgaand aan de NAVO-top die daar werd georganiseerd. Omdat het hier ging om een bom die te vroeg tot ontploffing kwam, of werd gebracht, werd door de organisatie excuses aangeboden aan de slachtoffers.

Overigens was de DHKP/C niet de enige links-extremistische organisatie die voorafgaand en tijdens de NAVO-top in Istanboel aanslagen pleegde. Zo eisten de Gewapende Krachten van de Armen en Onderdrukten, de gewapende vleugel van de

Turkse Marxistisch-Leninistische Communistische Partij (MLKP-FESK), de verantwoordelijkheid op voor een aanslag op het hotel in Ankara waar de Amerikaanse president Bush zou verblijven. In Nederland is een klein aantal sympathisanten van deze MLKP actief, doch zij volgen een geweldloze koers. Deze sympathisanten participeren soms in bredere links-georiënteerde manifestaties. De naam MLKP verschijnt zo nu en dan in pamfletten.

2.2.2 KONGRA-GEL

De Europese lijst van personen, groepen en entiteiten wier financiële tegoeden worden bevroren in het kader van terrorismebestrijding werd in april 2004 uitgebreid met onder meer de toevoeging van KADEK en Kongra-Gel. Deze worden beschouwd als voortzettingen (aliassen) van de PKK, die al eerder op de EU-lijst was opgenomen. De opname op de lijst betekent niet dat de desbetreffende organisaties ook verboden zijn, maar dat de financiële tegoeden worden bevroren en dat het financieel steunen van de organisaties strafbaar is. Vanwege deze uitbreiding is Kongra-Gel in dit jaarverslag onder het hoofdstuk terrorisme ondergebracht.

In november 2003 heeft het Volkscongres voor Vrijheid en Democratie in Koerdistan (KADEK) zichzelf opgeheven en is opgegaan in het Volkscongres van Koerdistan (Kongra-Gel). Gedurende de zomer van 2004 is in deze nieuwe organisatie een breuk ontstaan als gevolg van meningsverschillen in de leiding. Mede naar aanleiding van de hervormingen die werden doorgevoerd na de opheffing van KADEK, en vanwege onenigheid over de te volgen koers, brak binnen de top van de organisatie een nog altijd voortdurende machtsstrijd uit. Ook door deze aanhoudende onduidelijkheid slaagt de organisatie er steeds minder in om vanuit het hoofdkwartier in Noord-Irak de aanhang in Europa te mobiliseren.

Binnen de leiding koos een meerderheid voor een harde koers. Zij wilde onder de voor Koerden herkenbare naam PKK verder gaan en kondigden op 1 juni 2004 aan de éézijdige wapenstilstand op te heffen. Die aankondiging volgde op een maand die werd omschreven als 'één van de bloedigste sinds jaren' voor het zuidoosten van Turkije. Tevens dreigde deze groep met aanslagen op toeristische en economische doelen in Turkije. In een door het pro-Koerdische persbureau Mezopotamya verspreide verklaring werden buitenlandse toeristen en zakenlui gewaarschuwd dat Turkije 'opnieuw een risicoland' zou worden.

De minderheid deed later van zich spreken toen Osman Öcalan, de broer van de gevangene PKK-leider Abdullah Öcalan, op 9 augustus de oprichting aankondigde van de Patriottische Democratische Partij (Partiya Welatparez é Demokratik). Deze nieuwe partij, de PWD, stelt voorstander te zijn van democratie en patriottisme, de Amerikaanse interventie in het Midden-Oosten te steunen, en te streven naar autonomie voor de Koerden binnen de bestaande Turkse grenzen. Daarmee sluit de PWD aan bij het beleid van Kongra-Gel en KADEK, die zich voorstander toonden van het behoud van de bestaande grenzen in het Midden-Oosten en afstand namen van de eis voor een onafhankelijk Koerdistan. Na de scheuring in de leiding probeerden beide facties in de Koerdische gemeenschap buiten Turkije aanhang te werven. Het PWD-initiatief lijkt in Europa vooralsnog weinig voet aan de grond te krijgen. Met het ontstaan van deze facties en hun pogingen de achterban voor hun zaak te winnen, lijkt de chaos binnen Kongra-Gel compleet.

De Hoge Raad besloot op 7 mei 2004 dat het voormalige PKK-/KADEK-kaderlid Nuriye Kesbir aan Turkije mocht worden uitgeleverd. De minister van Justitie kondigde op 7 september aan het advies van de Hoge Raad te volgen nadat hij van de Turkse autoriteiten garanties had gekregen over Kesbir's behandeling. Daarop maakte Kesbir's advocaat bekend een kort geding tegen een uitlevering te zullen aanspannen. De kortgedingrechter besliste vervolgens in november dat Kesbir vooralsnog niet kon worden uitgeleverd omdat de Turkse garanties niet hard genoeg waren. Na het hoger beroep tegen die uitspraak oordeelde het Gerechtshof in Den Haag op 20 januari 2005 dat Kesbir niet aan Turkije kon worden uitgeleverd. De demonstraties tegen de uitlevering van Kesbir bieden een illustratie van het afnemende mobiliserende vermogen van Kongra-Gel. Tijdens de demonstratie op 22 mei in Den Haag tegen haar uitlevering bestond nagenoeg de helft van de aanwezigen uit geloofsgenoten van Kesbir die uit Duitsland waren overgekomen. Eenzelfde verdeling was te zien (op 30 oktober) bij de demonstratie tegen Kesbir's uitlevering.

De AIVD heeft in april 2004 twee ambtsberichten uitgebracht aan het Openbaar Ministerie over de politiek-ideologische opleidingskampen die op twee locaties in Nederland door Kongra-Gel werden georganiseerd. In het kamp in Liempde verbleven jongeren die van plan zijn zich aan te sluiten bij de organisatie. Zij worden ingewijd in de achtergronden, historie, ideologie en cultuur van de Koerdische beweging en de politieke geschriften van PKK-leider Abdullah Öcalan. In Zevenaar werd een kaderopleiding verzorgd voor hooggeplaatste leidinggevendenden uit West-Europa. Op basis van deze twee ambtsberichten heeft de Vreemdelingenpolitie controles uitgevoerd

in de twee betrokken kampeerboerderijen. Deze ambtsberichten werden uitgebracht omdat er aanwijzingen waren dat zich op die lokaties personen ophielden zonder geldige verblijfsdocumenten of dat zij gebruik maakten van valse en/of vervalste identiteitspapieren. In november 2004 zijn door de Nationale Recherche op een aantal locaties invallen gedaan, waaronder het opleidingskamp in Liempde. Deze acties kwamen voort uit eigenstandig politieonderzoek en staan los van de hierboven beschreven ambtsberichten van de AIVD over de opleidingskampen.

In augustus werden in Istanboel aanslagen gepleegd op twee toeristenhotels die werden opgeëist door een tot dan toe onbekende groep die zich de 'Koerdische Vrijheidsvalken' noemde. Deze naam doet denken aan een groep radicale Koerdische jongeren die in het begin van de jaren negentig onder een soortgelijke naam aanslagen tegen Turkse doelen pleegden. Betrokkenheid van Kongra-Gel kon echter niet worden vastgesteld. De 'Vrijheidsvalken' zeiden in een via persbureau Mezopotamya verspreide persverklaring dat toeristen en zakenlui beter uit Turkije konden wegblijven nu zij het initiatief voor de Koerdische strijd weer in eigen hand hadden genomen. Naast de hotelaanslagen werd in de verklaring ook de verantwoordelijkheid opgeëist voor eerdere aanslagen op Turkse doelen. Turkse media maakten in augustus tevens melding van de oprichting van een Koerdische groep die zich het 'Initiatief van 15 augustus' noemde, daarbij verwijzend naar de datum in 1984 waarop de eerste Koerdische aanslag op een Turks doel werd gepleegd. Of deze groep daadwerkelijk bestaat, aanslagen heeft gepleegd of in verband te brengen is met Kongra-Gel, kon niet worden vastgesteld.

2.2.3 Libanese Hezbollah

Uit onderzoek is gebleken dat de terroristische tak van Hezbollah, de Hezbollah External Security Organisation, zich direct en indirect schuldig maakt aan terroristische daden. Geconcludeerd mag worden dat er tevens aanwijzingen zijn dat de politieke en terroristische takken van Hezbollah door één overkoepelende raad worden aangestuurd. Dit betekent dat er een link is tussen deze delen van de organisatie. Nederland heeft zijn beleid gewijzigd en maakt niet langer onderscheid tussen de politieke en terroristische takken van Hezbollah. Nederland heeft zijn bevindingen over Hezbollah binnen de Europese Unie aan de orde gesteld.

2.2.4 ETA

De Spaanse afscheidingsbeweging Euskadi Ta Askatasuna (ETA) strijdt in Spanje voor een onafhankelijk Baskenland. De gewelddadige acties van de ETA zijn met name gericht op Spaanse gezagsdragers, maar richten zich ook op de toeristische sector. De ETA is daarbij de laatste jaren uitsluitend in Spanje gewelddadig actief. Wel heeft de ETA begin 2004 brieven gestuurd naar diverse organisaties buiten Spanje, waaronder reisorganisaties in Nederland, waarin wordt gedreigd met aanslagen tegen de Spaanse toeristische sector.

Diverse invallen door de politie in Frankrijk en Spanje in 2004 hebben geleid tot de aanhouding van belangrijke ETA-leden, waaronder het politieke ETA-kopstuk Mikel Albizu Iriarte, alias Anboto, en tot de ontmanteling van belangrijke wapendepots van de ETA. Het aangetroffen wapenarsenaal bestond onder meer uit explosieven, raketten en lanceerinstallaties. Ondanks deze invallen heeft de ETA in 2004 toch nog diverse bomaanslagen gepleegd in Spanje en de ETA heeft daarmee aangetoond nog steeds te beschikken over slagkracht.

De in Nederland in 2003 gedetineerde ETA-verdachte, Alexander Acarrequi Casas, is begin 2004 uitgeleverd aan Spanje.

2.2.5 IRA

Het Noord-Ierse conflict tussen republikeinen, die aansluiting wensen bij de Republiek Ierland en loyalisten, die vereniging met Groot Brittannië willen behouden, is nog niet ten einde. Diverse onderhandelingspogingen hebben tot op heden nog niet geleid tot een zelfbestuur in Noord-Ierland. Eén van de grootste struikelblokken in het vredesproces blijven de voorwaarden waaronder de ontwapening van de republikeinse Provisional IRA (PIRA) moet plaatsvinden. Wel geldt sinds 1997 een wapenstilstand waarbij de PIRA en de belangrijkste loyalistische terroristische groepen hebben aangegeven zich aan deze wapenstilstand te houden.

De grootste potentiële geweldsdreiging gaat uit van een afscheiding van de PIRA: de Real IRA (RIRA). De RIRA heeft het vredesakkoord uit 1998 (Goede Vrijdagakkoord) niet onderschreven. De RIRA is tot op heden gewelddadig actief in het gehele Verenigd Koninkrijk, vooral vanuit Ierland. Het behoort tot de taak van de AIVD te onderkennen of op Nederlands grondgebied activiteiten van deze groepering plaatsvinden.

2.2.6 Communist Party of the Philippines / New People's Army

De in Nederland verblijvende leider van de Communistische Partij van de Filippijnen (CPP) en haar gewapende vleugel, de NPA, heeft samen met verschillende medestanders in 2004 deelgenomen aan door Noorwegen georganiseerde onderhandelingen met de Filippijnse overheid. Mede op basis van een ambtsbericht van de toenmalige BVD werd de CPP-leider de status van vluchteling alsmede een vergunning tot verblijf onthouden.

Begin 2004 is een intentieverklaring door beide partijen ondertekend die de weg vrij moet maken voor formele vredesbesprekingen. Een struikelblok vormt de eis van de partijleider dat hij, voorafgaand aan deze vredesbesprekingen, verwijderd wordt van de lijst van terroristische personen en organisaties van de EU op grond waarvan zijn financiële tegoeden bevroren zijn. De Nederlandse regering is van mening dat alleen sprake kan zijn van het weghalen van de lijst wanneer de NPA/CPP expliciet geweld als middel om haar doelstellingen te bereiken afzweert. Sinds de ondertekening van de intentieverklaring heeft de NPA weer verschillende aanslagen op de Filippijnen gepleegd waarbij militairen en politieagenten om het leven zijn gekomen.

De Filippijnse overheid probeert door een combinatie van militaire en politieke druk de CPP-leider en de zijnen naar de onderhandelingstafel te dwingen. Het justitieel onderzoek naar de moord op het voormalig congreslid Rodolfo Aguinaldo en diens bodyguard op 12 juni 2001 heeft volgens het Filippijnse ministerie van Justitie onomstotelijk bewijs opgeleverd dat deze moorden begaan zijn door de NPA op basis van een bevel door het Centraal Comité van de CPP. De partijleider heeft in 2004 verschillende malen een dagvaarding ontvangen om te getuigen in deze zaak, maar hij heeft hier geen gevolg aan gegeven. Aangezien hij niet uitgeleverd kan worden aan de Filippijnen en buiten de jurisdictie van de Filippijnse overheid verblijft, bevindt deze zaak zich momenteel in een impasse. In januari 2005 heeft een hoge delegatie onder leiding van de Filippijnse minister van Buitenlandse Zaken Nederland bezocht om over de kwestie te overleggen.

2.3 NBCR-terrorisme

In 2004 heeft de AIVD nadrukkelijk aandacht gevraagd voor de onderwerpen biosecurity (de adequate beveiliging van ziekteverwekkende stoffen) en voorlichting op het gebied van NBCR-terrorisme. Hiermee moeten paniecreacties bij de bevolking zoveel mogelijk worden voorkomen. De weerstand tegen de potentiële verwerving van ziekteverwekkende stoffen is zwak door beperkte wettelijke (veiligheids)voorschriften voor de opslag, het transport en de verhandeling ervan. De AIVD investeert in het verhogen van het beveiligingsbewustzijn van bedrijven en instellingen voor de risico's van verwerving. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is als coördinerend departement aangewezen om weerstandsverhogende maatregelen voor te bereiden. Met het Nationaal voorlichtingscentrum (NVC) zijn afspraken gemaakt over het ontwikkelen van een voorlichtingsstrategie op het gebied van NBCR-terrorisme.

In navolging op de dreigingsanalyses NBCR-terrorisme heeft de AIVD een notitie 'Bescherming rijksoverheid tegen NBCR-aanslagen' opgesteld. De notitie schetst een aantal voorstelbare dreigingsscenario's als het gaat om een NBCR-aanslag gericht tegen de rijksoverheid. Daarnaast worden mogelijk te treffen beveiligingsmaatregelen geschetst die de weerstand kunnen vergroten.

De AIVD heeft tijdens het EU-voorzitterschap geïnvesteerd in het verbeteren van de internationale samenwerking en informatie-uitwisseling tussen inlichtingen- en veiligheidsdiensten en andere betrokken organisaties, zoals rampbestrijdingsorganisaties. In dit kader heeft de AIVD een bijdrage geleverd aan het internationaal seminar NBCR-terrorisme dat op 7 en 8 juli 2004 door het ministerie van BZK werd georganiseerd. Het thema van dit seminar 'Cooperation between services on the civil preparedness against possible attacks against the civilian population with NBCR-agents' legt de nadruk op samenwerking.

2.4 Financieel onderzoek

De AIVD onderkent het belang van financieel onderzoek voor zowel het financieel droogleggen van terroristische groeperingen en netwerken als het zichtbaar maken van hen die terrorisme heimelijk ondersteunen. De AIVD zal het financieel onderzoek naar diverse vormen van financiering van terrorisme en verspreiding van extremistisch gedachtegoed voortzetten en verder ontwikkelen.

De AIVD vervult een uitvoerende rol bij de werkzaamheden die voortvloeien uit de VN- en EU-bevriezingslijsten. Deze werkzaamheden bestaan uit het identificeren van houders van goederen die staan vermeld op de bevizingslijsten. Financiële instellingen melden daartoe houders van goederen aan die in hun bestanden voorkomen. In 2004 hebben financiële instellingen een groot aantal namen van personen en organisaties gemeld. Bij geen van deze meldingen is vastgesteld dat zij identiek zijn aan personen of organisaties op de bevizingslijsten. In totaal zijn naar aanleiding van deze meldingen 31 ambtsberichten verstuurd aan het ministerie van Financiën.

Vermelding van personen en organisaties op de bevizingslijsten zou ertoe kunnen leiden dat terroristische groeperingen en netwerken verder gaan onder een andere naam of uitwijken naar alternatieve methoden om geld te verplaatsen. De AIVD volgt deze ontwikkelingen.

2.5 Migratie en terrorisme

In het afgelopen jaar is gebleken dat ook Europa fungeert als logistieke basis en als doel voor islamistisch-terroristische aanslagen. Het is derhalve essentieel dat ook in Nederland voldoende zicht is op de instroom, doorreis en uitstroom van personen die een risico vormen voor de nationale veiligheid, zoals leden van terroristische netwerken.

Daartoe is en wordt onderzoek gedaan naar reisbewegingen van personen die een specifieke rol vervullen binnen terroristische netwerken, zoals veteranen (personen die in Afghanistan, Bosnië, Irak, Tsjetsjenië hebben gevochten), ‘facilitators’ (personen die documenten, reizen en onderdak regelen) en rekruten (personen die vanuit Nederland of Europa ‘op jihad’ gaan naar strijdtoneelen elders in de wereld). Zo krijgt de AIVD inzicht in de wijze waarop bepaalde personen - al dan niet in netwerkverband - Nederland binnen komen en zich internationaal verplaatsen.

Die informatie wordt niet alleen gebruikt in het interne operationele proces, maar ook voor het vaststellen van risico-indicatoren ten behoeve van organisaties in de vreemdelingenketen, zoals de Immigratie- en Naturalisatiedienst, het ministerie van Buitenlandse Zaken, de Koninklijke Marechaussee en de Vreemdelingenpolitie. Het is de bedoeling dat aan de hand van deze indicatoren personen, die naar of via Nederland

reizen en mogelijk een bedreiging voor de nationale veiligheid vormen, kunnen worden onderkend. Deze risico-indicatoren zullen in nauwe samenwerking met de partners in de vreemdelingenketen worden toegespitst op hun specifieke taken. De ketenpartners hebben immers ieder de beschikking over hun eigen type informatie; de risico-indicatoren die bij de AIVD worden ontwikkeld moeten daarop worden afgestemd. Intensieve samenwerking met de partners in de vreemdelingenketen is daarom cruciaal

De samenwerking tussen de AIVD en de vreemdelingenketen kreeg in 2003 reeds een impuls door het in mei van dat jaar naar de Tweede Kamer gestuurde rapport 'Vreemdelingenbeleid en Terrorismebestrijding' van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken (ACVZ). De ACVZ bepleitte in het rapport een veel grotere betrokkenheid van de AIVD bij de afweging om vreemdelingen tot Nederland toe te laten. In het afgelopen jaar is die samenwerking aanzienlijk verbeterd. Er zijn met alle organisaties in de vreemdelingenketen werkverbanden tot stand gebracht met het doel hen beter te informeren over signalen die (kunnen) wijzen op terrorisme. Bij alle vreemdelingenorganisaties is de bereidheid groot om een bijdrage te leveren aan terrorismebestrijding. De AIVD streeft ernaar de samenwerking in het komende jaar verder te intensiveren en te structureren. Op grond van AIVD-informatie zullen samenwerkingspartners hun rol binnen de terrorismebestrijding beter kunnen oppakken (het zogenaamde 'inlichtingengestuurd optreden en toezicht uitoefenen').

3 Radicaliseringstendensen

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de radicalisering van moslims in Nederland en op de ontwikkelingen binnen verschillende allochtone bevolkingsgroepen.

3.1 Het onderzoek naar radicalisering

De AIVD heeft de aandacht gevestigd op radicaliseringsprocessen onder delen van de moslimgemeenschappen in Nederland. Die radicalisering wordt gestimuleerd door de prediking (dawa) van streng puriteinse opvattingen over de islam met meestal een sterk anti-westerse inslag. Deze prediking, die in vele gevallen is gebaseerd op een radicale interpretatie van (de Saoedische variant van) het salafisme of wahhabisme, vindt voor een belangrijk gedeelte plaats via een aantal, vaak vanuit Saoedi-Arabië opererende islamitische missie-organisaties. Die richten zich op het verspreiden van literatuur, audiovisueel materiaal, de organisatie van vormings sessies en het financieel ondersteunen van imams en moskeeën die de boodschap van de ‘zuivere islam’ verspreiden.² Overigens distantieert de regering van Saoedi-Arabië zich van die radicalisering.

Naast deze geïnstitutionaliseerde missie-organisaties spelen ook meer informele netwerken van individuele predikers een rol bij de radicaal islamitische dawa. Het betreft hier de missie-activiteiten van individuele, rondreizende (jongeren)predikers, al dan niet verbonden met godsdienstgeleerden uit diverse islamitische landen. Voorts mag ook de ‘virtuele’ dawa via internet niet over het hoofd worden gezien. Vooral jongeren hebben de weg gevonden naar de websites van radicaal islamitische schriftgeleerden. Deze websites dragen in toenemende mate bij aan de radicalisering van delen van de moslimgemeenschappen in Nederland. Belangrijk is echter ook aan te stippen dat de virtuele dawa niet alleen via websites gebeurt maar zich ook meer en meer voltrekt in de ‘chatrooms’. Hier ziet men een nieuwe trend ontstaan, waarbij de radicaal islamitische dawa steeds minder een zaak wordt van predikers die in persoon aan indoctrinatie doen maar van een intensieve uitwisseling via de elektronische snelweg van radicaal islamitische leerstukken. De deelnemers aan de chat-sessies ‘infecteren’ aldus zichzelf steeds verder met de radicaal islamitische ideologie. De radicale islam is een pluriform fenomeen waar een diversiteit aan dreigingen van uitgaat. Met de nota ‘Van dawa tot jihad’ heeft de AIVD een bijdrage willen leveren aan

het formuleren van gedifferentieerde tegenstrategieën tegen de verschillende dreigingen.³ Het rapport is onder anderen aan alle burgemeesters toegezonden. De gemeenten Amsterdam (Wij Amsterdammers) en Rotterdam (Actieprogramma Meedoen of Achterblijven) hebben inmiddels plannen gemaakt om radicalisering tegen te gaan.

3.1.1 Radicalisering en terrorisme

Oorzakelijke verbanden tussen salafitische missieactiviteiten en terrorisme zijn moeilijk aan te tonen en te kwantificeren. Wel kan worden gesteld dat in de prediking morele verderfelijke van de westerse (en dus ook Nederlandse) samenleving vaak centraal staat, evenals de onwenselijkheid dat moslims hierin integreren. Ook wordt in deze prediking voortdurend gesuggereerd dat de islam door het Westen wordt onderdrukt, bedreigd en aangevallen en dat moslims zich hiertegen dienen te verdedigen. Op deze wijze draagt deze prediking bij tot de groei van op confrontatie met de samenleving gerichte sentimenten en gewelddadige (jihadistische) tendensen onder delen van de moslimminderheden in Nederland.

3.1.2 Salafitische moskeeën in Nederland

Zoals beschreven in het genoemde rapport ‘Saoedische invloeden in Nederland’, bevindt zich in Nederland een klein aantal moskeeën en stichtingen van salafitische signatuur, waar jarenlang radicale, sterk anti-integratieve opvattingen zijn uitgedragen. Dit gebeurt in preken van imams, maar ook tijdens (vaak besloten) vormingssessies en conferenties, of door de verspreiding van literatuur en audiovisueel materiaal. Het is gebleken dat deze sterk anti-integratieve en anti-Westerse boodschap in sterke mate heeft bijgedragen aan de radicalisering van sommige moslimjongeren, die uiteindelijk vatbaar zijn geworden voor rekruteringspraktijken.

Bij imams en bestuurders van salafitische moskeeën is ogenschijnlijk een kentering naar een meer gematigde opstelling waar te nemen. Imams en bestuurders waken ervoor dat in deze moskees niet openlijk wordt opgeroepen tot de gewapende jihad. Die aanpassing is echter vooral het gevolg van druk van buitenaf (media, landelijke politiek, lokaal bestuur en gematigde moslimorganisaties). Deze veranderingen hebben ook nog niet het karakter van een onomkeerbaar en voltooid proces. Wegvallen van de externe druk kan leiden tot een terugval op radicale boodschappen. De meer gematigde opstelling van imams heeft ertoe geleid dat radicale moslims en rekruteurs thans meer

in beslotenheid bijeenkomen en te werk gaan, buiten het zicht en medeweten van de salafitische moskeeën. Het nu daar verlopende radicaliseringsproces is onverminderd als zeer ernstig op te vatten.

3.1.3   Onderwijs

De afgelopen jaren hebben zich op onderwijsinstellingen verschillende incidenten voorgedaan die te maken hadden met een confrontatie tussen enerzijds westerse waarden en normen en anderzijds een ultraorthodoxe dan wel extremistische opvatting van islam. Naar de inschatting van de AIVD is het merendeel van deze incidenten geïsoleerde gevallen geweest. Tot op heden heeft de dienst geen regie vanuit radicale moslimkringen kunnen constateren om een ultraorthodoxe vorm van islam binnen of via het Nederlandse onderwijsstelsel te verspreiden. Bovenvermelde incidenten zijn naar alle waarschijnlijkheid dan ook eerder een poging van (groepen van) individuen om binnen een belangrijk deel van hun persoonlijke levenssfeer (de school) onevenredig veel ruimte op te eisen voor de beleving van hun geloofsovertuiging. Desalniettemin maken deze incidenten deel uit van een bredere ontwikkeling die zich in de gehele samenleving voordoet. De verwachting is dan ook dat als de Nederlandse samenleving er niet in slaagt een bevredigend antwoord te geven op problemen die leven binnen met name de groep van moslimjongeren, dergelijke incidenten zich blijvend zullen voordoen.

3.1.4   Al-Haramain

In juni 2004 heeft het sanctiecomité van de Verenigde Naties op voordracht van de Verenigde Staten en Saoedi-Arabië een aantal vestigingen van de Saoedische missieorganisatie al-Haramain op de sanctielijst geplaatst. Plaatsing op deze sanctielijst geschiedt op grond van betrokkenheid bij (financiële) steunverlening aan Al Qa'ida. Omdat de voorzitter van al-Haramain, sjeikh Aqeel al-Aqeel, zitting had in het bestuur van de Nederlandse vestiging van al-Haramain, al-Haramain Humanitarian Aid in Amsterdam, is ook deze stichting aan de sanctielijst toegevoegd. Daarop zijn de tegoeden van de organisatie bevroren.

De AIVD beschikt niet over concrete aanwijzingen dat de Nederlandse tak van al-Haramain betrokken is geweest bij steunverlening aan Al Qa'ida. De stichting leidde al geruime tijd een papieren bestaan. De AIVD heeft een ambtsbericht uitgebracht aan het Openbaar Ministerie over de stichting al Haramain Humanitarian Aid ten behoeve van de civiele procedure om deze stichting te ontbinden.

3.2 De Marokkaanse gemeenschap

Het onderzoek van de AIVD binnen de Marokkaanse gemeenschap richt zich op zowel de religieuze als de politieke radicalisering.

3.2.1 Religieuze radicalisering

De AIVD heeft in 2004 een verdergaande religieuze radicalisering van moslimjongeren van Marokkaanse komaf kunnen constateren. Groepen moslimjongeren in de leeftijdscategorie van vijftien tot vijfentwintig jaar blijken in toenemende mate ontvankelijk te zijn voor een ultraorthodoxe interpretatie van de islam. De perceptie bij deze jongeren dat de moslimgemeenschap (niet alleen in conflictgebieden als Irak, de Palestijnse gebieden en Tsjetsjenië, maar ook in een land als Nederland) in de verdrukking raakt, ligt hier mede aan ten grondslag. Een salafitische interpretatie van de dagelijkse werkelijkheid leidt ertoe dat moslimjongeren weliswaar een duidelijker en vooral rechtlijniger richting kunnen geven aan hun leven, maar tevens dat zij zich afzonderen van de Nederlandse samenleving, waardoor zij in een sociaal isolement kunnen geraken en kwetsbaar kunnen worden voor radicalisering en - in het uiterste geval - rekrutering voor de jihad.

In 2004 bleken wederom internationale conflicthaarden bij te dragen aan een groeiend gevoel van verontwaardiging binnen de Nederlandse moslimgemeenschap. Boosheid ontstond bijvoorbeeld over de liquidaties van Palestijnse Hamasleiders door Israëliëse strijdkrachten en het beleg van Falloujah in Irak. Ook in de eigen maatschappelijke positie in Nederland zagen moslimjongeren voldoende aanleiding om zichzelf in een achtergestelde positie te veronderstellen. Opiniemakers en politici die zich kritisch, dan wel kwetsend uitlieten over de islam konden steevast rekenen op heftige reacties. Dergelijke emoties binnen de Marokkaanse gemeenschap worden in het algemeen niet tot nauwelijks geventileerd via georganiseerde politieke/activistische middelen zoals betogingen en andere buitenparlementaire acties, maar leiden veeleer een smeulend bestaan. Slechts via een anoniem medium als internet en binnen de eigen religieuze en etnische kring komen dergelijke gevoelens tot uiting. Ook het ontbreken van organisaties die kunnen bogen op een brede achterban binnen de Marokkaanse gemeenschap en die bovendien de belangen van deze groep kunnen behartigen, draagt mede bij aan een voortdurend onbehagen.

De AIVD heeft kunnen waarnemen dat groepen radicale moslimjongeren zich veelal vormen op plekken waar zij tijdens hun dagelijks leven samenkomen. Radicaal-

islamitische uitingen en gedragingen komen derhalve vooral voor binnen maatschappelijke terreinen zoals internet, onderwijs en islamitische instituten als gebedshuizen en verenigingen. Gebleken is dat binnen deze maatschappelijke terreinen sprake is van een licht toenemend weerstandsvermogen. Zo heeft de AIVD kunnen vaststellen dat binnen moskeeën, scholen en op webpagina's pogingen ondernomen worden om extremisme te weren. Gevolg van dit toegenomen weerstandsvermogen is dat extremisten hun radicale activiteiten elders ontplooiën. Dit heeft als positief effect dat moslims minder worden geconfronteerd en geassocieerd met radicaal gedachtegoed. Tezelfdertijd betekent dit ook dat radicalisering zich in toenemende mate afspeelt tijdens kleinschaliger samenkomsten waar de samenleving minder zicht en dus invloed op heeft.

Afgelopen jaar is er in Nederland veel aandacht geweest voor internetfora met een Marokkaanse en/of islamitische achtergrond waarop, ondanks de regulerende activiteiten van forumbeheerders, toch controversiële, schokkende en zelfs bedreigende uitlatingen te lezen waren. Deze uitlatingen waren vooral gericht tegen 'het westen' en 'ongelovigen' in het algemeen, en politici en opiniemakers in het bijzonder. Vooral Ayaan Hirsi Ali, Geert Wilders en Theo van Gogh waren in Nederland mikpunt van anonieme scheldkanonnades en bedreigingen. Daarnaast zijn ook gematigde moslims een frequent doelwit; zij werden o.a. afgeschilderd als 'afvalligen', 'hypocrieten', of 'heulend met het westen'. Inmiddels is internet één van de belangrijkste doorgeefkanalen geworden van extremistische denkbeelden en beïnvloeding. Bij de bestrijding hiervan zal het systeem van 'Notice and take down', waaraan nu wordt gewerkt, naar verwachting een belangrijke rol spelen. Dit systeem wordt aangekondigd in de brief aan de Tweede Kamer van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over terrorismebestrijding van 24 januari 2004.

3.2.2 Politieke radicalisering binnen de Marokkaanse gemeenschap

De Arabische Europese Liga (AEL) heeft het succes van 2003 niet weten te consolideren. De aanvankelijk grote aanwas van leden stakte in 2004. Alhoewel de AEL door middel van persberichten zijn visie naar buiten bracht met betrekking tot landelijke en internationale politieke kwesties, slaagde deze actiegroep er niet in het geconstateerde ongenoegen binnen de Marokkaanse moslimgemeenschap effectief en voor een breed publiek tot uiting te brengen. Binnen de potentiële achterban (moslims van Noord Afrikaanse, veelal Marokkaanse afkomst) blijkt weinig animo te zijn om middels buitenparlementaire activiteiten als demonstraties en dergelijke de eigen

onvrede over politiekmaatschappelijke misstanden te verwoorden. De AEL heeft zich in 2004 vooral gericht op de oprichting van de Moslim Democratische Partij (MDP), die in 2006 moet gaan deelnemen aan de gemeenteraadsverkiezingen. Met het nemen van een dergelijk initiatief wil de AEL zich sterk maken om een door hen vastgestelde leemte in de politieke vertegenwoordiging van moslims in Nederland te vullen.

3.3 De Turkse en Koerdische gemeenschappen

In het onderzoek naar radicaliseringstendensen in de Turkse en Koerdische gemeenschappen in Nederland is gebleken dat het salafitische gedachtegoed in bepaalde groepen van deze gemeenschappen aan lijkt te slaan. De Turkse moslimgemeenschap leek aanvankelijk gevrijwaard te kunnen blijven van deze radicaliserende invloeden, maar de zelfmoordaanslagen in november 2003 in Istanboel hebben aangetoond dat dit voorbij is. Net als de andere islamitische gemeenschappen in Nederland, is de Turkse gemeenschap voor de overgrote meerderheid niet radicaal. Een illustratie hiervan is de afwijzende reactie op de moord op Theo van Gogh. Er ontstond enige onrust in de Turkse gemeenschap, de in omvang grootste islamitische gemeenschap in Nederland, omdat men zich als moslim onterecht collectief verantwoordelijk gesteld voelde voor de aanslag op Van Gogh. Net als in niet-Turkse geradicaliseerde kringen is de moord op Van Gogh in geradicaliseerde Turkse kringen overigens wel toegejuicht.

3.3.1 Turkse radicaal-islamitische netwerken en organisaties

Ook in de Turkse gemeenschap in Nederland is sprake van een aanwezigheid van al of niet los georganiseerde netwerken van radicaal-islamitische personen. Hoewel het hier om een gering aantal personen gaat, is deze ontwikkeling toch van belang. De AIVD heeft vastgesteld dat enkele tientallen Turken het salafitische gedachtegoed hebben omarmd, een gedachtegoed dat tot dan toe nauwelijks Turkse aanhangers kende. Daarnaast lijkt het voornamelijk om een onderlinge Turkse aangelegenheid te gaan: de mate waarin radicaliserende Turken zich aansluiten bij transetnische of niet-Turkse radicale netwerken is vooralsnog beperkt. Vanwege de dreiging die vanuit dit gedachtegoed uitgaat, zoals aangegeven in de in 2004 verschenen nota Saoedische invloeden in Nederland, en vanwege het feit dat nu een Turkse aanhang is geïdentificeerd, zal het onderzoek naar deze personen worden voortgezet en geïntensiveerd.

Radicalisering heeft ook plaats in de vorm van Turkse radicaal-islamitische organisaties, zoals IBDA-C en de Turkse Hezbollah, wier gedachtegoed in bepaalde kringen van de Turkse gemeenschap met instemming wordt omarmd. Een grotere Turkse radicaal-islamitische organisatie is de Kaplan-beweging. In het afgelopen jaar kwam deze beweging in Nederland enkele keren in het nieuws, vooral naar aanleiding van de gebeurtenissen rond Kaplanleider Metin Kaplan en zijn uitlevering door Duitsland aan Turkije. De Kaplangemeenschap werd hierdoor verrast en reageerde verontwaardigd. Wie Metin Kaplan zal opvolgen als leider van de beweging, is onduidelijk.

Ten slotte wordt in dit verband de internationale radicaal-islamitische organisatie Hizb ut-Tahrir (HUT) genoemd. Alhoewel deze organisatie strikt genomen geen Turkse organisatie is, wordt de aanhang in Nederland voornamelijk onder Turken geworven. Enkele tientallen Turken in Nederland onderschrijven het gedachtegoed van de HUT. De Hizb ut-Tahrir is een internationale beweging en in elk land waar het een presentie heeft vormt het zich naar de specifieke omstandigheden aldaar. Zodoende is de HUT in Nederland niet dezelfde als bijvoorbeeld de Britse, de Duitse, de Deense of de Oezbeekse HUT. In elk land richt de HUT zich op de getalsmatig grootste groep moslims, zodat de Britse aanhang vooral uit Pakistani en Bangladeshi bestaat, en de Nederlandse uit Turken. Daarnaast is de HUT geen organisatie in de strikte zin van het woord: het is meer een beweging die een bepaalde islamitische bewustwording nastreeft onder de aanhangers. Bovendien bestaat de HUT niet als rechtspersoon. In januari 2004 maakte het Deense ministerie van Justitie bekend dat na anderhalf jaar onderzoek geen bewijzen waren gevonden dat de HUT een illegaal doel nastreeft, illegale middelen gebruikt, of illegale activiteiten onderneemt, zodat niet tot een verbod kon worden overgegaan. In Duitsland is de beweging zelf niet verboden, maar is het lidmaatschap ervan wel verboden.

3.4 Pakistaanse en Indiase gemeenschap

Ondanks de in 2004 begonnen voorzichtige ontspanning tussen India en Pakistan vinden nog zeer regelmatig aanslagen plaats in het tussen beide landen betwiste Kashmir. Deze tegenstellingen hebben tot nu toe niet geleid tot openlijke confrontaties tussen Indiërs en Pakistanen in Nederland. Hetzelfde geldt voor de Surinaamse Hindoes en moslims die van oudsher cultureel en religieus gelieerd zijn aan India en Pakistan.

In de loop van 2004 hebben verschillende belangrijke Pakistaanse geestelijke en politieke leiders Nederland bezocht of gepoogd Nederland te bezoeken. Allereerst trachtte de radicale parlementariër Qazi Hussain Ahmed van de Jama'at-i-Islami op uitnodiging van de AEL in mei 2004 Nederland te bezoeken, maar hem is na een ambtsbericht van de AIVD een visum geweigerd. Gevreesd werd dat van Ahmads aanwezigheid een radicaliserende en zelfs wervende uitwerking zou kunnen uitgaan op in Nederland verblijvende moslims. Vervolgens bezocht begin augustus zijn geestverwant, de parlementariër Maulana Fazlur Rehman van de Jamiat Ulema-e-Islami (JUI), op een Frans Schengenvisum Nederland om in onder meer een Haagse moskee een toespraak te houden. Tevens bezocht in augustus 2004 Hafiz Zubair Ahmad Zaher, leidsman van de orthodoxe Markazi Jama'at Ahle Hadith beweging Nederland. De AIVD onderzoekt in hoeverre het gedachtegoed van bovengenoemde personen weerklinkt onder in Nederland woonachtige radicale moslims.

Internationaal wordt onder de aanhangers van het islamistisch terrorisme een verschuiving waargenomen van een overwegend Noord-Afrikaanse component naar een grotere deelname van Pakistanen. Recente arrestaties in Engeland in de zomer van 2004 waarbij hoofdzakelijk Pakistanen waren betrokken, zijn hiervan een treffend voorbeeld. De AIVD onderzoekt of deze trend zich ook in Nederland afspeelt. Geconstateerd is dat enkele geradicaliseerde individuen binnen de Pakistaanse gemeenschap in Nederland banden onderhouden met geestverwanten uit andere gemeenschappen.

3.5 Afghaanse gemeenschap

Binnen de Afghaanse gemeenschap in Nederland bestaat nog immer onrust vanwege het terugkeerbeleid van de Nederlandse overheid. Dit heeft echter - in tegenstelling tot in 2003 - in 2004 niet tot demonstraties of andere acties geleid.

Met het oog op het verkiezingsproces in Afghanistan en een mogelijke terugkeer naar Afghanistan vinden in verschillende landen van Europa pogingen plaats van aanhangers van verschillende Afghaanse politieke stromingen om nieuwe partijen te formeren met als doel deel te nemen aan de aanstaande verkiezingen. In Nederland verblijvende Afghanen vervullen hierin een voortrekkersrol. Tevens heeft het afgelopen jaar een in Nederland verblijvende Afghaan zich kandidaat gesteld bij de presidentsverkiezingen die op 9 oktober 2004 in Afghanistan zijn gehouden.

Uiteindelijk heeft hij zich voortijdig als kandidaat teruggetrokken.

Uit onderzoek van de AIVD is niet gebleken dat van leden van de Afghaanse gemeenschap een terroristische dreiging uitgaat of dat binnen deze gemeenschap radicaliseringstendensen zijn waar te nemen.

3.6 Europese samenwerking

Op het vlak van onderzoek naar radicaliseringsprocessen en het ontwikkelen van tegenstrategieën daaromtrent, heeft de AIVD de reeds verregaande samenwerking met Europese collega-diensten verder geïntensiveerd. In het kader van het Nederlandse voorzitterschap van de EU in 2004, heeft de AIVD in september 2004 in samenwerking met het Europese samenwerkingsverband van politiediensten 'EU-Chiefs of Police Task Force' een expertmeeting gehouden met als thema 'Countering Radicalisation and Recruitment'.

4 Politiek gewelddadig activisme

De AIVD verricht onderzoek naar politiek activisme, voor zover dit zich bedient van gewelddadige actievormen en -middelen. Het onderzoek omvat zowel (dreiging met) geweld tegen personen als ook geweld tegen objecten.

In dit hoofdstuk wordt aandacht besteed aan de verschillende vormen van politiek gewelddadig activisme in Nederland met name links activisme en het rechts-extremisme. Ook wordt ingegaan op ontwikkelingen binnen de Molukse gemeenschap.

4.1 Links activisme

2004 had een actiejaar moeten worden voor linkse activisten. Nederland bekleedde in de tweede helft van het jaar immers het voorzitterschap van de Europese Unie. Dit voor het voetlicht treden van Nederlandse en Europese politici had gepaard moeten gaan met allerlei activiteiten vanuit links-activistische hoek. Met name van de antiglobaliseringsbeweging, die zich verzet tegen de economische herinrichting van de wereld, werd door de buitenwacht veel verwacht. Niets bleek minder waar: er gebeurde zo goed als niets. In 2004 werd allengs duidelijk dat activistisch links in Nederland in toenemende mate, en bijna over de gehele linie, te maken kreeg met een groeiende moedeloosheid en lethargie.

Antimilitarisme trok nauwelijks nog de aandacht. De Informele Bijeenkomst van ministers van Defensie, die medio september in Noordwijk plaatsvond, kreeg slechts te maken met een ludieke bijeenkomst en een poging tot een 'lawaidemonstratie'. De daarmee beoogde versterking van de vergadering werd niet bereikt.

Ondersteuning van de zogenaamde 'politieke gevangenen' is meer en meer een marginaal verschijnsel geworden. In de laatste jaren werd slechts nog hulp verleend aan ETA-verdachten. In 2004 was er enkel aandacht voor een Amsterdamse antiglobalist, die werd uitgeleverd aan de Zweedse autoriteiten vanwege vermoede deelname aan de rellen in Göteborg (juni 2001). De spoedige vrijlating van betrokkene zorgde ook hier direct weer voor rust.

Aanvankelijk leek het erop dat het integratiebeleid van minister Verdonk een speerpunt in het activisme voor 2004 zou worden. Er vonden enkele demonstraties en een poging tot bezetting plaats bij de verschillende uitzetcentra (Rotterdam Airport, Schiphol, Ter

Apel), maar activisten, in de klassieke betekenis van het woord, waren daarbij eerder in de marge aanwezig. Eén actie van radicalere individuen haalde de voorpagina's: het met ketchup besmeuren van minister Verdonk. De voor 9 tot en met 11 november aangekondigde, niet-gewelddadige, acties tegen de in Groningen gehouden EU-Conferentie Integratiebeleid verliepen, op een enkel niet noemenswaardig incident na, inderdaad vreedzaam.

Eén categorie actievoerders kon wederom worden getooid met het predikaat 'politiek gewelddadig': de antifascisten. Ook in 2004 werden diverse demonstraties en activiteiten van rechtse groeperingen begeleid door een reactie van de zijde van antifascisten. Deze reactie, vaak in de vorm van een (al dan niet aangevraagde) tegendemonstratie, had als voornaamste doel om lokale autoriteiten te dwingen de vergunning voor rechtse demonstraties in te trekken. Gebeurde dit niet, dan was het doorgaans de tactiek om een confrontatie aan te gaan met de (extreem)rechtse tegenstander. Mocht dit niet lukken, en dat was meestal het geval, dan werd een confrontatie gezocht met de aanwezige politiefunctionarissen. De rechtsextremistische uitingen na de moord op Theo van Gogh leidden overigens slechts tot een enkele verbale reactie van linkse antifascisten. De confrontatie werd niet gezocht.

Samenvattend kan worden gezegd dat het linkse activisme zich over de brede linie in een dal bevindt. Van feitelijke verstoringen van de openbare orde, laat staan aantastingen van de persoonlijke integriteit van autoriteiten, was in 2004 nauwelijks nog sprake. Een woordvoerder van het anarchistische bolwerk EuroDusnie in Leiden concludeerde in oktober dat de grote protestmanifestaties in 2004 jaar het midden hielden tussen een politieke bijeenkomst en een EO-familiedag. Hij riep op na te denken over toekomstig verzet en strijd voor een solidaire samenleving: 'Hiertoe moet echter niet alleen worden afgerekend met dit rechtse kabinet, maar ook met de nostalgie van links naar de verzorgingsstaat en het polderoverleg'.

4.2 Dierenrechtenactivisme

In juli 2004 verscheen een aparte AIVD-publicatie over welzijn en rechten van dieren.⁴ Deze werd samen met een rapport van de KLPD over dit onderwerp in april aan de Tweede Kamer aangeboden. In de publicatie wordt de geschiedenis en de ontwikkeling van het activisme beschreven, dat zich bezighoudt met dierenwelzijn en dierenrechten. Er wordt aandacht geschonken aan de samenstelling van de actiegroepen en de achtergronden van de activisten; aan hun actiemethodes en doelen alsmede aan de

internationale component van dit activisme. Voorts is ingegaan op de vraag welke risico's verbonden zijn aan de gewelddadige uitingen van dit type activisme. Tenslotte is aandacht besteed aan de wijze waarop uitwassen bestreden zouden kunnen worden.

Ook in 2004 gold dat het dierenrechtenactivisme voor de overgrote meerderheid werd gekenmerkt door gematigde uitingen zoals demonstraties en het uitdelen van pamfletten. Bij een enkele gelegenheid was sprake van een vreedzame blokkade. Meer radicale uitingen als bevrijdingen van dieren bleven in 2004 bijna geheel achterwege. Dit had mede te maken met een verbeterde beveiliging van de bedrijven. De meest gewelddadige uiting van ongenoegen, in de vorm van brandaanslagen, beperkte zich tot drie incidenten. Een in het oog springende brandaanslag had plaats in Houten, waar het vuur van een in brand gestoken auto oversloeg naar de woning van een pelsdierenhandelaar. Toch kan ook in deze, meest gewelddadige, categorie voorzichtig gesproken worden van een afname van activiteiten. Alleen instellingen en ondernemingen die kunnen worden verbonden aan dierproeven werden bestookt. Met name had men het gemunt op het Rijswijkse Biomedical Primate Research Centre (BPRC), alsook zijn zakelijke contacten als ABN Amro. De woonomgeving van individuen, met name verbonden aan het BPRC, werd daarbij niet ontzien. Een tijdelijke baisse aan activiteiten op dit vlak werd veroorzaakt door de arrestatie van acht personen, die vernielingen hadden aangericht op het terrein van BPRC. Enige dierenrechtenactivisten werden in november in hoger beroep vrijgesproken van vernieling en openlijke geweldpleging in de zogenaamde Putten-zaak. (In september 2003 werden daar vernielingen aangericht bij een nertsenfarm en werden enkele nertsen bevrijd.)

Nieuwe wetgeving zal naar verwachting mede voorkomen dat radicale dierenrechtenactivisten 'nieuwe successen' zullen behalen. Zo zal de op 1 januari 2005 geldig wordende wet op de identificatie enerzijds kunnen leiden tot een afname van activiteiten; anderzijds is een meer ondergronds gaan van de harde kern mogelijk, met alle nadelige gevolgen van dien.

4.3 Extreem rechts

De twee belangrijkste neonazistische bewegingen in Nederland, de Nederlandse Volks Unie (NVU) en de Racial Volunteer Force (RVF), zijn op dit moment beperkt van omvang en relatief geïsoleerd in hun extreme opvattingen. De RVF is een kleine, van oorsprong Britse Blood&Honour organisatie die medio 2002 uit onvrede met de

gematigde koers van de NVU werd opgericht. De RVF en NVU hebben het afgelopen jaar weinig van zich doen spreken. De NVU organiseerde op 5 juni 2004 in Den Haag een demonstratie. Deze demonstratie zorgde voor ongeregelde heden die voornamelijk werden veroorzaakt door extreemlinkse tegendemonstranten.

De vertegenwoordigers van het zogenoemde ‘burgerlijk extreem rechts’ huldigen xenofobische en ultranationalistische opvattingen maar hebben zich gevoegd naar de democratische mores, deels gedwongen door wetgever en publieke opinie. De betekenis van de Nieuwe Nationale Partij (NNP) die vorig jaar nog actief naar buiten trad is, onder andere vanwege vertrek van aanhang naar Nieuw Rechts en de Nationale Alliantie, sterk afgenomen. De Nationale Alliantie (NA) die november 2003 werd opgericht, wist onder andere het meer radicale deel van de NNP en personen uit neonazistische sfeer aan zich te binden. De NA is politiek zeer actief en manifesteert zich regelmatig in het openbaar. De NA wil ook internationaal actief zijn en sloot zich aan bij het in 2004 opgerichte European National Front (ENF). Aan het European National Front nemen extreemrechtse partijen deel uit Spanje, Duitsland, Italië, Roemenië, Slowakije, Tsjechië, Bulgarije, Engeland, Griekenland, Servië en Litouwen.

Beeldbepalend binnen extreem rechts in Nederland zijn vooral de ongeorganiseerde (groepen van) individuen en subculturen die zich, op velerlei manieren en al dan niet politiek gemotiveerd, bezighouden met het uitdragen van een extreem rechtse of racistische boodschap. Steeds meer autochtone jongeren maken gebruik van extreemrechtse symbolen om hun identiteit te benadrukken en op deze manier de confrontatie te zoeken met allochtone jongeren, de lokale autoriteiten en de publieke opinie. Bij incidenten die op deze manier worden veroorzaakt is alleen al het uiterlijke extreemrechtse vertoon voldoende voor grote maatschappelijke weerstand. Vooral de zogenaamde ‘Lonsdale-jongeren’ zijn het afgelopen jaar onderwerp van maatschappelijke aandacht geweest. Hoewel het hier doorgaans gaat om jongeren die zich voor het overgrote deel zonder politieke ideologie in losse verbanden manifesteren, kan het feit dat een aantal van hen zich uniform kleedt de gepercipieerde dreiging die van hen uitgaat versterken. Voor extreem rechtse bewegingen met meer politieke ambities, kunnen deze jongeren een interessante rekruteringsgrond vormen. Van succesvolle rekrutering binnen deze ongeorganiseerde groepen door extreemrechtse partijen, is nog nauwelijks iets gebleken.

De moord op Theo van Gogh werd door extreemrechtse organisaties aangegrepen om hun opvattingen over het falende integratiebeleid van de overheid en het failliet van de multiculturele samenleving, voor het voetlicht te brengen. Dit leidde bij deze organisaties echter nauwelijks tot nieuwe aanwas. De brandstichtingen bij islamitische instellingen die na de moord plaatsvonden konden voor een aanzienlijk deel worden gekoppeld aan met name jeugdige personen (waaronder ook zogenaamde Lonsdalers), die handelden vanuit een zekere verbondenheid met racistisch gedachtegoed. In een enkel geval was de dader lid van een rechts-extremistische groepering.

4.4 Molukse gemeenschap

De Molukse gemeenschap in Nederland maakt zich grote zorgen over het geweld tussen christenen en moslims op de Molukken dat in 2004 weer is opgelaaid en nog - op overigens kleinere schaal - voortduurt. Naast angst voor de naaste familieleden op de Molukken zijn veel Molukse activisten woedend over de in hun ogen kwalijke rol van de Indonesische autoriteiten die zij verantwoordelijk houden voor het geweld. Tevens verwijten veel Molukkers de Indonesische autoriteiten partij te kiezen voor de moslimbevolking op de Molukken. Daarnaast keren veel Molukkers zich wederom tegen de in hun ogen passieve houding van de Nederlandse regering tegenover de Republiek Indonesië waar het de situatie op de Molukken betreft. Afgezien van enkele kleinere demonstraties in onder meer Den Haag, Geneve en Brussel heeft dit echter niet tot (gewelddadige) acties vanuit de Molukse gemeenschap geleid.

Onder de aanhangers van het RMS-ideaal in Nederland vindt momenteel een heroriëntering plaats aangezien veel Molukkers van mening zijn dat de RMS teveel het initiatief is kwijtgeraakt. Mede hierdoor is het FKM (Front Kedaulatan Maluku) als activistische organisatie die ijvert voor onafhankelijkheid voor de Molukken meer op de voorgrond gekomen. Indonesië beschouwt het FKM als separatistische organisatie en verwijt het FKM de aanstichter te zijn van de onlusten op de Molukken. De leider van het FKM, Alex Manuputty, ontvluchtte in 2004 Indonesië en verblijft thans in de Verenigde Staten. Het FKM kent aanhangers zowel op de Molukken als in de Verenigde Staten en Nederland. Vanuit het FKM bestaan ook plannen om een Molukse 'ambassade' te stichten op Vanuatu (Melanesië).

5 Ongewenste bemoeienis van vreemde mogelijkheden

De ongewenste bemoeienis van vreemde mogelijkheden leent zich niet voor uitvoerige openbare rapportage, met het oog op de bescherming van het actuele kennisniveau van de AIVD. In dit hoofdstuk wordt daarom alleen in algemene zin op deze bemoeienis ingegaan.

Het afgelopen decennium heeft zich een aantal ontwikkelingen voorgedaan op inlichtingengebied die van grote invloed zijn op de manier waarop de AIVD heeft moeten inspelen op ongewenste bemoeienis van vreemde mogelijkheden. De belangrijkste daarvan zijn de opkomst van buitenlandse beheers- en beïnvloedingsnetwerken onder migrantengroepen in het Westen, de groeiende inlichtingenbehoefte die bij buitenlandse overheden is ontstaan door de toenemende complexiteit van de internationale betrekkingen (wegvallen van het klassieke vriend- en vijandbeeld uit de Koude Oorlog), de toenemende privatisering van inlichtingenvergaring en beveiliging en de meer geavanceerde en gevarieerde werkwijze van buitenlandse overheden op inlichtingengebied.

Hoewel ook multinationale bedrijven, particuliere organisaties en criminele en terroristische netwerken inlichtingenactiviteiten ontplooiën en schade kunnen aanrichten aan Nederlandse belangen, richt de AIVD zich vanuit zijn taakstelling hoofdzakelijk op de overheidsgestuurde inlichtingenactiviteiten. Deze activiteiten worden voornamelijk uitgevoerd door buitenlandse inlichtingendiensten die beschikken over de benodigde inlichtingenmiddelen en professioneel getrainde inlichtingenofficieren. Alle heimelijke activiteiten van buitenlandse inlichtingendiensten en overheden die mogelijk schade aan Nederlandse belangen aanrichten, kunnen in beginsel in aanmerking komen voor nader onderzoek door de AIVD.

In tegenstelling tot de dreiging van het islamistisch terrorisme, die sinds 11 september 2001 overal in de wereld hoog op de politieke agenda staat, is de inlichtingendreiging een vrijwel onzichtbaar fenomeen. Als gevolg van die onzichtbaarheid is de alertheid met betrekking tot ongewenste buitenlandse inlichtingenactiviteiten in de publieke opinie en in politiek-ambtelijke kringen relatief laag. De AIVD stelt zich samen met de MIVD ten doel deze inlichtingendreiging zichtbaar te maken en te bestrijden. In maart

2004 is de brochure ‘Spionage en veiligheidsrisico’s: actueel, onzichtbaar en divers’ uitgebracht. Deze AIVD/MIVD coproductie beoogt bij te dragen aan het bewustzijn van medewerkers van overheidsinstellingen en het bedrijfsleven van de bestaande risico’s van spionage en wordt actief verspreid onder relaties van de AIVD en de MIVD. De herprioritering ten gunste van terrorismebestrijding binnen de werkzaamheden van de AIVD, zoals deze heeft plaatsgevonden in het voorjaar van 2004, heeft ertoe geleid dat onderzoek naar buitenlandse bemoeienis beperkt is gebleven.

6 Proliferatie van massavernietigingswapens

De AIVD tracht pogingen om in of via Nederland materiaal of kennis te verwerven ten behoeve van programma's voor massavernietigingswapens te onderkennen en tegen te gaan. Hiermee ondersteunt de dienst het Nederlandse contraproliferatie- en exportcontrolebeleid. Deze ondersteuning krijgt ook gestalte in de vorm van informatieverstrekking aan de ministeries van Buitenlandse zaken en Economische Zaken en door het geven van voorlichting aan het bedrijfsleven en aan wetenschappelijke onderzoeksinstellingen.

6.1 Risicolanden

Ten aanzien van proliferatie van massavernietigingswapens bestaan er verschillende landen die internationaal worden aangeduid als 'risicolanden', ofwel als 'landen van zorg'. In internationaal (inlichtingen)overleg wordt hierbij met name gedoeld op Iran, Syrië, Pakistan en Noord-Korea. Deze landen bevinden zich in instabiele regio's als het Midden-Oosten en (Zuid)Oost-Azië, waar ontwikkeling en bezit van massavernietigingswapens wordt gezien als een mogelijkheid om op regionaal of mondiaal niveau politieke en militaire pressie uit te oefenen.

Steeds prominenter komt naar voren dat landen van zorg in toenemende mate samenwerken op het gebied van ontwikkeling, productie en verwerving van massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen. Door het delen van kennis, technologie en verwervingsnetwerken zijn zij beter in staat effectieve wapens te ontwikkelen en te produceren. Het niveau en de intensiteit van deze samenwerking ligt aanzienlijk hoger dan in voorgaande jaren werd gedacht, vooral tussen landen met een redelijk gelijkwaardig ontwikkelde industriële infrastructuur.

Naar aanleiding van de onthullingen in de internationale pers over in Iran en Libië aangetroffen proliferatierrelevante goederen van Pakistaanse origine werd in december 2003 de Pakistaanse atoomgeleerde A.Q. Khan in zijn vaderland onder huisarrest geplaatst. Khan werd ervan beschuldigd via zijn netwerk deze goederen en technologieën te hebben verkocht aan Iran, Libië en Noord-Korea. Via zijn zakenpartner in Dubai zou Khan in de jaren negentig onder meer ultracentrifuges

geleverd hebben aan Iran. Op 4 februari 2004 hield Khan een persconferentie waarin hij schuld bekende. Een dag later verleende president Musharraf Khan amnestie; Khan staat evenwel nog steeds onder huisarrest.

In 2002 werden door de National Council for Resistance in Iran (NCRI) aanwijzingen voor mogelijke nucleaire activiteiten met een militaire component in Iran publiek bekend. In het jaar dat volgde ontweek Iran vragen van het Internationaal Atoomenergie Agentschap (IAEA) over de aard en doelstellingen van die activiteiten en groeide binnen de internationale gemeenschap bezorgdheid over het mogelijke proliferatiegevaar van Iran's nucleaire programma. Onder druk van mogelijke doorverwijzing naar de VN-Veiligheidsraad stemde Iran in oktober 2003 in met het beantwoorden van een aantal vragen van het IAEA en met ondertekening van een additioneel protocol bij zijn waarborgovereenkomst onder het non-proliferatie verdrag. Als vrijwillige vertrouwenwekkende maatregel, werden alle nucleaire (uranium)verrijkings- en (plutonium)opwerkingsgerelateerde activiteiten, opgeschort.

In juni 2004 kwam Iran op de gemaakte afspraken terug en kondigde hervatting van de verrijkingsactiviteiten aan. In de periode die volgde werd duidelijk dat het uitoefenen van druk op Iran niet tot het gewenste doel leidde. Iran verkondigde nooit af te zullen zien van het onvervreembare recht op uraniumverrijking. Gezien de ernst van de kwestie werd gekozen voor een nieuwe aanpak, die resulteerde in een akkoord in november 2004 tussen Duitsland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk. Dit akkoord en de IAEA-resolutie volgend op Iran's (hernieuwde) instemming met vrijwillige opschorting van alle verrijkings- en opwerkingsgerelateerde activiteiten maakten de weg vrij voor onderhandelingen over een lange-termijnovereenkomst, die in januari 2005 van start gingen.

Iran en Noord-Korea hebben in 2004 laten zien technisch een flinke stap vooruit te hebben gemaakt op het vlak van raket-technologie. Iran heeft een verbeterde versie van een bestaande ballistische raket ontwikkeld. Tijdens een parade in Teheran is een verbeterde Shahab-3 getoond, die in staat wordt geacht een bereik te hebben van meer dan 1500 km. Dit is een verbetering van een paar honderd kilometer ten opzichte van de operationele Shahab-3. Met deze verbeterde versie komen Israël en delen van het NAVO-grondgebied onder bereik van Iraanse raketten, die massavernietigingswapens kunnen over te brengen. Noord-Korea heeft in het najaar 2004 verklaard over een ballistische raket met een bereik van meer dan 3500 km te beschikken.

6.2 Nederland en proliferatie

In de loop van 2004 kwam naar voren dat (proliferatierelevante) hoogwaardige materialen en goederen uit Irak waren verdwenen. UNMOVIC heeft bijvoorbeeld in haar kwartaalrapportages aan de VN Veiligheidsraad aangegeven dat Irak in de loop der jaren 380 SA-2 motoren voor het Al Samoud programma heeft verworven. Na de val van Saddam Hoessein zijn circa twintig van deze motoren als schroot bij een Nederlandse schroothandelaar in Rotterdam terechtgekomen. Volgens de vernietigingsrichtlijnen van UNMOVIC zijn op woensdag 24 november 2004 de in Rotterdam gevonden raketmotoren vernietigd. Drie exemplaren zijn onder de verantwoordelijkheid van de Nederlandse regering elders ondergebracht. UNMOVIC heeft op de vernietiging toegezien.

Nadat door de FIOD-ECD in december 2002 een inval is gedaan bij een Nederlandse zakenman die jarenlang goederen ten behoeve van het Pakistaanse Khan Research Laboratories (KRL) heeft verhandeld, zijn voldoende aanknopingspunten gevonden voor justitiële vervolging. De zakenman wordt vervolgd wegens het exporteren (naar Pakistan) van dual-use goederen zonder vergunning en tweemaal het toch uitvoeren van goederen nadat ze aan vergunningsplicht onderhevig werden. In het kader van het gerechtelijk onderzoek vond in april een nieuwe huiszoeking in opdracht van het OM plaats. In mei 2004 heeft het eerste deel van de rechtszaak plaatsgevonden. In 2005 zal de inhoudelijke behandeling van de zaak plaatsvinden.

In 2003 werd door president Bush het Proliferation Security Initiative (PSI) aangekondigd als nieuw instrument in de strijd tegen massavernietigingswapens en tegen het terrorisme met inzet van deze wapens. Inmiddels hebben vele landen waaronder Nederland het PSI onderschreven. PSI houdt in dat schepen en andere transportmiddelen, waarvan het vermoeden bestaat dat zij massavernietigingswapens en hun overbrengingsmiddelen vervoeren, tot stoppen kunnen worden gedwongen en worden onderzocht (interdictie). Achtergrond voor het PSI was de constatering dat de reeds bestaande non-proliferatieverdragen en anderszins relevante verdragen en instrumenten (zoals het exportcontrole-instrumentarium) aanvulling behoefden om proliferatie effectief tegen te kunnen gaan.

7 Inlichtingen Buitenland

In het kader van de inlichtingentaak buitenland verzamelt de AIVD inlichtingen betreffende andere landen, die de regering in staat stellen bij het bepalen van standpunten over het buitenlands beleid en bij het voeren van internationale onderhandelingen te beschikken over informatie die via andere kanalen niet of moeilijk te verkrijgen is. Ook moeten deze inlichtingen ertoe bijdragen dat latente dreigingen voor de nationale veiligheid eerder worden onderkend en bestaande dreigingen beter worden doorgrond. Het gaat derhalve bij de inlichtingentaak buitenland, net zoals bij de veiligheidstaak, om het leveren van een bijdrage aan de nationale veiligheid; het verschil is dat de AIVD zich bij de inlichtingentaak buitenland exclusief richt op de wijze waarop de internationale omgeving de nationale veiligheid beïnvloedt. Gelet op de bescherming bronnen en werkwijzen van de AIVD kan over deze taak in dit jaarverslag niet uitvoerig worden gerapporteerd. Wel kan op hoofdlijnen worden aangegeven op welke terreinen onderzoek is verricht.

De wet bepaalt dat de minister-president, in overeenstemming met de ministers van Binnenlandse Zaken Koninkrijksrelaties en van Defensie onderzoeksonderwerpen aanwijst. De minister van Buitenlandse Zaken is nauw betrokken bij het proces dat jaarlijks (en indien nodig ad hoc) leidt tot het opstellen van die aanwijzing van onderwerpen voor de inlichtingentaak buitenland. De aanwijzing voor 2004 verschilde niet wezenlijk van die voor 2003. Wel bleek - zoals reeds in hoofdstuk 1 is vermeld - in het voorjaar een herprioritering nodig naar aanleiding van de aanslagen in Madrid. De aanwijzing voor 2004 verschilde niet wezenlijk van die voor 2003. De nieuwe aanwijzing voor 2005 vormt een bevestiging van deze herprioritering zodat de gebieden waarop de AIVD-activiteiten zich moeten richten, grotendeels identiek zijn aan de gebieden waaraan in 2004 na de herprioritering aandacht is besteed. Dit biedt de dienst de gelegenheid in 2005 de uitbouw van zowel de analytische kennis als de informatiepositie inzake die gebieden voort te zetten.

Het betreft de volgende onderzoeksonderwerpen:

- ontwikkelingen op het gebied van internationaal terrorisme;
- ontwikkelingen in landen die relevant zijn in het kader van de proliferatie van massavernietingswapens en hun overbrengingsmiddelen;
- politieke, etnische of religieuze spanningen of geschillen in specifieke landen of

regio's, ongeacht of zij binnen of tussen landen optreden, die kunnen leiden tot een bedreiging voor de internationale stabiliteit of de internationale rechtsorde.

Waar Nederland sedert de Tweede Wereldoorlog zijn veiligheid internationaal heeft geborgd in het systeem van de Verenigde Naties, de NAVO, de OVSE en recenter ook de EU, is het werk van de AIVD in het kader van de inlichtingentaak buitenland mede gericht op de ondersteuning van deze vitale internationale instituties. In de toelichting op de aanwijzing wordt hierover het volgende gezegd: 'De inlichtingentaak betreffende andere landen moet niet alleen beoordeeld worden op onmiddellijk nut voor Nederland in enge zin. Gezamenlijke Europese en bondgenootschappelijke dan wel volkenrechtelijke inspanningen wegen eveneens mee bij de beantwoording van de vraag of en in hoeverre een en ander in het belang is van de nationale veiligheid.'

Gezien de nog beperkt beschikbare menskracht kon ook in 2004 niet naar alle aangewezen landen c.q. onderwerpen met dezelfde mate van intensiteit onderzoek gedaan worden. Derhalve wordt voorlopig bij de invulling van de inlichtingentaak buitenland het 'varifocus-model' gehanteerd. Dit houdt in dat alleen ten aanzien van de belangrijkste landen c.q. onderwerpen lange termijn-investeringen gedaan worden teneinde een informatiepositie op te bouwen waarmee unieke inlichtingen kunnen worden vergaard. In de andere gevallen zal het onderzoek niet zo intensief kunnen zijn en dan ook doorgaans beperkt blijven tot bijvoorbeeld open bronnen en rapportages van collegadiensten. Derhalve zal bij deze onderzoeken naar verhouding minder gebruik gemaakt worden van bijzondere middelen. De basisgedachte bij dit minder diepgaande onderzoek is dat de materie dusdanig gevolgd wordt dat vroegtijdig gesignaleerd kan worden dat zich ergens iets voordoet dat nadere aandacht verdient (early warning).

8 Beveiligingsbevordering

De AIVD heeft ten aanzien van beveiligingsbevordering de volgende doelstelling: bereiken dat de relaties die verantwoordelijk zijn voor de beveiliging, zorgdragen voor een goede invulling ervan. Daarbij richt de AIVD zich op de aandachtsgebieden: bijzondere informatie, vitale sectoren en personen, objecten en diensten behorend tot het rijkso domein en andere aandachtsgebieden die in relatie tot de democratische rechtsorde en staatsveiligheid zijn benoemd.

De AIVD kan de verantwoordelijken helpen bij de beveiliging door hen te informeren over dreigingen, te adviseren over beveiligingsmaatregelen (inclusief het bieden van inzicht in de kwetsbaarheid) en hen te faciliteren als het gaat om bijvoorbeeld de productie, distributie en registratie van cryptografisch sleutelmateriaal, het adviseren over de instelling van vertrouwensfuncties en het leveren van bijdragen aan het ontwikkelen van beveiligingsbeleid.

Deze visie en aanpak sluiten aan bij de eigen verantwoordelijkheid voor de beveiliging van instanties en gaan uit van de meerwaarde die de AIVD daarbij kan bieden.

8.1 Bijzondere informatiebeveiliging

Bijzondere informatie omvat staatsgeheimen en andere kwetsbare informatie die extra beveiligd moet worden. De AIVD bevordert de beveiliging van bijzondere informatie door bij te dragen aan de totstandkoming van nationale en internationale regelgeving, het geven van beveiligingsadviezen aan overheidsinstanties en bedrijven en door het ontwikkelen en verwerven van informatiebeveiligingsproducten.

8.1.1 Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst - bijzondere informatie (Vir-bi)

Op 1 maart 2004 is het Voorschrift informatiebeveiliging rijksdienst- bijzondere informatie (Vir-bi) ingevoerd, gepubliceerd in de Staatscourant van 9 maart 2004, nr. 47. Het voorschrift vervangt de uit 1989 daterende regelgeving voor de beveiliging van staatsgeheimen. Het Vir-bi stelt ondermeer beveiligingseisen aan het gebruik van moderne informatie- en communicatietechnologie bij de behandeling van bijzondere informatie binnen de rijksdienst. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om eisen met betrekking tot de opslag, de verwerking en het transport van bijzondere informatie in

geautomatiseerde informatiesystemen. Het Vir-bi voorziet ook in een tweejaarlijkse rapportage van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Ministerraad over de kwaliteit van de beveiliging van bijzondere informatie binnen de rijksdienst.

Een interdepartementale werkgroep heeft zorggedragen voor het bevorderen van de implementatie van deze nieuwe regelgeving, voor een voorlichtingstraject en voor de totstandkoming van uitvoeringsrichtlijnen. Op basis van het Vir-bi heeft de AIVD ook een toetsingskader ontwikkeld waarmee de opzet van de beveiliging van bijzondere informatie kan worden beoordeeld. Tevens is regelgeving die gerelateerd is aan het Vir-bi ermee in overeenstemming gebracht.

8.1.2 Werkgroep Bijzondere Informatiebeveiliging en Cryptofaciliteit

De werkgroep Bijzondere Informatiebeveiliging (WBI) adviseert over en doet voorstellen voor het beleid van de overheid op het gebied van de bijzondere informatiebeveiliging. De ministeries van Defensie, Buitenlandse Zaken, Justitie en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties nemen deel aan de WBI. De AIVD zit de werkgroep voor en voert het secretariaat.

In 2004 heeft de WBI drie producten voor de beveiliging van bijzondere informatie ter goedkeuring voorgelegd aan het hoofd van de AIVD. Het betrof de goedkeuring van twee producten voor het versleutelen van bestanden en de verlenging van de interim-goedkeuring van een radiosysteem. Namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft het hoofd van de AIVD deze goedgekeurd. De WBI heeft ook positief geadviseerd over een voorschrift waarin de beveiligingsprocedures en verantwoordelijkheden zijn vastgelegd voor de behandeling van cryptografisch sleutel materiaal en informatiebeveiligingssystemen.

Daarnaast heeft de WBI ingestemd met en prioriteiten gesteld bij de projecten die door de bij de AIVD ondergebrachte Cryptofaciliteit worden uitgevoerd. In 2004 betrof het onder meer (ontwikkelings)projecten ten behoeve van de beveiliging van data (bijvoorbeeld voor PC's, laptops, palmtops), spraak en fax (zowel voor mobiel als het vaste net), Public Key Infrastructure en software voor het veilig wissen van data (bijvoorbeeld op harde schijven). Ook is een project gestart om tot een beveiligingskern te komen in toekomstige apparatuur.

8.1.3 Security scans en adviezen

Met een security scan wordt onderzoek gedaan naar de opzet van de beveiliging. In 2004 heeft de AIVD een cyclus van onderzoeken naar de opzet van de beveiliging bij de ministeries afgesloten. Uit de scans blijkt dat bij veel ministeries de opzet van beveiliging van bijzondere informatie verbetering behoeft. In 2005 stelt de AIVD in samenwerking met de departementen een aanpak voor verbetering op.

De AIVD heeft onderzoek uitgevoerd naar de beveiliging van bijzondere informatie bij de Regionale Inlichtingendiensten, de inlichtingendienst van het KLPD en de bijzondere inlichtingendienst van de KMAR. Waar nodig zijn aanbevelingen gedaan ter verbetering van de bestaande situatie.

In 2004 heeft de AIVD bij verschillende ministeries onder andere in het kader van het EU- voorzitterschap vergader- en werkruimten ‘gesweept’ (onderzocht op aanwezigheid van afluisterapparatuur). Desgevraagd heeft de AIVD ook geadviseerd over de inzet en kwaliteit van informatiebeveiligingsproducten voor datacommunicatie en heeft de dienst zorggedragen voor de veilige productie en distributie van beveiligingsmiddelen, waaronder cryptografisch sleutelmateriaal.

8.1.4 National Security Authority (NSA)

De National Security Authority (NSA) is op nationaal niveau verantwoordelijk voor de beveiliging van gerubriceerde informatie van de NAVO, de EU en van het Galileo project. In Nederland is het NSA-schap een verantwoordelijkheid van de ministers van Defensie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, waarbij de laatste zijn taken heeft gedelegeerd aan de AIVD. Het ministerie van Defensie richt zich op de beveiliging in de militaire sector en de AIVD op de civiele sector. De coördinatie berust bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Ter uitvoering van deze taak voert de NSA regelmatig inspecties uit bij nationale instanties die de beschikking hebben over deze gerubriceerde informatie en worden personen die toegang moeten hebben tot deze informatie gescreend.

8.1.4.1 NSA in het kader van de NAVO

Het beleid voor de beveiliging van gerubriceerde NAVO-informatie wordt ontwikkeld in het NATO Security Committee en de daaraan verbonden werkgroepen. De AIVD neemt als NSA deel aan de vergaderingen van dit comité en de daaraan verbonden werkgroepen.

In 2004 is gewerkt aan het opstellen van uitvoeringsrichtlijnen voor het NAVO-beveiligingsbeleid. Ook is veel aandacht besteed aan de uitbreiding van de NAVO met nieuwe lidstaten.

Bij organisaties die over gerubriceerde NAVO-informatie beschikken worden door het NATO Office of Security (NOS) periodiek inspecties gehouden. In 2004 is in dat kader in Nederland een inspectie uitgevoerd bij onderdelen van de overheid en het bedrijfsleven. De AIVD en het ministerie van Defensie hebben gezamenlijk de voorbereiding en de begeleiding hiervan verzorgd. De inspectie gaf geen aanleiding tot het nemen van bijzondere maatregelen.

Een gastland is verplicht om een op zijn grondgebied gevestigde NAVO-instelling een veilige werkomgeving te bieden. In dat kader heeft de AIVD beveiligingsadviezen verstrekt aan de in Nederland gevestigde civiele NAVO-onderdelen. De NAVO schrijft voor dat bedrijven die opdrachten uitvoeren voor de NAVO beschikken over een geldige 'Facility Security Clearance Certificate' en dat personeel dat daarvoor in aanmerking komt wordt gescreend voordat toegang kan worden verkregen tot de gerubriceerde NAVO-informatie. De met de screening samenhangende werkzaamheden worden door de AIVD uitgevoerd.

In het kader van de NAVO fungeert de AIVD ook als National Communications Security Agency. Vanuit die verantwoordelijkheid wordt een bijdrage geleverd aan NAVO-regelgeving voor technische informatiebeveiliging en daarmee samenhangende procedures. In 2004 ging het daarbij onder andere om de verwerving en ontwikkeling van apparatuur voor de NAVO

8.1.4.2 NSA in het kader van de EU

De Raad van de Europese Unie kent eveneens een Security Committee. Namens Nederland nemen het ministerie van Defensie en de AIVD hieraan deel.

Het Security Committee heeft in 2004 onder meer aandacht besteed aan:

- de uitwisseling van gerubriceerde EU informatie met derde landen en internationale organisaties;
- de beveiliging van de twee gerubriceerde netwerken van de Raad, zowel vanwege de toetreding van nieuwe lidstaten als vanwege het verhogen van het beveiligingsniveau van de netwerken;
- een netwerk dat in de toekomst de twee bestaande netwerken moet vervangen.

In verband met de uitbreiding van de EU heeft de EU in samenwerking met het beveiligingsbureau van de Europese Commissie iedere nieuwe lidstaat geïnspecteerd om na te gaan in hoeverre deze voldoet aan de EU-regelgeving voor de beveiliging van bijzondere informatie. De AIVD heeft mede uitvoering gegeven aan deze inspecties. De AIVD voldoet aan de eisen die de EU stelt aan de beveiligingsorganisatie van een lidstaat om als 'tweede land' evaluaties van informatiebeveiligingsapparatuur, onafhankelijk van het producerende land, voor de EU te mogen uitvoeren. In 2004 zijn twee van die evaluaties uitgevoerd, een derde evaluatie is gestart.

De AIVD neemt ook deel aan de Commission Security Policy Advisory Group (CSPAG), een commissie voor het beveiligingsbeleid van de Europese Commissie. Ook hier aandacht voor de uitbreiding van de EU, maar ook voor een regeling voor industriële veiligheid in aanvulling op het bestaande beveiligingsvoorschrift. Verwacht wordt dat in 2005 een ontwerp aan de lidstaten wordt voorgelegd.

8.1.4.3 Deelname Galileo project

Het Galileo project is een initiatief van de Europese Commissie en de European Space Agency (ESA) voor de ontwikkeling van een Europees satelliet navigatiesysteem, dat als tegenhanger gaat fungeren van het GPS-systeem van de Verenigde Staten. Nederland is een van de deelnemende landen aan het project. Als NSA heeft de AIVD zitting in het ESA Security Committee waar beleid wordt gemaakt voor de beveiliging van gerubriceerde informatie waarover ESA de beschikking krijgt.

In dit verband heeft de AIVD in 2004 een inspectie uitgevoerd bij het European Space Research and Technology Centre (ESTEC) te Noordwijk. De inspectie resulteerde in de afgifte van een security clearance aan ESTEC voor de periode van één jaar. De AIVD heeft aan ESTEC ook beveiligingsadviezen gegeven.

De AIVD neemt ook deel aan een werkgroep van de Europese Commissie waarin het beleid wordt ontwikkeld voor de beveiliging van gerubriceerde informatie binnen het Galileo project.

8.2 Beveiligingsbevordering vitale sectoren

De AIVD heeft een beveiligingsbevorderende taak ten aanzien van vitale onderdelen van onze samenleving. Dit zijn onderdelen van overheid en bedrijfsleven die naar het oordeel van het verantwoordelijk ministerie van vitaal belang zijn voor de instandhouding van het maatschappelijke leven. De AIVD geeft aan deze taak invulling

door de desbetreffende organisaties te ondersteunen bij risicoanalyses, informatie te verstrekken over dreigingen en te adviseren over beveiliging.

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties coördineert de interdepartementale aanpak Bescherming Vitale Infrastructuur. Het doel van deze aanpak is de kwetsbaarheid van de vitale infrastructuur in Nederland in kaart te brengen en deze - waar nodig - te verminderen door het treffen van beschermende maatregelen. Aan de Tweede Kamer is toegezegd dat voor het eind van het tweede kwartaal van 2005 een samenhangend pakket van maatregelen aangeboden zal worden ter bescherming van de vitale infrastructuur.

Om de doelstelling van de BVI te kunnen realiseren, dient ieder departement kwetsbaarheidanalyses uit te voeren voor zijn vitale sectoren binnen zijn beleidsdomein. Er zijn twaalf sectoren zijn als vitaal aangemerkt, te weten:

- 1 energie;
- 2 telecommunicatie;
- 3 drinkwater;
- 4 voedsel;
- 5 gezondheid;
- 6 financieel;
- 7 kernen en beheren oppervlaktewater;
- 8 openbare orde en veiligheid;
- 9 rechtsorde;
- 10 openbaar bestuur;
- 11 transport;
- 12 chemische en nucleaire industrie.

De AIVD is bij het uitvoeren van de kwetsbaarheidanalyses verantwoordelijk voor de inbreng van de kennis over een methodiek waarbij belangen, bedreigingen en weerstandsvermogen in hun onderlinge samenhang worden beschouwd, voert in samenwerking met de sectoren een kwetsbaarheidanalyse uit en geeft advies over eventueel te treffen beveiligingsmaatregelen. Hoewel de AIVD aan alle vitale sectoren heeft aangeboden een bijdrage te leveren bij de kwetsbaarheidanalyses, hebben het afgelopen jaar alleen de sectoren energie, telecommunicatie, financiën, drinkwater en chemische en nucleaire industrie daarvan gebruik gemaakt.

De voortgang en diepgang van de kwetsbaarheidanalyses verschilt per sector. Gezien de interdepartementale doelstelling om voor het eind van het tweede kwartaal van 2005

een samenhangend pakket van maatregelen ter bescherming van de vitale infrastructuur aan te kunnen bieden, verwacht de AIVD dat de departementen in de eerste helft van 2005 in toenemende mate een beroep zullen doen op ondersteuning door de AIVD.

8.3 Personen, objecten en diensten

De AIVD heeft het project voor het inbedden van het stelsel bewaken en beveiligen in de AIVD-organisatie per 1 juni 2004 afgerond. Kern van deze nieuwe taak, waarvoor aanvullende wetgeving wordt voorbereid, is dat niet alleen aandacht bestaat voor concrete dreigingen op basis van onderzoek naar bedreigers, maar ook voor potentiële dreigingen bezien vanuit de bedreigde. De AIVD heeft voor de uitvoering van deze taak extra formatie toegekend gekregen.

8.3.1 Dreigingsmeldingen en -inschattingen

De AIVD maakt in de uiteindelijke opzet van het stelsel van bewaken en beveiligen vier verschillende producten: dreigingsmeldingen, dreigingsinschattingen, dreigingsanalyses en risicoanalyses. Een dreigingsmelding wordt gemaakt als de AIVD informatie heeft die niet direct kan worden beoordeeld, maar wel van belang kan zijn voor de Coördinator Bewaken en Beveiligen (CBB). Een dreigingsinschatting wordt uitgebracht wanneer ten aanzien van naderende gebeurtenissen het van belang is in beeld te brengen of en in welke mate er aanwijzingen bestaan voor concrete dreigingen. Een dreigingsinschatting wordt opgesteld op basis van onderzoek naar de bedreiger. Dreigingsanalyses gaan een stap verder dan de dreigingsinschattingen. Niet alleen worden concrete dreigingen onderkend, ook worden, op basis van onderzoek met de bedreigde als uitgangspunt, potentiële dreigingen in beeld gebracht. Bij risicoanalyses worden de aspecten meegewogen van de dreigingsanalyses. Daarnaast worden ook weerstandsinschattingen opgesteld ten aanzien van de betreffende persoon, object of dienst. Daarin wordt beoordeeld in hoeverre de getroffen beveiligingsmaatregelen dreigingen neutraliseren. Indien maatregelen ten opzichte van de dreiging onvoldoende zijn, is er sprake van een risico.

Totdat de Wet op de inlichtingen -en veiligheidsdiensten is aangepast mag de AIVD geen onderzoek instellen naar potentiële dreigingen en geen persoons- of organisatiegerelateerde gegevens in dat verband vastleggen. De huidige wet beperkt het

onderzoek tot situaties waarin sprake is van een ernstig vermoeden van een gevaar voor de democratische rechtsorde, de veiligheid of andere gewichtige belangen van de staat. Daarvan is bij een potentiële dreiging geen sprake. Dit betekent dat de AIVD nog geen volledige dreigings- of risicoanalyses kan maken. De AIVD kan op grond van zijn bestaande taakomschrijving wel dreigingsmeldingen en -inschattingen vervaardigen.

Het wetsvoorstel wordt voorjaar 2005 bij de Tweede Kamer ingediend. In het wetsvoorstel krijgen de inlichtingen- en veiligheidsdiensten de taak om op verzoek van de CBB, die daartoe gemandateerd zal worden door de ministers van BZK en van Justitie, dreigingsanalyses (MIVD en AIVD) en risicoanalyses (AIVD) op te stellen ten behoeve van personen, objecten of diensten in het rijksof domein. Daarbij wordt het mogelijk gemaakt dat de diensten onderzoek doen en gegevens verwerken ten behoeve van het opstellen van deze dreigings- en risicoanalyses, ook in die gevallen dat dit onderzoek niet binnen de bestaande taken van de diensten past. Voor dit onderzoek kunnen dan geen bijzondere inlichtingenmiddelen worden ingezet.

8.3.2 Producten in 2004

De AIVD heeft in 2004 696 dreigingsmeldingen en dreigingsinschattingen vervaardigd ten behoeve van de CBB en leverde daarmee een bijdrage aan het stelsel Bewaken en Beveiligen. De producten hadden betrekking op dreigingen gericht tegen personen en op bijzondere evenementen en specifieke gebeurtenissen, zoals het EK-voetbal in Portugal en de situatie na de moord op Theo van Gogh.

Van 1 juli 2004 tot en met 31 december 2004 was Nederland voorzitter van de Europese Unie. De AIVD heeft een rol gehad in een aantal veiligheidsrelevante aspecten van het voorzitterschap, waaronder het vaststellen van een tijdelijke lijst van vertrouwensfuncties, het doen van veiligheidsonderzoeken naar deze functies, (politieke) naslagen verrichten en het uitbrengen van dreigingsinschattingen ten aanzien van EU-bijeenkomsten. Het EU-voorzitterschap is zonder noemenswaardige problemen of verstoringen verlopen, mede door de inzet van de AIVD. Tijdens het voorzitterschap heeft de dienst in het kader van de veiligheidsrelevante aspecten van het voorzitterschap:

- ongeveer 450 Verklaringen van Geen Bezwaar (VGB) afgeleverd;
- ongeveer honderd dreigingsinschattingen en dreigingsbeelden gemaakt over de EU-bijeenkomsten in Nederland en Brussel en het voorzitterschap in het algemeen;
- ruim 21.000 personen nageslagen. Deze naslag heeft geresulteerd in twee

ambtsberichten die als doel hadden de in het ambtsbericht genoemde personen te weren van EU-bijeenkomsten.

De AIVD heeft ook bericht over ‘verkenningen’ bij diverse openbare gebouwen door radicale moslims. Extremistische moslims hadden een aantal objecten geobserveerd en waren in het bezit van tekeningen van de objecten, mogelijk met het doel aanslagen te plegen. De activiteiten die in het kader van Bewaken en Beveiligen zijn ondernomen hadden in eerste instantie betrekking op een aantal specifieke gebouwen, waarover de AIVD herhaaldelijk geactualiseerde informatie aan betrokken organisaties heeft verstrekt.

Door de moord op Theo van Gogh is een maatschappelijk klimaat ontstaan waarin tegenstellingen tussen diverse groeperingen zijn uitgegroot. De moord heeft een hausse aan bedreigingen tegen politici en andere prominente Nederlanders tot gevolg gehad. Moskeeën, kerken en andere gebouwen met een herkenbaar religieuze achtergrond werden (potentieel) doelwit van (gewelddadige) acties. De AIVD heeft belanghebbenden in deze periode geïnformeerd over de (mogelijke) dreigingen ten aanzien van personen en objecten.

Als gastland voor een aantal internationale organisaties dient Nederland ook zorg te dragen voor het scheppen en instandhouden van voorwaarden voor het ongehinderd functioneren van die organisaties. In 2004 heeft de AIVD in dit verband dreigingsinschattingen verstrekt en op verzoek van de desbetreffende organisaties beveiligingsadviezen gegeven en veiligheidsonderzoeken uitgevoerd. Daarbij gaat het om het Joegoslavië Tribunaal (ICTY), het Internationale Strafhof (ICC), Eurojust, Europol, het Internationaal Gerechtshof, Eurocontrol, de OPCW en het Europees Octrooi Bureau (EPO).

Voor de Nationale Veiligheidscommissie Burgerluchtvaart heeft de AIVD in 2004 twee keer specifiek gerapporteerd over dreigingen gericht tegen de burgerluchtvaart.

8.3.3 Internationale organisaties

Nederland is gastland van een aantal internationale organisaties, zoals het Internationaal Gerechtshof, Europol, Eurojust, de Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons (OPCW), het Joegoslavië Tribunaal (ICTY) en het Internationaal Strafhof (ICC). Nederland heeft tot taak het ongehinderd functioneren van deze

organisaties zoveel mogelijk te waarborgen. Voor deze instellingen kunnen er veiligheidsrisico's bestaan ten aanzien van de gebouwen, het personeel en de bezoekers. Om de weerstand van deze organisaties te vergroten heeft de AIVD in 2004 dreigingsinschattingen en beveiligingsadviezen verstrekt. Eveneens zijn op verzoek van een aantal organisaties veiligheidsonderzoeken uitgevoerd.

8.3.3.1 Joegoslavië Tribunaal

De AIVD heeft in 2004 onderzoek verricht naar mogelijke bedreigingen ten opzichte van het ICTY. Op grond van dit onderzoek zijn de relevante partijen geïnformeerd. De AIVD is alert op risico's die samenhangen met het in 2002 gestarte proces tegen Milosevic en op die welke verband houden met de in 2004 begonnen rechtszaak tegen drie oud-strijders van het Kosovo Bevrijdingsleger. Evenals vorig jaar gaat de AIVD er nog steeds vanuit dat het mogelijk is dat in 2005 de verdachte Bosnische Serviërs Mladic en Karadzic worden uitgeleverd. Mocht dit inderdaad gebeuren dan zal de AIVD de verantwoordelijke instanties informeren over mogelijke veiligheidsrisico's.

8.3.3.2 Internationaal Strafhof

Het per 1 juli 2002 in werking getreden Internationaal Strafhof (ICC) ontwikkelt zich gestaag tot een volledig functionerend tribunaal. In de loop van 2004 heeft het ICC twee situaties in onderzoek genomen, namelijk één in de Democratische Republiek Congo en één in Uganda. Verondersteld mag worden dat in 2005 het eerste ICC-proces van start zal gaan. In dit kader ontplooit de AIVD activiteiten die gericht zijn op het onderkennen en tegengaan van mogelijke dreigingen tegen het ICC alsmede tegen Nederland als gastland. Zo heeft de AIVD het ICC in 2004 beveiligingsadvies verschaft en er zijn besprekingen gevoerd over onder meer informatie-uitwisseling. De AIVD gaat er van uit dat de relatie met het ICC in 2005 verder wordt geïntensiveerd.

8.4 Vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken

Een vertrouwensfunctie mag uitsluitend worden bekleed nadat een verklaring van geen bezwaar is afgegeven door of namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Voorafgaande aan de afgifte van een dergelijke verklaring stelt de AIVD een veiligheidsonderzoek in of laat onder zijn verantwoordelijkheid een veiligheidsonderzoek instellen.

Vertrouwensfuncties zijn onder te verdelen in drie categorieën: A, B of C-vertrouwensfuncties; de categorie geeft de kwetsbaarheid van de functie aan. Deze

wordt bepaald door de mate waarin schade kan worden berokkend aan de nationale veiligheid. De diepgang van het veiligheidsonderzoek wordt bepaald door de categorie vertrouwensfunctie.

Daarnaast is zowel bij de politie als bij het Koninklijk Huis naast de A-vertrouwensfuncties een nieuwe categorie van vertrouwensfunctie ingevoerd. Bij de politie zijn dit P-vertrouwensfuncties en bij het Koninklijk Huis zijn er sinds dit jaar KH- vertrouwensfuncties. De P-vertrouwensfuncties en KH-vertrouwensfuncties zijn qua diepgang het beste vergelijkbaar met een B-vertrouwensfunctie, met dien verstande dat een beperkt veldonderzoek deel uitmaakt van deze categorieën veiligheidsonderzoeken; deze veiligheidsonderzoeken worden in mandaat uitgevoerd.

8.4.1 Terugdringen doorlooptijden

Begin 2004 heeft de AIVD als gevolg van de lange doorlooptijden van de A- veiligheidsonderzoeken de uitvoering hiervan kritisch gezien. Dit heeft ertoe geleid dat de uitvoering binnen het bestaande proces verder is aangescherpt, waarbij meer aandacht wordt besteed aan de verzwaring van het administratieve onderzoek waardoor het arbeidsintensieve veldonderzoek gericht en efficiënter kan plaatsvinden. Ook zijn met politiekorpsen afspraken gemaakt die de doorlooptijden terugdringen. Door deze maatregelen te treffen zijn de doorlooptijden van de A- veiligheidsonderzoeken in 2004 korter geworden. Over 2003 bedroeg de gemiddelde doorlooptijd van de A- veiligheidsonderzoeken nog zestien weken, eind 2004 was dat acht weken. De gemiddelde doorlooptijd van A- veiligheidsonderzoeken bij de politie was eind 2004 elf weken, over 2003 was dat gemiddeld nog twintig weken.

De AIVD is ook begonnen met het beoordelen van de bruikbaarheid en inpasbaarheid van verschillende nieuwe onderzoeksinstrumenten om de doorlooptijden, maar ook de kwaliteit van de veiligheidsonderzoeken te verbeteren. Dit onderzoek is nog niet afgerond.

8.4.2 Uitvoerbaarheidstoets Wvo

In samenwerking met de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst heeft de AIVD de uitvoerbaarheid van de Wvo gezien. Dit heeft geleid tot voorstellen tot wijziging van de wet en organisatorische activiteiten (Tweede Kamer, vergaderjaar 2004-2005, 29 843, nr. 1). De AIVD is inmiddels gestart met het invoeren van de organisatorische activiteiten die op zijn terrein betrekking hebben zoals de harmonisatie van

vertrouwensfuncties en het actualiseren van beleidsregels. Daarnaast is een wetswijziging in voorbereiding.

8.4.3 Vertrouwensfuncties en integriteit

De AIVD is gestart met de voorbereiding van een leidraad waarin wordt geregeld dat bepaalde typen (kwetsbare) openbare functies als vertrouwensfuncties kunnen worden aangewezen als dat bijdraagt aan de bescherming van de democratische rechtsorde. Uitgangspunt daarbij is dat de overheden zelf verantwoordelijk blijven voor het nemen van integriteitbevorderende maatregelen. Als de mogelijkheden daartoe ontoereikend zijn en niet-integer handelen tot aantasting van de democratische rechtsorde of de nationale veiligheid kan leiden, kan in overweging worden genomen vertrouwensfuncties aan te wijzen. Naar verwachting wordt de leidraad in 2005 afgerond.

8.4.4 Veiligheidsonderzoeken door de Koninklijke Marechaussee

De Koninklijke Marechaussee (KMAR) voert onder mandaat van de AIVD veiligheidsonderzoeken uit ten behoeve van de burgerluchtvaart. In vergelijking met het vorige verslagjaar is het totale aanbod onderzoeken in de burgerluchtvaart met 1.744 gedaald tot 34.894 veiligheidsonderzoeken. In 2003 is de KMAR gestart met de uitvoering van hernieuwde veiligheidsonderzoeken in de burgerluchtvaart. Ook in 2004 zijn daartoe 4.622 onderzoeken in behandeling genomen. Het betreft hier hernieuwde veiligheidsonderzoeken op de luchthaven Schiphol. In 2004 is tevens begonnen met het verrichten van hernieuwde veiligheidsonderzoeken op de overige luchthavens.

In gevallen waarin een verklaring van geen bezwaar niet lijkt te kunnen worden afgegeven, draagt de KMAR de onderzoeken over aan de AIVD. In 2003 betrof dat 3.744 onderzoeken. In 2004 is dit aantal met 546 gestegen naar 4.290 overgedragen onderzoeken. Dit betrof onderzoeken waarbij sprake was van relevante justitiële antecedenten en gevallen waarin het veiligheidsonderzoek in eerste instantie onvoldoende gegevens opleverde om te beoordelen of een verklaring van geen bezwaar kan worden afgegeven. Indien naslag in de AIVD-bestanden -de zogenaamde politieke naslag- daartoe aanleiding geeft, draagt de KMAR het onderzoek eveneens over aan de AIVD. Voorts stuurde de KMAR onderzoeken door naar de AIVD, omdat betrokkenen reeds eerder een veiligheidsonderzoek in het kader van de burgerluchtvaart hadden ondergaan en aan hen een verklaring van geen bezwaar was geweigerd.

Tabel 1 Onderzoeken overgedragen door de KMAR aan de AIVD

Relevante justitiële gegevens	1.370
Onvoldoende gegevens	2.146
Naslag AIVD	163
Reeds eerder een weigering ontvangen in de burgerluchtvaart	611
Totaal aantal onderzoeken overgedragen	4.290

8.4.5 Veiligheidsonderzoeken politie

In 2004 werden bij 25 politiekorpsen veiligheidsonderzoeken uitgevoerd op basis van de Wvo. Begin 2005 is daarmee ook het laatste politiekorps begonnen. Bij de politiekorpsen vinden zowel A- als zogenaamde P- veiligheidsonderzoeken plaats; de P- veiligheidsonderzoeken worden onder verantwoordelijkheid van de AIVD uitgevoerd door de politie. De kwetsbaarheid van een P-vertrouwensfunctie is minder zwaar dan die van een A-vertrouwensfunctie. Het onderzoek is daarop afgestemd. In de gevallen waarin een verklaring van geen bezwaar niet lijkt te kunnen worden afgegeven, draagt de politie de onderzoeken over aan de AIVD. In 2004 gebeurde dat 83 keer.

De A- veiligheidsonderzoeken bij de politiekorpsen worden in principe uitgevoerd door de AIVD. In 2004 heeft de AIVD 981 A- veiligheidsonderzoeken voor de politie uitgevoerd; 105 meer dan in het voorgaande jaar.

Voorts is de AIVD verantwoordelijk voor de opleiding en begeleiding van de politiefunctionarissen die met de uitvoering van de P- veiligheidsonderzoeken zijn belast. In 2004 vond de opleiding vijf keer plaats en volgden 36 personen de onderzoekersopleiding en 37 personen de bewerkersopleiding.

Met een aantal politieregio's - waaronder de grote politieregio's - heeft de AIVD afspraken gemaakt om ten behoeve van de A- veiligheidsonderzoeken bij de politie een aantal administratieve naslagen te verrichten. Tevens is de AIVD in 2004 begonnen om een aantal A- veiligheidsonderzoeken in de regio te laten verrichten. De aansturing van deze onderzoeken wordt gedaan door de AIVD, maar het feitelijke veldonderzoek wordt verricht door politiefunctionarissen. Ook de besluitvorming vindt plaats bij de AIVD. In 2003 is reeds begonnen enkele ervaren politiefunctionarissen die P- veiligheidsonderzoeken hebben verricht op detacheringbasis bij de AIVD werkzaamheden te laten verrichten. Deze ontwikkeling is in 2004 voortgezet. Eind 2004 werkten zeven politiefunctionarissen bij de AIVD op detacheringbasis die met name A- veiligheidsonderzoeken bij de politie verrichten. Hierdoor, alsmede door het verrichten van een aantal A- veiligheidsonderzoeken in de regio, is er meer ruimte ontstaan bij de AIVD voor het verrichten van de overige A- veiligheidsonderzoeken.

8.4.6 Veiligheidsonderzoeken Koninklijk Huis

Per 2 april 2004 zijn vertrouwensfuncties bij het Koninklijk Huis aangewezen; het betreft A- en KH-vertrouwensfuncties voor personen werkzaam bij het Koninklijk Huis. De A- veiligheidsonderzoeken bij het Koninklijk Huis worden uitgevoerd door de AIVD. De KH- vertrouwensfuncties worden onder verantwoordelijkheid van de AIVD door het Korps Landelijke Politiediensten uitgevoerd. In totaal werden 32 A- veiligheidsonderzoeken door de AIVD en 104 KH- veiligheidsonderzoeken door het Korps Landelijke Politiediensten uitgevoerd.

In de gevallen waarin een verklaring van geen bezwaar niet lijkt te kunnen worden afgegeven, worden de onderzoeken overgedragen aan de AIVD. In 2004 werden zeven KH- veiligheidsonderzoeken overgedragen.

De AIVD is verantwoordelijk voor de opleiding en begeleiding van de functionarissen die zijn belast met de uitvoering van de KH- veiligheidsonderzoeken. In 2004 heeft één persoon de onderzoekersopleiding gevolgd en twee personen de bewerkersopleiding. Deze functionarissen volgen dezelfde opleiding als genoemd onder paragraaf 8.4.5.

8.4.7 Overzicht aantallen functies en onderzoeken

De onderstaande tabel biedt een overzicht van het aantal vertrouwensfuncties en het aantal in behandeling genomen veiligheidsonderzoeken gedurende de afgelopen drie jaar.

Tabel 2 Totaal aantal vertrouwensfuncties (v.f) en in behandeling genomen veiligheidsonderzoeken (v.o.) in de jaren 2002 t/m 2004

	v.f. 2002	v.o. 2002	v.f. 2003	v.o. 2003	v.f. 2004	v.o. 2004
Rijksoverheid*	4.508	1.666	5.328	1.761	5.935	2.024
Defensie-orderbedrijven	16.000	2.615	16.500	2.186	16.000	1.983
Burgerluchtvaart**	55.578	55.578	36.638	36.638	34.894	34.894
Politie	15.500	893	15.900	2.902	15.365	3.678
Koninklijk Huis***					141	143
Vitale bedrijven	1.547	1.738	1.547	399	1.547	764
Diversen****		1.644		1.444		1.192
Totaal	93.133	64.134	79.174	46.076	73.882	44.478

* Exclusief ministerie van Defensie en Krijgsmacht, inclusief de AIVD. Voor het ministerie van Buitenlandse Zaken is het aantal fte's opgenomen dat met de invulling van vertrouwensfuncties is gemoeid.

** In de kolommen vertrouwensfuncties is het aantal veiligheidsonderzoeken vermeld, omdat in de burgerluchtvaart geen concrete vertrouwensfuncties zijn

aangewezen. In de burgerluchtvaart is voor toegang tot de beschermde gebieden een pas vereist. Een van de voorwaarden om een dergelijke pas te verkrijgen, is een verklaring van geen bezwaar die als uitkomst van een veiligheidsonderzoek is verstrekt.

*** Bij het Koninklijk Huis worden gefaseerd over drie jaar vertrouwensfuncties aangewezen.

**** De categorie 'diversen' betreft onderzoeken naar aanleiding van een verzoek van een ander land of van een internationale organisatie. Deze onderzoeken worden uitgevoerd in verband met de door dat land of die internationale organisatie gehanteerde beveiligingsmaatregelen.

De onderstaande tabel biedt een overzicht van het aantal door de AIVD in behandeling genomen veiligheidsonderzoeken in de afgelopen drie jaar. Van de onderzoeken die de KMAR en de politiekorpsen hebben verricht zijn alleen de aan de AIVD overgedragen onderzoeken opgenomen.

Tabel 3 Veiligheidsonderzoeken in behandeling genomen door de AIVD

	2002	2003	2004
A-onderzoek	1.679	1.863	2.102
P-onderzoek		57	83
KH-onderzoek			7
B-onderzoek	9.755 (4.489 via KMAR)	7.680 (3.744 via KMAR)	7.324 (4.290 via KMAR)
C-onderzoek	1.152	867	1.000
Totaal	12.588	10.467	10.156

8.4.8 Resultaten

In 2004 is in 40.399 gevallen een verklaring van geen bezwaar afgegeven. Het aantal malen dat een verklaring van geen bezwaar wel is geweigerd daalde in 2004 ten opzichte van het voorgaande jaar met 583 van 2.132 naar 1.549. Het merendeel daarvan had betrekking op de B- onderzoeken in de burgerluchtvaart (1.513 in 2004 ten opzichte van 2.065 in 2003).

Bij het Koninklijk Huis hebben zich in 2004 geen weigeringen van een verklaring van geen bezwaar voorgedaan.

Tabel 4 Weigering verklaring van geen bezwaar

	Justitiële antecedenten	Onvoldoende gegevens	Overige*
A-vertrouwensfunctie	1	3	5
A-vertrouwensfunctie politie	1	0	5
P-vertrouwensfunctie	4	0	3
B-vertrouwensfunctie	5	4	0
B-vertrouwensfunctie burgerluchtvaart	976	360	177
C-vertrouwensfunctie	5	0	0
Totaal	992	367	190

* Overige zijn weigeringen op basis van persoonlijke gedragingen en omstandigheden en/of op basis van gegevens uit de AIVD registraties.

In 8.4.1. is reeds aangegeven dat in 2004 inspanningen zijn verricht om de doorlooptijden van A- veiligheidsonderzoeken terug te dringen. Dat zal ook in 2005 het geval zijn.

Het merendeel van de B- en C- veiligheidsonderzoeken werd binnen de termijn van acht weken verricht. Overschrijdingen van de wettelijke behandeltermijn doen zich hoofdzakelijk voor bij de A- veiligheidsonderzoeken. Deze bestaan behalve uit een administratieve fase (tevens) uit een veldonderzoek waarbij informanten kunnen worden gehoord. Elke fase duurt doorgaans vier weken. Als het hoge aanbod van A- veiligheidsonderzoeken en de onderzoekscapaciteit niet met elkaar in evenwicht zijn, duurt het evenwel enige weken voordat het A- veiligheidsonderzoek de fase van veldonderzoek kan ingaan. Hierdoor ontstaan werkvoorraden.

Daarnaast wordt een deel van de onderzoekscapaciteit die bestemd is voor de uitvoering van A- veiligheidsonderzoeken ten behoeve van de politie besteed aan het opleiden en begeleiden van politiefunctionarissen die met de uitvoering van P- veiligheidsonderzoeken zijn belast. Die extra werkzaamheden en het relatief hoge aanbod van A- veiligheidsonderzoeken ten behoeve van de politie hebben een negatieve invloed op de werkvoorraad.

8.4.9 Bezwaar en beroep veiligheidsonderzoeken

Hieronder worden de aantallen en resultaten van de bezwaar- en beroepsprocedures betreffende veiligheidsonderzoeken schematisch weergegeven.

Tabel 5 Aantallen bezwaar- en beroepsprocedures

	Ingediend	Afgehandeld
Bezwaarprocedures	93	60
Beroepsprocedures	14	12
Hoger beroepsprocedures	--	1

Een deel van de afgehandelde bezwaar- en beroepsprocedures betreft zaken die in 2003 zijn ingediend.

Tabel 6 Resultaat bezwaar- en beroepsprocedures

	Ongegrond	Gegrond	Niet-ontvankelijk	Ingetrokken
Bezwaarprocedures	18	24	10	8
Beroepsprocedures	8	2	--	2
Hoger beroepsprocedures	1	--	--	--

In de zaken waarbij het bezwaar gegrond werd verklaard, werd in twaalf gevallen de verklaring van geen bezwaar geweigerd omdat er onvoldoende gegevens over betrokkene bekend waren. In de bezwaarprocedure werd alsnog de ontbrekende informatie overgelegd, waardoor het mogelijk werd een oordeel te geven over de vraag of betrokkene onder alle omstandigheden de plichten uit de vertrouwensfunctie getrouwelijk zal volbrengen.

In tien gevallen stonden de justitiële gegevens centraal. In twee van deze zaken bleek in bezwaar dat de justitiële gegevens waren gewijzigd, in de overige acht zaken werden de justitiële gegevens in de bezwaarfase door de Bezwarencommissie Veiligheidsonderzoeken niet ernstig genoeg geacht.

In twee procedures ging het om een weigering van een verklaring van geen bezwaar op grond van de overige persoonlijke gedragingen en omstandigheden. In een zaak had de Bezwarencommissie Veiligheidsonderzoeken een ander oordeel over deze omstandigheden, in het andere geval bleken de persoonlijke omstandigheden inmiddels te zijn gewijzigd.

In een zaak waarbij het beroep gegrond werd verklaard, stond de vraag centraal wanneer een strafbaar feit al dan niet als jeugdzone dient te worden aangemerkt. Bij de beantwoording van deze vraag, zo gaf de rechtbank aan, dienen de gegevens die vermeld staan op het uittreksel uit het Algemeen Documentatieregister en de Beleidsregel vertrouwensfuncties en veiligheidsonderzoeken op de burgerluchthavens uitgangspunt te zijn. Daarnaast was de rechtbank van oordeel dat in het bestreden

besluit onvoldoende was gemotiveerd hoe de zwaarte van de straf was meegewogen in het oordeel.

In de andere beroepszaak die gegrond werd verklaard, heeft de rechtbank overwogen dat de bestreden beslissing op bezwaar vernietigd dient te worden vanwege een motiveringsgebrek. Dit motiveringsgebrek bestond er volgens de rechtbank uit dat niet duidelijk in de beslissing op bezwaar is aangegeven waarom het delict dat door betrokkene gepleegd is niet als jeugdzonde is aangemerkt.

Deze beroepszaken hebben er toe geleid dat wanneer een verklaring van geen bezwaar wordt geweigerd op grond van een strafbaar feit dat op minderjarige leeftijd is begaan, in het primaire besluit uitgebreider gemotiveerd wordt waarom er geen sprake is van een jeugdzonde.

Tabel 7 Werkvoorraad eind 2004

Bezwaarprocedures	33
Beroepsprocedures	9
Hoger beroepsprocedures	--

8.5 Overige activiteiten

Een aantal activiteiten die de AIVD uitvoert in het kader van de beveiligingsbevorderende taak van de dienst zijn niet onder te brengen bij de voorgaande onderwerpen. In deze paragraaf worden die activiteiten kort belicht.

8.5.1 Meldpunt Integriteitaantastingen (Mepia)

Binnen het ministerie van BZK ontwikkelt het directoraat-generaal Management Openbare Sector (DGMOS) een Bureau Integriteitsbevordering voor de Openbare Sector (BIOS). Het voornemen bestaat de verdere instrumentontwikkeling en het beheer van het Handboek integriteitonderzoek en de advisering hieromtrent daar onder te brengen, omdat dit daar beter past dan bij de AIVD. Eerder was dit een activiteit van de AIVD.

Mepia is nog ondergebracht bij de AIVD. In 2005 wordt onder leiding van DGMOS onderzocht wat thans de meest gereede plaats binnen de overheid is om het meldpunt onder te brengen. Dit sluit aan bij de aanbeveling van de Commissie Bestuurlijke

Evaluatie AIVD om te bezien of onderdelen van taken, waaronder integriteitonderzoek, door andere organisaties dan de AIVD kunnen worden uitgevoerd.

Bij Mepia kwamen de afgelopen jaren veel meldingen binnen waarbij het in feite niet ging om integriteitaantastingen. Daardoor ontstond een vertekend beeld tussen het (grote) aantal meldingen en het (geringe) aantal onderzoeken. Ook in 2004 was dat het geval. De AIVD ontving 87 meldingen, waarbij in 67 gevallen direct duidelijk was dat het geen Mepia-melding betrof. Ten aanzien van de overige 20 meldingen is nader onderzocht of ze voldeden aan de Mepia-criteria. Geen van die meldingen heeft uiteindelijk geleid tot het starten van een onderzoek naar een integriteitaantasting. De redenen daarvoor verschilden:

- in tien gevallen bleek de melding bij nader inzien niet te voldoen aan de Mepia-criteria;
- in vijf gevallen betrof het meldingen die al bij andere competente organisaties in behandeling waren;
- in vijf gevallen werd de melding door de melder ingetrokken of werd door de melder geen nadere informatie ten behoeve van een onderzoek geleverd.

Mede gezien de vele meldingen die geen integriteitaantastingen betreffen, verdient het aanbeveling om, wanneer duidelijk is waar Mepia in de toekomst wordt ondergebracht, in ruimere zin voorlichting te geven over het meldpunt.

8.5.2 Integriteitszorg politie

In afstemming met de directie Politie van het ministerie van BZK, het NPI en de NPA wordt bezien in hoeverre de AIVD kan bijdragen aan de reeds lopende activiteiten op gebied van integriteitszorg bij de politie.

8.5.3 Elektronische aanvallen

In 2004 heeft de AIVD het onderzoek naar de aard en hoeveelheid van aanvallen op computernetwerken, zogenaamde elektronische aanvallen, voortgezet. Dat zal ook in 2005 het geval zijn. Bij het onderzoek wordt onder meer gebruik gemaakt van zogenaamde 'intrusion detection systemen' om verschillende netwerken, tijdelijk of voor langere duur, gericht te monitoren op aanvallen van buitenaf. De AIVD is gestart met het opzetten van een loket waarin meldingen van onder andere zusterdiensten en departementen met betrekking tot elektronische aanvallen worden verzameld en onderzocht.

8.5.4 Herinrichting functie Beveiligingsambtenaar (BVA)

De huidige invulling van beveiligingsambtenaar (BVA) is gedateerd en voldoet niet aan de eisen die in het kader van een adequate rijksbrede beveiliging kunnen worden gesteld. In 2004 heeft de AIVD een bijdrage geleverd aan een onderzoek naar de gewenste positionering en invulling van de BVA-functie. De resultaten van het onderzoek zijn verwerkt in het rapport 'Inrichting BVA-functie' en in het ontwerp van een 'Beveiligingsvoorschrift 2004'. Beide documenten zijn van belang voor de ontwikkeling van de functie beveiligingsambtenaar en geacordeerd in het beraad van secretarissen-generaal.

8.5.5 Onderzoek beveiliging aanvraag en uitgifte reisdocumenten

Op verzoek van het agentschap Basisadministratie, Persoonsgegevens en Reisdocumenten (BPR) heeft de AIVD in 2004 bij twee gemeenten een onderzoek ingesteld naar de werking van de beveiliging van aanvraag en uitgifte van reisdocumenten bij deze gemeenten. In 2005 zullen bij nog twee andere gemeenten vergelijkbare onderzoeken worden ingesteld, waarna de gezamenlijke bevindingen van deze onderzoeken aan het BPR ter beschikking zullen worden gesteld.

8.5.6 Ondersteuning beveiliging productie, opslag en transport van rijbewijzen

De Rijksdienst voor het wegverkeer (RDW) is in 2004 gestart met een Europese aanbesteding voor de ontwikkeling en productie van een nieuw rijbewijs. De AIVD heeft de RDW hierbij ondersteund met het formuleren van de beveiligingseisen voor de productie, opslag en transport van deze rijbewijzen en bij het beoordelen van de ingediende offertes op deze aspecten. In 2005 zal de AIVD de RDW ondersteunen bij de verdere afwikkeling van deze aanbesteding.

9 Sturing en verantwoording

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de politieke sturing van de AIVD, parlementaire zaken en wetgeving, communicatie, inzageverzoeken en klachten. Aan het slot komt de Commissie van Toezicht aan bod.

9.1 Sturing

Bij de sturing van de AIVD ligt de primaire verantwoordelijkheid bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Op enkele terreinen bestaat een gezamenlijke verantwoordelijkheid met andere ministers. Daarnaast vindt binnen de Raad voor de Nationale Veiligheid afstemming plaats met andere ministers. De politieke besluitvorming wordt voorbereid in een tweetal ambtelijke ‘voorportalen’.

9.1.1 De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verantwoordelijk voor de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD). De minister stelt de aandachtsgebieden vast en legt over het werk van de AIVD verantwoording af aan het parlement. De Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD heeft geconstateerd dat, mede door de grote bestuurlijke drukte rond de AIVD, onhelderheid is ontstaan over de (wijze) van prioritering van de taakuitvoering van de dienst. De commissie is van mening dat één bewindspersoon, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, verantwoordelijk moet zijn voor de aansturing en prioriteitsstelling van de dienst. Het kabinet heeft deze conclusies in zijn reactie op het rapport onderschreven. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties zal met ingang van 2005 de prioriteiten en posterioriteiten van de AIVD vastleggen in een jaarplan, dat met de onderscheiden ministers zal worden afgestemd.

De minister van Justitie is aangewezen als coördinerend minister voor terrorismebestrijding. In de relatie tot de AIVD op het gebied van terrorismebestrijding trekt de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties dus op met de minister van Justitie. Mede ter ondersteuning van dit proces is, na de aanslagen van 11 maart 2004, de Nationaal coördinator terrorismebestrijding (NCTb) met een eigen ambtelijke eenheid aangesteld.

9.1.2 De Raad voor de Nationale Veiligheid

De Raad voor de Nationale Veiligheid (RNV) is na de aanslagen in Madrid in het leven geroepen. De RNV is een onderraad van de ministerraad en is in de plaats gekomen voor de Raad voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten. De RNV wordt voorgezeten door de minister-president. Verder hebben de vice-premiers en de ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, van Justitie, van Buitenlandse Zaken, van Defensie, voor Vreemdelingenbeleid en Integratie zitting in de raad. De RNV is in 2004 acht keer bijeen gekomen.

Terrorismebestrijding is vanzelfsprekend een van de grote aandachtsgebieden van de RNV. In 2004 heeft de RNV enkele malen gesproken over de inrichting van de terrorismebestrijding in Nederland. Elke vergadering komt het geactualiseerde dreigingsbeeld aan de orde en wordt gesproken over de maatregelen die daarbij horen.

9.1.3 Gezamenlijk Comité Terrorismebestrijding

Het Gezamenlijk comité terrorismebestrijding (GCT) is een van de ambtelijke voorportalen van de RNV. In beginsel wordt elke RNV-vergadering voorgegaan door vergaderingen van het relevante ambtelijke voorportaal. Beslissingen en stukken voor de RNV inzake terrorismebestrijding worden in het GCT voorbereid. De overige stukken worden in het Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland (CVIN, zie hieronder) voorbereid. De Nationaal coördinator terrorismebestrijding zit de vergaderingen van het GCT voor. Verder hebben alle organisaties die op rijksniveau te maken hebben met terrorismebestrijding zitting in het GCT.

9.1.4 Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

Het Comité Verenigde Inlichtingendiensten Nederland (CVIN) is, net als het GCT, een ambtelijk voorportaal van de RNV. Het CVIN is evenwel minder dan het GCT een gremium waar daadwerkelijke beslissingen worden voorbereid. In het CVIN is er, onder leiding van de coördinator voor de inlichtingen- en veiligheidsdiensten van het ministerie van Algemene Zaken, ruimte om te spreken over de van nature meer gevoelige zaken die de inlichtingentaak van de AIVD en de MIVD aangaan. Naast de hoofden van deze beide diensten hebben voorts de directeur-generaal Politieke Zaken van het ministerie van Buitenlandse Zaken, de directeur-generaal Veiligheid van het ministerie van BZK en de directeur-generaal Rechtshandhaving van het ministerie van Justitie zitting in het CVIN.

9.2 Parlementaire zaken en wetgeving

De parlementaire controle op het werk van de AIVD door de Tweede Kamer en haar Commissie voor Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten komen aan de orde in deze paragraaf. Ook van de wetgeving op het terrein van de AIVD wordt hier verslag gedaan.

9.2.1 De Tweede Kamer

De Tweede Kamer vergaderde in 2004 veelvuldig over terrorisme en daaraan gerelateerde onderwerpen. Plenair werd gedebatteerd over de financiering van imams door de ambassade van Saoedi-Arabië, de aanslagen in Madrid, de Al Tawheed-moskee te Amsterdam en de moord op Van Gogh. De vaste commissies voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, voor Buitenlandse Zaken en voor Justitie vergaderden op 11 maart met onder meer de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over het regeringsstandpunt met betrekking tot het advies 'Vreemdelingenbeleid en terrorismebestrijding' van de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken. Separaat voerden dezelfde commissies dezelfde dag overleg met de minister over onder andere de Takfir Wal Hijra en de Stichting Al Waqf al Islami. Op 15 september spraken de vaste commissies voor Justitie en voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de al Tawheed-moskee, Saoedische financiering van moskeeën en de stichting al-Haramain. Op 23 september ten slotte kwamen in een overleg van dezelfde commissies onder meer de uitwisseling van opsporings- en terrorisme-informatie en de verhoogde terroristische dreiging aan de orde.

In plenaire vergaderingen kwamen verder aan de orde informatie van de nationale veiligheidsdiensten betreffende Irak en bedreigingen aan het adres van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie. Bovendien spraken de vaste commissies voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en voor Justitie op 22 juni over de brief van de ministers van BZK en voor BVK van 20 april 2004 inzake de vrijheid van meningsuiting en het stelsel bewaken en beveiligen. Hierbij werd onder meer ingegaan op een notitie van de AIVD over de achtergronden van jihadrekruten in Nederland, waarin is aangegeven dat een groeiend aantal moslims zich door opiniemakers en opinieleiders in het maatschappelijk verkeer onheus bejegend voelt. Op 14 oktober 2004 ten slotte overlegde de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de jaarverslagen voor 2003 van de AIVD, de commissie van toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten en de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer. Bij dezelfde gelegenheid

werd gesproken over het kabinetsstandpunt ten aanzien van het rapport van de commissie van toezicht ter uitvoering van de motie Cornielje/Eerdmans inzake de aanslag op de heer Fortuyn, het rapport van de commissie van toezicht over het AIVD-onderzoek naar radicaliseringsprocessen binnen de islamitische gemeenschap, de voorstellen tot wijziging van de Wiv 2002 en de WVO en de AIVD-nota over dierenrechtenactivisme.

Op 13 februari 2004 bracht de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties een werkbezoek aan de AIVD. De commissie ontving een briefing over het dreigingsniveau op de verschillende aandachtsgebieden van de AIVD en werd in algemene zin geïnformeerd over het gebruik van bijzondere inlichtingenmiddelen, financieel onderzoek en de AIVD-bijdragen aan het stelsel van bewaken en beveiligen.

De minister van BZK heeft het afgelopen jaar de Tweede Kamer diverse malen nader geïnformeerd over onderwerpen die de AIVD aangaan door middel van brieven, rapporten, nota's en notities. Een volledige opsomming daarvan is te vinden in het overzicht van alle kamerstukken over de AIVD in het jaar 2004 (bijlage 1). Van belang zijn met name de volgende documenten:

- de AIVD-notitie 'Achtergronden van jihadrekruten in Nederland', aangeboden 9 maart 2004 (Kamerstukken II 2003/04, 27 925, nr. 120);
- het AIVD-rapport 'Saoedische invloeden in Nederland. Verbanden tussen salafitische missie, radicaliseringsprocessen en islamitisch terrorisme', aangeboden 3 juni 2004 (Kamerstukken II 2003/04, 27 925, nr. 128);
- de brief van 10 juni 2004 inzake de bij de regering aanwezige kennis over de toenmalige betrokkenheid van Urenco Nederland BV bij de ontwikkeling van nucleaire wapens in een aantal landen, waaronder Pakistan (Kamerstukken II 2003/04, 29 200 V, nr. 87);
- de AIVD-nota 'Dierenactivisme in Nederland, grenzen tussen vreedzaam en vlammend protest', aangeboden 12 juli 2004 (Kamerstukken II 2003/04, 29 200 VI, nr. 175);
- de brief van Justitie en BZK inzake de nieuwe stappen en maatregelen in het kader van terrorismebestrijding, alsmede het dreigingsbeeld zoals dat zich in de voorgaande maanden had ontwikkeld van 10 september 2004 (Kamerstukken II 2003/04, 29 754, nr. 1);
- de brief van 10 november 2004 over het bericht dat informatie van de AIVD mogelijk in handen is gekomen van moslimterroristen en van Mohammed B. (Kamerstukken II 2004/05, 29 754, nr. 2);

- de brief van 10 november over de achtergronden van de moord op de heer Van Gogh (Kamerstukken II 2004/05, 29 854, nr. 3);
- de AIVD-nota 'Van dawa tot jihad; De diverse dreigingen van de radicale islam tegen de democratische rechtsorde', aangeboden 22 december 2004 (Kamerstukken II 2004/05, 29 754, nr. 4);
- de rapportage 'Toets van de uitvoerbaarheid van de Wet veiligheidsonderzoeken', aangeboden 11 oktober 2004 (Kamerstukken II 2004/05, 29 843, nr. 1);
- het rapport 'AIVD in verandering' van de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD, aangeboden 16 november 2004 (Kamerstukken II 29 876, nr. 1) en de brief van 24 januari 2005 houdende de kabinetsreactie op het rapport van de commissie (Kamerstukken II 2004/05, 29 876, nr. 3).

9.2.2 De Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties legt in de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer vertrouwelijk verantwoording af over alle zaken betreffende de AIVD die niet in het openbaar kunnen worden behandeld. De commissie wordt gevormd door de fractievoorzitters van de in de Tweede Kamer vertegenwoordigde partijen met uitzondering van de voorzitters van fracties die tijdens de lopende parlementaire periode zijn afgesplitst en de fractievoorzitter van de SP die geen deel wenst uit te maken van de commissie. De commissie brengt jaarlijks een openbaar verslag uit van haar werkzaamheden.

Op 16 februari 2004 bracht de commissie een werkbezoek aan de AIVD. Verder vergaderde de commissie in 2004 negen maal met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die bij die gelegenheden werd vergezeld door ambtenaren van de AIVD. Aan de orde kwamen onder meer de aanslagen in Madrid, de herprioritering bij de AIVD, het geheime jaarverslag van de AIVD, informatie van de AIVD over Irak, de arrestatie van een AIVD-medewerker en de moord op de heer Van Gogh. Naar aanleiding van de moord op Van Gogh werd ook gesproken over het stelsel bewaken en beveiligen. Bij de gesprekken hierover waren tevens aanwezig de minister van Justitie en de nationaal coördinator bewaken en beveiligen.

9.2.3 Wet- en regelgeving

Bij brief van 15 juli 2004 heeft de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, mede namens de minister van Defensie, aan de voorzitter van de

Tweede Kamer der Staten-Generaal een overzicht gezonden van de verschillende voorstellen tot wijziging van de wetgeving met betrekking tot inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Het betreft voorgenomen wijzigingen met betrekking tot de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002) en de Wet veiligheidsonderzoeken (Wvo). Een aantal van de voorstellen komt voort uit de ervaringen die sinds de inwerkingtreding van de Wiv 2002 zijn opgedaan met het nieuwe wettelijke regime. Daarnaast zijn de aanslagen in Madrid aanleiding geweest om te komen tot een aanvulling van deze voorstellen en tot een herprioritering. In de brief worden deze aangeduid als de zogeheten Post-Madridmaatregelen. Het ontwerp-wetsvoorstel waarin de Post-Madridmaatregelen worden uitgewerkt bevindt zich in de fase van ambtelijke afronding en zal naar verwachting voorjaar 2005 aan de ministerraad kunnen worden aangeboden in verband met de adviesaanvraag bij de Raad van State. In dit wetsvoorstel zullen overigens ook enkele andere voorstellen hun beslag krijgen die naar aanleiding van de bestuurlijke evaluatie van de AIVD zouden zijn ontwikkeld. Het gaat hier onder meer om een verruiming van de regeling voor technische bijstand alsmede een aanpassing van de benoemingsprocedure van de Commissie van Toezicht. Wat de overige in de brief van 15 juli vermelde wetgevingsvoornemens betreft, is met betrekking tot het wetsvoorstel 'bewaken en beveiligen', waarbij uitvoering wordt gegeven aan hetgeen in de nota Nieuw stelsel bewaken en beveiligen (Kamerstukken II 2002/03, 28 974, nr. 2) aan wetswijzigingen was aangekondigd, op 17 december 2004 door de Raad van State advies uitgebracht. Indiening van het wetsvoorstel bij de Tweede Kamer zal voorjaar 2005 plaatsvinden. Op 11 oktober 2004 is aan de Tweede Kamer voorts de toets van de uitvoerbaarheid van de Wet veiligheidsonderzoeken aangeboden (Kamerstukken 2004/05, 29 843, nr. 1). In deze toets wordt geconstateerd dat de Wet veiligheidsonderzoeken op een beperkt aantal onderdelen aanpassing behoeft. Met het voorbereiden van het desbetreffende wetsvoorstel is inmiddels een aanvang gemaakt.

Op 18 maart 2004 is de wet tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering en andere wetten in verband met de aanpassing van de bevoegdheden tot het vorderen van gegevens terzake van telecommunicatie (vorderen gegevens telecommunicatie) (Stb. 2004, 105) vastgesteld. Artikel IV van deze wet voorziet in een nieuw artikel 28 en 29 van de Wiv 2002, dat betrekking heeft op de bevoegdheid tot het opvragen van zogeheten verkeersgegevens, onderscheidenlijk gegevens betreffende de naam, adres, postcode, woonplaats, nummer en soort dienst van een gebruiker van telecommunicatie bij de openbare aanbieders van telecommunicatienetwerken en -diensten. De inwerkingtreding van dit artikel is uitgesteld in afwachting van de

totstandkoming van een algemene maatregel van bestuur, waarin een limitatieve opsomming wordt gegeven van de soorten (verkeers)gegevens die op grond van artikel 28 Wiv 2002 van aanbieders van openbare telecommunicatienetwerken en -diensten zullen kunnen worden gevraagd. Omtrent het ontwerp van deze algemene maatregel van bestuur heeft de Raad van State op 10 december 2004 advies uitgebracht. Tevens is het ontwerp op grond van richtlijn nr. 98/34/EG (notificatierichtlijn) bij de Europese Commissie genotificeerd. De stand still-termijn met betrekking tot het ontwerpbesluit eindigt op 21 februari 2005.

Op 15 oktober 2004 is het Aanwijzingsbesluit artikel 39 Wiv 2002 (Stb. 2004, 506) in werking getreden. In dit besluit worden enkele personen en instanties die betrokken zijn bij de uitvoering van een publieke taak aangewezen aan wie door de diensten op grond van een dringende en gewichtige reden gegevens kunnen worden verstrekt, voor zover deze gegevens tevens van belang kunnen zijn voor de behartiging van de aan die personen en instanties in dat kader opgedragen belangen.

In 2004 is voorts in samenwerking met het ministerie van Economische Zaken gewerkt aan een vrijstellingsregeling op grond van artikel 3.10, derde lid, van de Telecommunicatiewet. In artikel 3.10, tweede lid, van de Telecommunicatiewet is bepaald dat de minister van Economische Zaken in overeenstemming met de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties toestemming kan geven tot een gebruik van de frequentieruimte dat afwijkt van hetgeen in hoofdstuk 3 van de Telecommunicatiewet is bepaald, wanneer dat noodzakelijk is ter uitvoering van de aan de AIVD in de Wiv 2002 opgedragen taken. Hierbij moet worden gedacht aan de inzet van actieve scanapparatuur om nummers van (pre paid) mobiele telefoons te achterhalen teneinde de bevoegdheid tot het aftappen van telecommunicatie te kunnen effectueren. Op grond van artikel 3.10, derde lid, Telecommunicatiewet kan bij ministeriële regeling van de minister van Economische Zaken en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties gezamenlijk vrijstelling van het toestemmingsvereiste worden verleend onder bij die regeling te stellen voorschriften. Na consultatie van het Overlegplatform Telecommunicatie en Post is de ontwerpregeling op grond van richtlijn nr. 98/34/EG (notificatierichtlijn) in december bij de Europese Commissie genotificeerd. De regeling zal naar verwachting in 2005 kunnen worden vastgesteld.

In de Telecommunicatiewet is bepaald dat bij het tappen van telecommunicatie de aanbieders recht hebben op een vergoeding van de feitelijk gemaakte personeels- en administratiekosten. De Telecommunicatiewet vermeldt dat bij ministeriële regeling

regels worden gesteld met betrekking tot de vaststelling en vergoeding van deze kosten. In 2004 is tussen de ministers van Justitie, BZK, EZ, Defensie en Financiën overeenstemming bereikt over het feit dat de betreffende regeling zal worden opgesteld en in 2005 in werking zal treden.

9.3 Communicatie

De AIVD streeft ernaar de Nederlandse samenleving zo goed mogelijk zicht te bieden op de actuele risico's voor de nationale veiligheid. In dat kader zijn het afgelopen jaar, naast het jaarverslag, verschillende publicaties uitgebracht over onderwerpen als buitenlandse spionage in Nederland, de radicale islam en dierenrechtenactivisme. Gelet op de reacties blijken deze publicaties in een duidelijke behoefte te voorzien. Het beleid om over specifieke veiligheidsvraagstukken afzonderlijke rapportages uit te brengen, zal dan ook worden voortgezet. Daarnaast geeft de AIVD door middel van pers- en publieksvoorlichting, onder andere via zijn website www.aivd.nl, toelichting op zijn werk.

Hare Majesteit Koningin Beatrix bracht een werkbezoek aan de AIVD. Daarnaast legden tal van parlementariërs, ministers en werkrelaties een bezoek af aan de dienst om meer zicht te krijgen op de taakuitvoering en organisatie van de AIVD.

In het rapport 'De AIVD in verandering' van de Commissie Bestuurlijke Evaluatie wordt geconstateerd dat over de taken en bevoegdheden van de AIVD nog altijd veel onduidelijkheid bestaat. Dit draagt volgens de commissie bij aan het ontstaan van verkeerde verwachtingen van de dienst. In zijn reactie op het rapport stelt de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties dat hier zowel voor hem als voor de AIVD een taak is weggelegd. De minister zal aan de hand van concrete gebeurtenissen vaker de rol van de dienst verduidelijken. De AIVD zal zelf meer naar buiten treden en daar waar mogelijk, via de website, publicaties en persmedia verduidelijking geven. Uiteraard zullen daarbij altijd de beperkingen gelden die voortvloeien uit de operationele activiteiten van de dienst en die noodzaken tot geheimhouding van bronnen, werkwijzen en actueel kennisniveau.

9.4 Verzoeken om kennisneming

Gedurende het verslagjaar is in ruime mate gebruik gemaakt van de mogelijkheid om van eventueel bij de AIVD vastgelegde gegevens kennis te nemen. Uitsluitend

informatie die niet langer actueel is voor de taakuitvoering van de AIVD, komt voor verstrekking in aanmerking. Indien door verstrekking van gegevens bronnen en werkwijzen van de AIVD (kunnen) worden onthuld, worden niet-actuele gegevens ook niet verstrekt. Persoonsgegevens van derden worden eveneens niet verstrekt met uitzondering van persoonsgegevens van overleden familieleden in de eerste graad. Ondanks de vaak zeer arbeidsintensieve behandeling van verzoeken om kennisneming is de dienst er in geslaagd alle verzoeken binnen de wettelijke behandeltermijn van drie maanden af te ronden.

Vastgesteld is dat, naarmate de AIVD vaker in de nieuwsmedia wordt vermeld, er sprake is van een toename van verzoeken om kennisneming. Zo ontving de dienst in het verslagjaar 225 verzoeken, een toename van 21,6 % ten opzichte van 2003. Van deze verzoeken hadden er 147 betrekking op eventueel aanwezige gegevens over de verzoeker zelf, 34 verzoeken betroffen gegevens over overleden verwanten, 37 om kennisneming van andere dan persoonsgegevens en zeven verzoeken hadden betrekking op gegevens van derden.

Opgemerkt wordt dat het aantal ingediende verzoeken niet maatgevend is voor de intensiteit en duur van de afhandeling. Leidt een verzoek in het ene geval tot het niet bewerken van documenten omdat van de verzoeker geen gegevens bij de dienst aanwezig zijn, in andere gevallen moeten vele honderden documenten worden bewerkt.

In 2004 tekenden 18 verzoekers bezwaar aan tegen weigeringen om kennisneming toe te staan, 13 verzoekers gingen in beroep tegen de beslissingen op bezwaar en acht verzoekers gingen in hoger beroep tegen de uitspraken van de rechtbank. Van de procedures die in 2004 nog liepen werden 16 bezwaren, negen beroepszaken en één hoger beroepszaak afgehandeld. Het beleid van de AIVD kon in al deze gevallen de rechterlijke toets doorstaan.

Tabel 8 Werkvoorraad eind 2004

Verzoeken om kennisneming	40
Bezwaarprocedures	2
Beroepsprocedures	4
Hoger beroepsprocedures	7

9.5 Klachten

Wanneer burgers menen onbehoorlijk te zijn behandeld door de AIVD kunnen zij daarover een klacht indienen bij de dienst zelf, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties of bij de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer. Indien de beantwoording van de klacht door deze instanties de burgers niet tot tevredenheid stemt, kan hij/zij zich bovendien nog wenden tot de Nationale ombudsman.

In het verslagjaar zijn bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vier klachten ingediend. De eerste klacht had betrekking op een gedraging die langer dan een jaar voor indiening van de klacht zou hebben plaatsgevonden. Deze klacht is met een beroep op artikel 9:8, lid 1 sub van de Algemene wet bestuursrecht niet in behandeling genomen.

De kern van de tweede klacht was dat de AIVD ten onrechte klager geen bescherming heeft geboden. Deze zaak is ingevolge artikel 83 van de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002) door de minister voor advies aan de Commissie van Toezicht betreffende de inlichtingen- en veiligheidsdiensten voorgelegd. Conform het advies van deze commissie is de klacht door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ongegrond verklaard.

De derde klacht luidde dat de AIVD onterecht een onderzoek naar klager heeft ingesteld. Over deze klacht is door de Commissie van Toezicht advies uitgebracht. De klacht zal in 2005 worden afgehandeld.

De kern van de vierde klacht is eveneens dat de AIVD onterecht een onderzoek naar klager zou hebben ingesteld. Deze klacht is begin 2005 voor advies voorgelegd aan de Commissie van Toezicht.

Door de Nationale ombudsman ten slotte is in het verslagjaar een oordeel uitgesproken inzake een klacht betreffende een benadering onder een valse identiteit door twee medewerkers van de AIVD. De Nationale ombudsman acht de onderzochte gedraging behoorlijk.

De Nationale ombudsman heeft in 2003 onderzoek gedaan naar de behandeling van brieven van burgers door de rijksoverheid. In het kader van dat onderzoek zijn alle ministers vragen gesteld over de behandeling in 2002 van aanvragen, bezwaarschriften, klaagschriften, andere brieven en e-mailberichten. Deze vragen zijn ook voor de AIVD beantwoord. In zijn eindrapport van 30 september 2003 (2003/325)

doet de ombudsman in verband hiermee enkele aanbevelingen. De Nationale ombudsman adviseert de AIVD maatregelen te treffen ter bekorting van de behandelingsduur van bezwaarschriften en ter verbetering van de tussentijdse informatieverstrekking aan indieners van bezwaarschriften en klaagschriften.

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft de Nationale ombudsman op 15 maart 2004 gemeld dat de AIVD werkt aan het zo snel mogelijk laten verlopen van het interne behandeltraject van bezwaarschriften en dat de overige verbeterpunten inmiddels zijn verwerkt in de desbetreffende administratieve procedures. Het interne behandeltraject van bezwaarschriften is sindsdien verder gestroomlijnd. De minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties heeft op 28 mei 2004 een actieplan Professioneel Omgaan met Brieven en Elektronische Berichten aan de Tweede Kamer aangeboden. Dit actieplan vormt tevens de kabinetsreactie op het rapport van de Nationale ombudsman (Kamerstukken II, 2003/04, 29 362, nr. 16).

9.6 Commissie van Toezicht

De Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 (Wiv 2002) voorziet in een onafhankelijke Commissie van Toezicht betreffende de inlichtingen- en veiligheidsdiensten. De commissie heeft primair tot taak toezicht uit te oefenen op een rechtmatige uitvoering van de Wiv 2002 en de Wet veiligheidsonderzoeken. Bedoelde commissie heeft haar werkzaamheden op 1 juli 2003 aangevangen.

Inmiddels heeft de commissie haar eerste openbare jaarverslag uitgebracht dat de periode 1 juli 2003 tot 1 april 2004 bestrijkt. In dit jaarverslag maakt de commissie melding van de door haar verrichte werkzaamheden. Naast het jaarverslag brengt de commissie zogenaamde toezichtsrapporten uit. Deze rapporten worden uitgebracht naar aanleiding van de door de commissie verrichte onderzoeken. De toezichtsrapporten zijn openbaar behoudens de delen die inzicht bieden in geheime bronnen, in concrete gevallen gebruikte inlichtingmiddelen of het actuele kennisniveau van een dienst.

Op 29 april 2004 heeft de commissie haar eerste toezichtsrapport betreffende de AIVD vastgesteld. Dit rapport was het resultaat van een door de commissie ingesteld diepteonderzoek naar de activiteiten van de AIVD bij een onderzoek naar

radicaliseringsprocessen binnen de islamitische gemeenschap. De commissie concludeerde onder meer dat het uitoefenen van bijzondere bevoegdheden bij het onderzoek noodzakelijk was en dat de uitgeoefende bevoegdheden de toets van proportionaliteit en subsidiariteit konden doorstaan. Daarnaast constateerde de commissie dat een kort na de invoering van de Wiv 2002 bestaande onvolkomenheid ten aanzien van het verlengen van de inzet van natuurlijke personen inmiddels was weggenomen. Tot slot deed de commissie een aantal aanbevelingen van administratieve en procedurele aard. De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft het openbare gedeelte van het rapport en zijn reactie daarop aangeboden aan de voorzitters van de Eerste en de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 2003/04, 27 925, nr. 129). Het deel van het toezichtsrapport dat de commissie als zeer geheim heeft gekwalificeerd, is ter vertrouwelijke kennisgeving aan de commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten van de Tweede Kamer gezonden.

Verder heeft de commissie in 2004 onderzoek gedaan naar de rechtmatigheid van de uitvoering van onderzoeken van de AIVD naar ontwikkelingen binnen de Molukse gemeenschap, naar proliferatie van massavernietigingswapens en naar politiek gewelddadig activisme, in het bijzonder het gewelddadig dierenrechtenactivisme. Bovendien heeft zij onderzoek gedaan naar de uitwisseling van gegevens tussen de AIVD en de IND en naar de betekenis en consequenties van artikel 13 Wiv 2002 betreffende de verwerking van persoonsgegevens. Laatstgenoemde onderzoek bracht de commissie tot de conclusie dat artikel 13 Wiv 2002 voor de AIVD geen interpretatiemoelijkheden hoeft mee te brengen. Van de overige onderzoeken had de commissie eind 2004 nog geen toezichtsrapporten vastgesteld.

De commissie heeft in 2004 ook een steekproef gehouden bij de AIVD. Deze betrof de wijze waarop de werkwijze van de AIVD is aangepast aan de regels van de nieuwe Wiv 2002. De commissie constateerde dat zich de eerder genoemde onvolkomenheid bij de inzet van natuurlijke personen had voorgedaan en dat de werkwijze in kwestie inmiddels in overeenstemming met de nieuwe wet was gebracht. Niettemin heeft de commissie besloten in de periode 2004-2005 nader onderzoek te doen naar de procedures rond de toepassing van bijzondere bevoegdheden. Daarnaast heeft de commissie zich uitgesproken over het standpunt van de AIVD dat de verplichting om vijf jaar na het uitoefenen van bepaalde bijzondere bevoegdheden te onderzoeken of daarvan verslag aan betrokkenen kan worden uitgebracht vervalt wanneer er wordt geconstateerd dat er sprake is van een wettelijke afstelgrond. De commissie acht dit

standpunt acceptabel, maar geeft de voorkeur aan de werkwijze van de MIVD die inhoud dat na vijf jaar wordt onderzocht of de afstelgrond nog aanwezig is. De AIVD heeft inmiddels besloten de werkwijze van de MIVD te volgen.

Tot slot heeft de commissie in 2004 op grond van artikel 83, derde lid, van de Wiv 2002 advies uitgebracht over een tweetal klachten inzake vermeend optreden van medewerkers van de AIVD. Zie hiervoor de paragraaf over klachten.

10 Samenwerking

De AIVD werkt samen met een groot aantal diensten in binnen- en buitenland. De samenwerking is in dit hoofdstuk ingedeeld in samenwerking in Nederland, het Koninkrijk, Europese samenwerking en samenwerking op internationaal niveau.

10.1 Samenwerking in Nederland

De samenwerking in Nederland krijgt gestalte in een nieuw samenwerkingsverband, de Contraterrorisme (CT) Infobox en in de reguliere samenwerking met politie, justitie, Koninklijke Marechaussee en de MIVD.

10.1.1 CT Infobox

Na de aanslagen in Madrid in maart 2004 heeft het kabinet in een brief aan de Tweede Kamer aangekondigd dat personen die op 'enigerlei wijze in verband kunnen worden gebracht met terroristische activiteiten of ondersteuning daarvan' met een verhoogde inzet 'in het oog' dienen te worden gehouden. Dit voornemen heeft begin april 2004 geleid tot de oprichting van een bij het Korps Landelijke Politiediensten (KLPD) in Zoetermeer ondergebrachte Analytische Cel; een samenwerkingsverband van het Openbaar Ministerie (OM), politie en de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD). Deze Analytische Cel was erop gericht om de bij de genoemde diensten beschikbare informatie over aan terrorisme te relateren personen (de zogeheten 'groep van 150') te bundelen en te analyseren met als doel te bezien hoe deze personen aangepakt zouden kunnen worden. In de praktijk bleek echter dat deze opzet niet voldoende kon functioneren, omdat de informatie die bij de AIVD beschikbaar was - gelet op het daarvoor geldende wettelijk stelsel van geheimhouding en verstrekking van informatie - niet optimaal in deze Analytische Cel kon worden ingebracht. Dit probleem is echter met ingang van 1 juli 2004 effectief ondervangen. Vanaf die datum is de samenwerking tussen bovengenoemde partijen voortgezet en geïntensiveerd door middel van de instelling van de CT Infobox bij de AIVD. Het bestaande samenwerkingsverband is bovendien uitgebreid met de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) en, vanaf 1 januari 2005, met de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

De CT Infobox heeft tot doel het leveren van een bijdrage aan de bestrijding van terrorisme door het op een centraal punt bij elkaar brengen en vergelijken van informatie over netwerken en personen die op de een of andere wijze betrokken zijn bij terrorisme, in het bijzonder islamistisch terrorisme, en daaraan te relateren radicalisering. Via raadpleging, vergelijking en analyse van de gegevens die door de deelnemende diensten binnen de CT Infobox zijn ingebracht wordt een snelle, multidisciplinaire analyse en beoordeling van de beschikbare informatie mogelijk. Al naar gelang de resultaten van de multidisciplinaire beoordeling wordt duidelijk welke maatregelen - inlichtingenmatig, strafrechtelijk, vreemdelingrechtelijk en in de sfeer van verstoring - er door de desbetreffende partners mogelijk zijn. De informatie die hiervoor nodig is wordt zoveel mogelijk rechtstreeks uitgewisseld tussen de verschillende partners binnen het voor ieder van hen geldende wettelijke regime. Er wordt door de CT Infobox zelf geen informatie naar buiten toe verstrekt. De analyse en multidisciplinaire beoordeling in de CT Infobox kan ook tot de conclusie leiden dat er nog te weinig informatie is om bijvoorbeeld een strafrechtelijke of een bestuursrechtelijke vervolgstap te adviseren. In dat geval kan vanuit de CT Infobox geadviseerd worden tot diverse niveaus van monitoring van personen. Indien op enig moment nieuwe informatie beschikbaar komt en deze bij analyse en beoordeling in de CT Infobox tot de bevinding leidt dat deze voldoende aanleiding zou kunnen geven voor het nemen van maatregelen, bijvoorbeeld strafrechtelijk of vreemdelingrechtelijk, dan wordt vanuit de CT Infobox een daartoe strekkend advies voorbereid. De eerste resultaten van de CT Infobox zijn veelbelovend en voldoen aan de verwachtingen van de deelnemende diensten.

Het totaal aantal adviezen dat is uitgebracht bedroeg per begin december 2004 21. Hiervan waren zes adviezen gericht aan de UTBT in het kader van het strafrechtelijk traject. Ten behoeve van het vreemdelingentraject ontving de IND tien adviezen, waarvan zeven leidden tot ambtsberichten en vervolgstappen in vreemdingenrechtelijke zin. Eén advies is uitgegaan naar het Openbaar Ministerie. De AIVD kreeg viermaal een advies over te nemen inlichtingenmatige stappen.

De effectiviteit van de activiteiten die door de CT Infobox thans worden verricht, kan een belangrijke impuls krijgen door uitbreiding van het samenwerkingsverband met andere diensten dan wel met rechtstreekse toegang tot bestanden van andere diensten. Zo zal worden onderzocht of bijvoorbeeld uitbreiding met de FIOD/ECD mogelijk is. Hoe meer bestanden kunnen worden geraadpleegd omtrent personen die op de een of andere wijze betrokken zijn bij terrorisme en radicalisme, hoe completer immers het

beeld van deze personen wordt. Met de deelname van andere diensten wordt ook de expertise omtrent welke maatregelen tegen dergelijke personen mogelijk zijn verruimd. Met het uitbreiden van het aantal bestanden waartoe de CT Infobox toegang heeft neemt de noodzaak toe om de bevraging efficiënter en effectiever te maken. Daarbij moet onder andere gedacht worden aan de inzet van diverse vormen van data-analyse, waaronder de mogelijkheid tot koppeling van bestanden en geautomatiseerde bestandsvergelijking. Op termijn moet voorts niet worden uitgesloten dat de samenwerking die thans plaatsvindt, uitgebreid wordt tot andere terreinen waarop de betrokken diensten werkzaam zijn en waarbij een gemeenschappelijke benadering een duidelijke meerwaarde kan hebben. De CT Infobox wil verder de operationele analyse ontwikkelen, waarin respectievelijk trends en ontwikkelingen op operationeel niveau worden onderzocht rondom personen en netwerken die betrokken zijn bij terrorisme en radicalisme.

10.1.2 Samenwerking politie en KMAR

De afgelopen jaren zijn er binnen de informatiehuishouding van de politie diverse aanpassingen geweest. Eén daarvan is de ontwikkeling van één landelijke infrastructuur voor de politieke informatiecoördinatie. Deze veranderingen hebben ook gevolgen voor de Regionale Inlichtingendiensten (RID).

Het afgelopen jaar is in navolging van het project 'Landelijke Informatiecoördinatie DNP' het project 'Keten en Kwaliteit AIVD - Politie - RID'en' in gang gezet om de kwaliteit en de effectiviteit van de Regionale Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten te verbeteren. Dit project zal eind 2005 afgerond zijn. De aanbevelingen van de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD met betrekking tot de informatieuitwisseling tussen AIVD en politie zullen in samenhang met de lopende verbeterpunten worden ingebed in dit project. Hierbij zal de relatie met de andere door de commissie genoemde inlichtingfuncties binnen de regiokorpsen dan de RID nadrukkelijk worden gelegd. Het project 'Landelijke Informatiecoördinatie DNP' is in april 2004 beëindigd, de werkwijze is toen aan de staande organisatie overgedragen. In 2004 is vanuit dit project een gezamenlijke visie op de toekomst van de RID door de Raad van Hoofdcommissarissen en de dienstleiding van de AIVD geaccordeerd; deze dient als 'wenkend perspectief' voor de toekomstige samenwerking tussen politie/RID en AIVD en geldt als zodanig als uitgangspunt voor de vervolgstappen in het project. Eén van de vervolgstappen betrof het beschrijven van de werkprocessen voor de openbare orde-taak van de RID.

Een centrale rol in de samenwerking is weggelegd voor het Inlichtingenbehoefteplan (IBP), dat samenwerking tussen de RID en AIVD moet concretiseren. Het IBP moet antwoord bieden op de onder andere door de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD gesignaleerde problemen in de samenwerking tussen de AIVD en RID.

Na de aanslagen van 11 september 2001 heeft de AIVD, in nauwe samenwerking met de RID'en in het hele land lezingen georganiseerd voor wijkagenten en buurtregisseurs over de contra-terrorisme taak van de AIVD. De aanslagen in Madrid waren een aanleiding om een dergelijke lezingencyclus te herhalen. Zo'n 2500 medewerkers van de politie hebben deze lezingen bezocht. Deze lezingen hadden tot doel de politie te ondersteunen met kennis om hen in staat te stellen om in een vroegtijdig stadium signalen te herkennen van mogelijk (ondersteunende activiteiten ten behoeve van) islamistisch terroristische activiteiten. De lezingen richtten zich daarom niet alleen op wijkagenten/buurtregisseurs maar op alle politiemedewerkers die een publiekstaak vervullen die in deze van belang kan zijn.

Om te komen tot een goede aansluiting op de politieke informatiecoördinatie is de samenwerking en afstemming hiermee niet alleen een onderwerp in de IBP's, maar heeft de AIVD ook een liaison geplaatst bij de dienst Nationale Recherche Informatie van het KLPD. Deze richt zich op het optimaliseren van de samenwerking tussen de AIVD en met name het Nationaal Informatie Centrum (NIC), maar vervult ook een rol bij de implementatie van het stelsel van bewaken en beveiligen. Door de ontwikkelingen op dit terrein is in 2004 vooral gewerkt aan een verdere onderlinge afstemming tussen alle partijen.

De samenwerkingsrelatie met de Koninklijke Marechaussee (KMAR) kon in 2004 verder worden geïntensiveerd. Deze samenwerking werd bekrachtigd door de ondertekening van het samenwerkingsprotocol dat in 2003 werd opgesteld. De samenwerking werd met name verbeterd door de effecten van de personele uitbreidingen op het gebied van het vreemdelingen- en grensverkeer.

10.1.3 MIVD

De AIVD en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) hebben gezamenlijk in 2004 onderzocht op welke terreinen de reeds bestaande samenwerking kan worden verbeterd en op welke terreinen de samenwerking kan worden geïnitieerd. Voorop staat dat beide diensten een betere benutting van hen ter beschikking staande

gegevens en middelen nastreven. Overigens voorziet de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002 reeds in gegevensuitwisseling en wederzijdse (technische) bijstand. Operationele samenwerking en samenwerking bij de beveiligingsbevorderende taak en veiligheidsonderzoeken zijn geïdentificeerd als de voornaamste aangrijpingspunten. Zo wordt er onder meer naar gestreefd specifieke interne opleidingen gezamenlijk vorm te geven. Afgesproken is de samenwerkingsmodaliteiten vast te leggen in een convenant dat in 2005 zal worden vastgesteld.

Het afgelopen jaar is door AIVD en MIVD bijgedragen aan de ontwikkeling van de Nationale Sigint Organisatie (NSO). Hiertoe is een projectorganisatie opgericht die bemensd wordt door vertegenwoordigers van de AIVD en de MIVD. Er is een Integraal Materieelplan gemaakt op basis waarvan de satellietinterceptiecapaciteit in de loop van 2005-2006 substantieel zal worden uitgebreid. Hiermee wordt invulling gegeven aan actiepunt 18 van het actieplan Terrorismebestrijding en Veiligheid. Een klein deel van de uitbreiding van de satellietinterceptiecapaciteit is in de loop van 2004 bij de AIVD reeds geoperationaliseerd.

Voor de plaatsing van de antennes die behoren bij de uitbreiding van de satellietinterceptiecapaciteit is gezocht naar een tweede locatie. Het ministerie van Defensie is in gevorderde onderhandeling over aankoop van een perceel met een geschikt bestemmingsplan.

10.2 Samenwerking binnen het Koninkrijk

In 2004 zijn stappen gezet die de samenwerking tussen de veiligheidsdiensten van het Koninkrijk naar een meer inhoudelijk niveau moeten brengen. Door de hoofden van de diensten werd een convenant getekend dat de basis vormt voor een intensivering van de samenwerking. Dit convenant heeft onder meer betrekking op het verrichten van onderzoek, in een samenwerkingsverband dan wel als bijstand tussen de diensten, het verrichten van veiligheidsonderzoeken en op de uitwisseling van informatie. Daarnaast zijn afspraken gemaakt over intensieve informatie- en kennisuitwisseling op het gebied van de bestrijding van het terrorisme. Tenminste tweemaal per jaar, en zoveel vaker als nodig wordt geacht, komen medewerkers van de diensten op analistenniveau bijeen om kennis te delen over thema's als bijvoorbeeld radicalisering en de financiering van terrorisme. Ook in 2004 heeft de AIVD bijgedragen aan de verdere professionalisering van de Veiligheidsdienst Aruba door middel van technische bijstand op middel-managementniveau.

10.3 Europese samenwerking

De Europese samenwerking van inlichtingen - en veiligheidsdiensten krijgt gestalte in verschillende samenwerkingsverbanden: de Club de Berne, de Midden-Europa Conferentie, de Counter Terrorist Group en het Situation Centre.

10.3.1 Club de Berne

Mede op initiatief van de AIVD heeft de Club de Berne (CdB), het samenwerkingsverband van veiligheidsdiensten van de EU, Zwitserland en Noorwegen, in april 2004 in Zürich een buitengewone vergadering van de diensthoofden belegd. Daar werd het besluit genomen de Counter Terrorist Group (CTG), na de terroristische aanslagen van 2001 opgericht binnen de CdB om de samenwerking tussen de diensten in Europa op contraterrorisme-gebied te versterken, organisatorisch te verzelfstandigen en uit te breiden met de veiligheidsdiensten van de nieuwe EU-toetreders.

10.3.2 Midden-Europa Conferentie (MEC)

De diensten van de Baltische staten zijn in 2004 toegetreden tot de Midden-Europa Conferentie (MEC), een overlegforum voor diensten van Midden-Europese landen. Ook enkele West-Europese landen maken er deel van uit, waaronder de AIVD.

10.3.4 Counter Terrorist Group (CTG)

De CTG is direct na de aanlagen van september 2001 opgericht op instigatie van de JBZ-raad. Inmiddels is het uitgegroeid, hoewel nog steeds een informeel platform, tot een zelfstandig en volwaardig functionerende organisatie waar de voor contra-terrorisme verantwoordelijke inlichtingen- en veiligheidsdiensten van 27 landen deel van uit maken. AIVD bekleedde gedurende de tweede helft van 2005 het voorzitterschap. De institutionele structuur is versterkt en ook op inhoudelijk gebied is voortgang geboekt. Voor het eerst is een meerjarig werkprogramma geaccordeerd waar de bekende thema's van de brede aanpak van de terreurbestrijding deel van uit maken (radicaliseringstendenzen, recruitering, financiering terrorisme, migratie en NBC-terrorisme). De koppeling tussen de CTG en het Joint Situation Centre (SitCen) binnen de EU is gerealiseerd door afspraken over de inhoud en de organisatie van de informatie-uitwisseling tussen beide entiteiten. Dit zal tot gevolg hebben dat de EU de beschikking krijgt over meer en betere aan terrorisme gerelateerde informatie, zoals in juni 2004 was afgesproken door de Europese Raad.

10.3.5 SitCen

Het Joint Situation Centre (SitCen) is een intelligence-unit binnen het Raadssecretariaat van de EU en bestaat op dit moment uit vertegenwoordigers van zeven Europese inlichtingendiensten. De belangrijkste taak nu is het maken van landen- en regioanalyses ten behoeve van het Europese Buitenlands- en Veiligheidsbeleid. In 2004 is besloten dat SitCen uitgebreid zal worden met vertegenwoordigers van Europese Veiligheidsdiensten. Tevens is het onderwerp contra-terrorisme inhoudelijk toegevoegd aan de taakopdracht van SitCen.

10.4 Internationale samenwerking

Bij internationale samenwerking buiten Europa speelt het liaisonnetwerk van de AIVD een belangrijke rol. Ook in het kader van de NAVO werken inlichtingen- en veiligheidsdiensten van de lidstaten samen. Op de terreinen veiligheidsonderzoeken en beveiligingsstandaarden vindt eveneens internationale samenwerking plaats.

10.4.1 NAVO

De NAVO heeft het onderwerp terrorisme-bestrijding in 2004 verder in de eigen structuur vormgegeven met de oprichting van de Terrorist Threat Intelligence Unit (TTIU), waarin civiele en militaire informatie samenkomt. Na de komst van de TTIU is de Ad Hoc Analytical Cell, die bemenst werd door medewerkers van veiligheidsdiensten van de lidstaten (ook de AIVD droeg daar in 2004 aan bij) opgeheven.

De secretaris-generaal van de NAVO heeft in 2004 het initiatief genomen voor een brede reorganisatie van de inlichtingenfunctie binnen de alliantie. Dat zal op termijn zijn gevolgen hebben voor positie en functioneren van het NATO Special Committee, het overlegorgaan binnen de NAVO waar de veiligheidsdiensten van de lidstaten deel van uit maken.

10.4.2 Het liaisonnetwerk en bilaterale contacten

De AIVD heeft in 2004 de liaisonpost in Caracas gesloten. Uitbreiding en aanpassing van het netwerk is voorzien voor 2005. Dit is een gevolg van de voortgaande globalisering van de veiligheidsrelevante fenomenen. Het liaisonnetwerk stelt de AIVD in staat tot een eigenstandige informatiepositie in het buitenland te komen, daarbij

tevens de relatie met de diensten in den vreemde verder ontwikkelend en verdiepend. Tevens dragen de liaisons bij aan het verzamelen van informatie, relevant voor de veiligheidssituatie in relatie tot Nederlandse belangen in het buitenland. Op dit punt zijn in 2004 nieuwe initiatieven ontplooid. Uitbreiding en instandhouding van het liaisonnetwerk gebeurt in nauw overleg met het ministerie van Buitenlandse Zaken. De AIVD heeft tijdelijke liaisons geplaatst in Athene tijdens de Olympische Spelen en de Paralympics en in Istanbul tijdens de NAVO-top. Deze hebben nauw samengewerkt met vertegenwoordigers van de veiligheidsdiensten van de gastlanden en met collega-liaisons van andere diensten. Op deze wijze kon de uitwisseling van veiligheidsrelevante informatie optimaal verlopen.

10.4.3 Veiligheidsonderzoeken

In 2004 is een methodiek ontwikkeld om de samenwerking met buitenlandse collega-diensten te bevorderen op het gebied van veiligheidsonderzoeken in het geval dat betrokkene langdurig in het buitenland heeft verbleven in de periode voorafgaand aan het veiligheidsonderzoek. Met behulp van deze methodiek wordt de beoogde samenwerking getoetst aan een aantal criteria met het oog op eventuele risico's voor de nationale veiligheid alsmede voor betrokkene en diens naasten. In voorkomende gevallen neemt de dienstleiding een besluit, zonodig geclausuleerd, tot samenwerking met diensten van het betrokken land.

10.4.4 Internationale samenwerking op het gebied van beveiligingsstandaarden

Om inzicht te verkrijgen in de beveiligingsniveaus van IT-beveiligingsapparatuur zijn in internationaal verband de 'Common Criteria' overeengekomen, een standaard methodiek van evalueren en certificeren. Inmiddels hebben 21 landen zich door het ondertekenen van een arrangement gecommitteerd aan een (wederzijdse) erkenning van certificaten voor IT-beveiligingsproducten op basis van de Common Criteria. Nederland treedt sinds september voor de duur van een jaar op als voorzitter van het CCRA Management Committee, waarin de toelating van landen wordt gecoördineerd. De AIVD vertegenwoordigt Nederland in het CCRA Management Committee.

Het Nederlandse schema voor evalueren en certificeren van IT-beveiligingsproducten is in 2004 voor internationale CC-erkenning aangeboden. Dit schema is met ondersteuning van de AIVD ontwikkeld door TNO-Certification. Naar verwachting zal de aanvraag in 2005 worden gehonoreerd.

11 Interne bedrijfsvoering

In het hoofdstuk Bedrijfsvoering wordt ingegaan op het personeelsbeleid, de informatievoorziening, het kwaliteitsmanagement, de registratie, documentatie en archivering en op de financiën. Aan het slot is de verplichte ‘mededeling bedrijfsvoering’ van het hoofd AIVD opgenomen en worden de activiteiten van de departementale accountantsdienst vermeld.

11.1 Personeel

Het personeelsbestand van de AIVD is in 2004 wederom gegroeid met ruim honderd nieuwe medewerkers. De komende jaren zal die groei zich nog versterken mede op basis van de aanbevelingen van de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD. Rekening houdende met de tegelijkertijd, als gevolg van de vergrijzing, sterk toenemende uitstroom is en blijft werving en selectie en in het verlengde daarvan vorming en opleiding een belangrijke speerpunt van het personeelsbeleid.

De introductie van de groepsfunctie in 2003 was een belangrijke verbetering voor zowel de flexibiliteit van het operationele werkproces als de ontwikkelingsmogelijkheden voor medewerkers. In 2004 heeft een verdere uitwerking plaatsgevonden waarbij concrete mobiliteitsacties, opleidingstrajecten en training in de voor dit model noodzakelijke coachingsvaardigheden gestalte hebben gekregen. Genoemde activiteiten hebben een belangrijke impuls gegeven om een soortgelijk loopbaanpad te ontwikkelen voor andere functiecategorieën.

11.2 Informatievoorziening

In 2004 is een technische innovatie en uitbreiding gedaan van de infrastructuur van de AIVD (Werkplek->XP, Netwerk, Vexnet). Hiermee is een eerste stap gezet van de functionele innovatie van de systemen. Een tweede stap van de functionele innovatie is gedaan door mee te doen aan de interdepartementale verwerving van een document management systeem in Interlab. Een derde stap naar de functionele innovatie is gezet met de introductie van een nieuwe applicatieontwikkelstraat die toegepast is in het systeem voor het afhandelen van handelingen met betrekking tot notificatie zoals

beschreven in de Wiv 2002. Ook is de snelle introductie van de CT Infobox ondersteund met automatiseringsmiddelen. De communicatie met externe partners die zeker met alle internationale gebeurtenissen in 2004 van groot belang was (EU-voorzitterschap, Olympische Spelen en EU-uitbreiding) is verder uitgebreid en verbeterd. In 2004 zijn verbeteringen aangebracht in de informatievoorziening voor het vastleggen van persoonsgegevens. Ten slotte is eind 2004 een grootschalige inventarisatie gedaan van de operationele informatiehuishouding met het doel tot een aanscherping te komen van de processen met betrekking tot de informatiehuishouding. Ook de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD heeft in deze richting aanbevelingen gedaan.

11.3 Kwaliteitsmanagement

Het jaar 2004 heeft voor de afdeling kwaliteitsmanagement, mede door de lange doorlooptijd, vooral in het teken gestaan van het medewerkers waarderingsonderzoek (MWO). Dit eerste onderzoek in het bestaan van de dienst vond plaats in september en haalde een respons van bijna 67%. De resultaten van het onderzoek vormen, naast andere externe graadmeters, een belangrijke input voor het ontwikkeltraject van de AIVD voor de komende jaren.

Op organisatieniveau is er een protocol voor het houden van (beleids)evaluaties vastgesteld.

Op het vlak van evaluaties springen een tweetal zaken in het oog:

- een intern onderzoek naar de kwaliteit van de interactie tussen AIVD en de regionale inlichtingendiensten (RID). De resultaten ervan zijn mede richtinggevend geweest in lopende verbeter- en vernieuwingstrajecten;
- Een onderzoek naar de beleidsuitvoering van het in 2002 vastgestelde personele beleidskader. Gewenste verbeter- en vernieuwingsacties zijn vanaf begin 2005 te verwachten.

Op het gebied van verbetering en vernieuwing van de methodiek van werkprocesbeschrijvingen en daarbij behorende instrumentaria heeft in het verslagjaar een oriënterend onderzoek plaats gevonden naar de mogelijkheden. Dit onderzoek heeft uiteindelijk geleid tot de keuze van een pakket dat ook bij een belangrijke ketenpartner als de Politie in gebruik is en dat aansluit bij de eveneens daar gehanteerde systematiek van de Ordeningsmethodiek Processen (OMP).

11.4 Registratie, documentatie en archivering

In 2004 zijn de eerste belangrijke stappen gezet in het verwerven van een nieuw document- en workflowmanagementsysteem, ter vervanging van de huidige applicaties. Daarnaast is er een start gemaakt met het opstellen van een zogenaamd documentair structuurplan, waarmee de relatie tussen de ondersteunde werkprocessen en de daaruit voortvloeiende documentaire informatie nog beter kan worden beheerd. Tenslotte beschikt de AIVD sinds dit jaar over een nieuwe Beheersregeling Documentaire Informatievoorziening, waarin beheersaspecten en verantwoordelijkheden ten aanzien van de documentaire informatievoorziening zijn vastgelegd.

11.5 Financiën

De begroting van de AIVD maakt deel uit van de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken. De opstelling, uitvoering en verantwoording maken dan ook deel uit van het financiële proces binnen het ministerie van BZK. De financiële middelen worden binnen de AIVD voornamelijk ingezet voor betalingen van salarissen en uitgaven voor de bedrijfsvoering. Daarnaast is er sprake van een ‘geheime begroting’ die operationele uitgaven van de dienst bevat. Verantwoording over de geheime begroting vindt plaats aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en de president van de Algemene Rekenkamer, voorzien van een accountantsverklaring.

Het resultaat van de bestedingen is beschreven in de voorgaande hoofdstukken van dit jaarverslag. Gedurende het jaar is op basis van bijgestelde prioriteiten tot reallocatie van begrotingsmiddelen overgegaan. De departementale auditdienst heeft op basis van onderzoek kunnen onderschrijven dat in zijn algemeenheid geldt dat de begrotingsmiddelen op een zo doelmatig en doeltreffend mogelijke wijze zijn aangewend voor de inzet van personeel en materieel. Dit geldt zowel voor de bestaande inzet, als voor intensivering op de aandachtsgebieden waarvoor extra middelen beschikbaar zijn gesteld.

Van extra middelen was in 2004 allereerst sprake op het gebied van terrorismebestrijding. Deze middelen waren onderdeel van een tot 2006 olopende toekenning in 2002 als gevolg van de aanslagen in de Verenigde Staten, en van een nieuwe toekenning in 2004 als gevolg van de aanslagen in Madrid. Met de extra

middelen heeft een capaciteitsuitbreiding plaats gevonden op de aan islamistisch terrorisme te relateren dossiers. Ook moest binnen de BZK-begroting voor de AIVD extra geld worden vrijgemaakt voor de oplopende, noodzakelijke materiële kosten die voor de AIVD met de bestrijding van terrorisme gepaard gaan.

Voorts is de tweede helft van een oplopende reeks van extra middelen voor het stelsel van Bewaken en Beveiligen beschikbaar gekomen. Hiermee kon in 2004 de tot dan toe beoogde inzet voor deze taak binnen de dienst worden behaald.

Tenslotte was in 2004 tijdelijk extra geld beschikbaar in verband met het Nederlandse voorzitterschap van de EU. Met dit geld kon de AIVD extra capaciteit inzetten voor onderzoek ten behoeve van de beveiliging gedurende het voorzitterschap en voor de organisatie van enkele bijeenkomsten en conferenties.

Alle extra middelen voor de dienst zijn dus besteed aan extra personeel en materieel om de organisatie op enkele belangrijke dossiers kwantitatief en kwalitatief beter toe te rusten. Toch heeft de budgettaire situatie van de dienst zich ook in 2004 gekenmerkt door krapte. Met name op het gebied van terrorismebestrijding bood de capaciteitsuitbreiding die met de extra middelen kon worden bereikt, onvoldoende ruimte om de gewenste inzet te bereiken en moest door interne herprioritering aanvullende financiering worden gevonden. Ook op materieel gebied ging aan het beschikbaarstellen van extra begrotingsgeld een uitgebreide interne bezuinigingsronde vooraf. Door een stringent budgetbeleid is het uitgavenniveau binnen de begrotingkaders gebleven. Wel heeft dit een tijdelijke stagnering van de geprognosticeerde personele groei veroorzaakt alsmede een uitstel van geplande investeringen.

De Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD heeft met haar rapport de ontoereikende budgettaire maatvoering zichtbaar gemaakt. Hierop heeft het kabinet eind 2004 besloten om m.i.v. 2005 middelen ter beschikking te stellen waarmee de AIVD voldoende geëquipeerd wordt om op een verantwoorde wijze aan te vangen met de uitvoering van de aanbevelingen van de commissie bestuurlijke evaluatie AIVD, terwijl gelijktijdig inhoud gegeven wordt aan de gewenste intensivering op de terreinen operationele controle en bewaken en beveiligen. Het betreft een toevoeging aan het budget van circa € 15 miljoen in 2005, oplopend tot circa € 46 miljoen in 2009.

Tabel 9 Begroting 2004 (realisatiecijfers)

Personele uitgaven	€	52,2 mln
Materiële uitgaven	€	32,2 mln
Geheime uitgaven	€	3,1 mln

11.5.1 Mededeling bedrijfsvoering

Over 2004 geeft het hoofd van de AIVD de volgende verklaring af: In het begrotingsjaar 2004 is op een gestructureerde wijze aandacht besteed aan de bedrijfsvoering van de AIVD. Op basis van een risicoanalyse is een systematische afweging gemaakt inzake de in te zetten instrumenten van sturing en beheersing.

Toelichting:

Aan de planning en verantwoording van de activiteiten van de AIVD worden eisen gesteld die zijn vastgelegd in wetten, regelingen en circulaire. Vanuit het oogpunt van de bedrijfsvoering zijn de comptabiliteitswet (en de daarop gebaseerde regeling Prestatiegegevens en Evaluatieonderzoek Rijksoverheid, RPE) en de regeringsnota 'van beleidsbegroting tot beleidverantwoording' de belangrijkste. Op grond hiervan is gedurende 2004 verder invulling gegeven aan het management controlsysteem.

Hierbij is de interne beleids-, beheers- en begrotingscyclus aangepast aan de departementale cyclus door de introductie van werkafspraken. Deze werkafspraken geven zowel in de planningsfase als in de uitvoeringsfase invulling aan 'sturen op hoofdlijnen' en 'resultaatgericht management'.

De werkafspraken vervangen de departementale jaarplannen en management-rapportages. Binnen de AIVD zijn jaarplannen op directieniveau echter ook in 2004 een belangrijk instrument geweest voor het uitwerken van de consequenties van prioriteiten, waartoe in een daaraan voorafgaand traject op hoofdlijnen is besloten. Voor 2005 zijn de directiejaarplannen inmiddels gereed. Gedurende het jaar is periodiek beleidsinhoudelijk verantwoording aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties afgelegd door middel van driemaandelijke voortgangsrapportages over politiek bestuurlijk relevante resultaten en bijstellingen in het jaarplan. Beheersmatige rapportage vond plaats aan de hand van de werkafspraken. Naast rapportages over de werkafspraken werd in 2004 door directies ook in periodieke interne management-rapportages inzicht verschaft in de mate waarin beoogde resultaten werden bereikt en de middelen die daarvoor werden ingezet.

In 2004 is gestructureerd evaluatieonderzoek uitgevoerd als bedoeld in de RPE. Dit betrof zowel onderzoeken uit 2003 die naar 2004 waren doorgeschoven, als onderzoeken die voor 2004 in een nieuwe planning waren opgenomen. Enkele onderzoeken konden in 2004 niet worden afgerond. Ook zijn resultaten van enkele onderzoeken ondergebracht in projecten die in 2005 zullen worden afgerond. Voor

2005 is inmiddels een nieuwe planning vastgesteld. De nog af te ronden onderzoeken uit 2004 worden daaraan zo mogelijk toegevoegd.

Voorts is in 2004 aandacht besteed aan risico-analyses op de bedrijfsvoering. Omdat het nieuwe onderhoudsplan voor de administratieve organisatie niet is afgerond, hebben de risico-analyses niet plaats gevonden binnen dat kader, maar is met name binnen de ondersteunende processen op basis van bestaande procesontwerpen naar de meest pregnante risico's gekeken.

11.5.2 Departementale auditdienst

Voor de uitvoering van het auditprogramma bij de AIVD dienen separate afspraken gemaakt te worden omtrent reikwijdte en diepgang van de onderzoeken en betrokkenheid van audit-medewerkers. Het onderzoek heeft zich in 2004 beperkt tot accountantscontroles. Met het oog op de bevindingen zijn verbeterplannen opgesteld voor (onderdelen van) het administratieve beheer binnen de AIVD. Hierop zijn door de Departementale Accountantsdienst van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (DAD) gedurende het jaar voortgangcontroles uitgevoerd. Over de bevindingen, de verbeterplannen en de voortgang daarvan is gedurende 2004 tussen het plaatsvervangend hoofd AIVD en de directeur van de DAD overleg gevoerd.

Kamerstukken

23 432 De situatie in het Midden Oosten

nr. 166 Brief van de minister van Defensie over het militair optreden tegen Irak.

23 490 Ontwerpbesluiten Unie-Verdrag

nr. 321 Verslag van een Algemeen Overleg van 17 maart 2004 over de voorbereiding van de informele JBZ-Raad van 19 maart 2004.

27 925 Bestrijding internationaal terrorisme

nr. 110 Lijst van vraag en antwoord over de brief inzake de nationale Sigint (signal intelligence) organisatie (27 925, nr. 102).

nr. 111 Verslag van een schriftelijk overleg over de mogelijke Saoedische financiering van imams.

nr. 112 Motie van het lid Wilders c.s. over Saoedische financiering van islamitische instellingen in Nederland.

nr. 113 Motie van het lid Karimi c.s. over Saoedische financiering van moskeeën, imams en islamitische centra in Nederland.

nr. 114 Motie van het lid Eerdmans over de komst van imams uit landen met een fundamentalistisch-islamitische cultuur.

-
- nr. 115 Brief van de minister van Justitie over de mogelijkheden over te gaan tot verbodenverklaring en ontbinding van kerkgenootschappen en moskeeën.
- nr. 116 Brief van de minister van Buitenlandse Zaken over zijn gesprek met de Saoedische ambassadeur.
- nr. 118 Lijst van vragen en antwoorden over de brief van de minister van Vreemdelingenzaken en Integratie inzake het advies 'Vreemdelingenbeleid en terrorismebestrijding' (27 925, nr. 103).
- nr. 120 Brief van de minister van BZK waarmee de notitie 'Achtergronden van jihadrekruten in Nederland' wordt aangeboden.
- nr. 121 Verslag van een Algemeen Overleg van 11 maart 2004 over het advies 'Vreemdelingenbeleid en terrorismebestrijding'.
- nr. 122 Verslag van een Algemeen Overleg van 11 maart 2004 over terrorisme.
- nr. 123 Brief van de ministers van Justitie en van BZK over de aanslagen in Madrid, over de stand van zaken van de getroffen maatregelen en over de noodzaak van aanvullende maatregelen.
- nr. 124 Motie van het lid Verhagen c.s. over de instelling van een nationale veiligheidsraad.
- nr. 125 Motie van het lid Herben c.s. over het niet wijken voor internationaal terrorisme en het nemen van alle noodzakelijke maatregelen.
- nr. 126 Motie van het lid Van Aartsen c.s. over de bijzondere bevoegdheden en additionele maatregelen per waakzaamheidsniveau, aanpassing van crisiswetgeving en versterking van de coördinatie.
- nr. 128 Brief van de minister van BZK waarmee het rapport 'Saoedische invloeden in Nederland. Verbanden tussen salafitische missie, radicaliseringsprocessen en islamistisch terrorisme' wordt aangeboden.
- nr. 129 Brief van de minister van BZK waarmee het openbare gedeelte van het toezichtsrapport van de CTIVD betreffende AIVD-onderzoek inzake

radicaliseringsprocessen binnen de islamitische gemeenschap en zijn reactie op het toezichtsrapport worden aangeboden.

- nr. 131   Verslag van een hoorzitting van 24 mei 2004 over de strijd tegen het internationaal terrorisme.
- nr. 137   Brief van de ministers van BZK en van Justitie over de maatregelen die zijn genomen ten behoeve van beveiliging en bewaking in verband met een dreiging in relatie tot voorbereidingen van terroristische acties.
- nr. 138   Brief van de minister van BZK over de vermeende brief van Al Qa'ida aan de VN.
- nr. 147   Verslag van een Algemeen Overleg van 15 september 2004 over de moskee El Tawheed, Saoedische financiering van moskeeën en de stichting Al-Haramain.
- nr. 149   Verslag van een Algemeen Overleg van 23 september 2004 over dreiging en terrorisme.
- nr. 150   Brief van de minister van BZK over onder meer de vermeende Al Qa'ida-brief.
- nr. 151   Motie van de leden Van Heemst en Dijsselbloem over het opstellen van een zwarte lijst van radicale islamisten aan wie toegang tot de EU zal worden ontzegd.
- nr. 152   Motie van het lid Van Heemst over het controleerbaar maken van non-profitorganisaties om te voorkomen dat die worden gebruikt voor het doorsluizen van geld naar terroristische activiteiten.
- nr. 153   Motie van het lid Van Heemst over het instellen van een unit bij de nationale recherche die discriminatie en racisme blootlegt.
- nr. 154   Brief van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie over het weren uit de Schengenstaten van personen op grond van de nationale veiligheid.
- nr. 157   Verslag van een algemeen overleg van 8 december 2004 over dreiging en terrorisme.

28 374 Aanslag op de heer W.S.P. Fortuijn

- nr. 25 Brief van de CTIVD waarmee het rapport dat door de CTIVD is opgesteld ter uitvoering van de motie Cornielje en Eerdmans wordt aangeboden.
- nr. 26 Brief van de minister van BZK over het rapport van de CTIVD ter uitvoering van de motie Cornielje/Eerdmans.
- nr. 27 Lijst van vragen en antwoorden over het rapport van de CTIVD.

28 463 Wijziging en aanvulling van het Wetboek van Strafrecht en enige andere wetten in verband met terroristische misdrijven (Wet terroristische misdrijven)

- nr. C Memorie van antwoord van de minister van Justitie over de aanpak van terrorisme en de rol van het strafrecht daarin.

28 845 Uitwisseling van opsporings- en terrorisme-informatie

- nr. 5 Verslag van een Algemeen Overleg van 5 februari 2004 over rapporten van de Algemene Rekenkamer inzake de uitwisseling van opsporings- en terrorisme-informatie.
- nr. 6 Brief van de minister BZK over de rol en de taken van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid en de maatregelen ter verbetering van de informatie-uitwisseling.

28 974 Nieuw stelsel bewaken en beveiligen

- nr. 3 Brief van de minister van BZK inzake de implementatie van het stelsel bewaken en beveiligen met de antwoorden (28 374, nr. 27) op vragen van de vaste

commissie voor BZK over het rapport van de CTIVD van 19 januari 2004 (28 374, nr. 26).

29 200 V Vaststelling van de begrotingsstaat van het ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2004

- nr. 72 Brief van de minister van Buitenlandse Zaken over de betrokkenheid van Urenco Nederland BV bij de ontwikkeling van nucleaire wapens in een aantal landen, waaronder Pakistan.
- nr. 87 Brief van de minister van Buitenlandse Zaken over de bij de regering aanwezige kennis over de toenmalige betrokkenheid van Urenco Nederland BV bij de ontwikkeling van nucleaire wapens in aantal landen, waaronder Pakistan.

29 200 VI Vaststelling van de begrotingsstaat van het ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2004

- nr. 137 Motie van het lid Wilders c.s. over de mogelijke vervolging van moskeeën vanwege verkondiging van onaanvaardbare stellingen.
- nr. 138 Motie van de leden Sterk en Wilders over voorstellen voor het strafbaar stellen van opruiing tot activiteiten tegen de democratische rechtsorde.
- nr. 139 Motie van het lid Sterk c.s. over een aan in Nederland werkzame imams te stellen voorwaarde om een Nederlandse imamopleiding te volgen.
- nr. 140 Motie van de leden Nawijn en Wilders over een nieuw op te stellen overzicht van stromingen binnen de islam vertegenwoordigd in Nederland.
- nr. 141 Motie van het lid Nawijn over het ontnemen van de Nederlandse nationaliteit na een veroordeling voor het zaaien van haat dan wel het aanzetten tot geweld tegen de democratische rechtsorde of tegen groepen minderheden.

-
- nr. 142 Motie van de leden Azough en Dijsselbloem over opstarten landelijk project waarmee werkzaamheden stichting Yousouf landelijk bereik krijgen.
- nr. 143 Gewijzigde motie van het lid Sterk c.s. ter vervanging van die gedrukt onder nr. 139.
- nr. 155 Nader gewijzigde motie van het lid Sterk c.s. ter vervanging van die gedrukt onder nr. 143.
- nr. 156 Brief van de minister Vreemdelingenzaken en Integratie over een Nederlandse imamopleiding.
- nr. 175 Brief van de ministers van Justitie en van BZK waarmee de KLPD-analyse 'Criminaliteitsbeeldanalyse Radicaal Dierenrechtenactivisme 1999-2003' en de AIVD-nota 'Dierenrechtenactivisme in Nederland: grenzen tussen vreedzaam en vlammend protest' worden aangeboden.

29 200 VII Vaststelling van de begrotingsstaat van het Ministerie van BZK (VII) voor het jaar 2004

- nr. 46 Brief van de minister van BZK over de instelling van de onafhankelijke commissie bestuurlijke evaluatie AIVD.
- nr. 53 Brief van de ministers van BZK en voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties over de vrijheid van meningsuiting.
- nr. 55 Verslag van een Algemeen Overleg van 15 april 2004 over onder meer de brief van de minister van BZK van 5 december 2003 met de kwetsbaarheidsanalyse tapkamers.
- nr. 58 Verslag van een Algemeen Overleg van 22 juni 2004 over de brief van 20 april 2004 inzake de meningsuiting en het stelsel van bewaken en beveiligen (29 200 VII, nr. 53).
- nr. 61 Brief van de minister van BZK over de verschillende voorstellen tot wijziging van de Wiv 2002 en WVO.

29 432   **Interpellatie inzake onderzoek naar het werk van Nederlandse inlichtingendiensten in verband met het besluit van de regering om steun te geven aan de Amerikaans-Britse oorlog tegen Irak**

nr. 1   Motie van het lid Karimi c.s. om een onafhankelijke commissie in te stellen met de opdracht tot onderzoek naar de kwaliteit en de betrouwbaarheid van de inlichtingen en de beoordeling van de inlichtingen in het politieke besluitvormingsproces i.v.m. de oorlog in Irak.

29 553   **Wijziging van de begrotingsstaat van het ministerie van Algemene Zaken, vaststelling en wijziging van de begrotingsstaat van het kabinet der Koningin en vaststelling van de begrotingsstaat van de Commissie van Toezicht betreffende de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (III) voor het jaar 2004 (wijziging samenhangende met de Voorjaarsnota)**

nr. 1   Voorstel van wet.

nr. 2   Memorie van toelichting.

29 622   **Verslag van de Commissie voor de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten over haar werkzaamheden in de laatste vijf maanden van 2003.**

nr. 1 herdruk   Verslag.

29 754   **Terrorismebestrijding**

nr. 1   Brief van de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de nieuwe stappen en maatregelen in het kader van het anti-terrorismebeleid alsmede het dreigingsbeeld.

nr. 2 Brief van de minister van BZK over het 'lekken' van AIVD-informatie.

nr. 4 Brief van de minister van BZK waarmee de AIVD-nota 'Van dawa tot jihad; de diverse dreigingen van de radicale islam tegen de democratische rechtsorde' wordt aangeboden.

29 800 VI Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Justitie (VI) voor het jaar 2005

nr. 89 Motie van het lid Azough c.s. over een verkenning van de nationale en internationale voedingsbodems voor radicalisering onder Nederlandse moslims.

29 800 VII Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van BZK (VII) voor het jaar 2005

nr. 1 Voorstel van wet.

nr. 2 Memorie van toelichting.

nr. 3 Lijst van vraag en antwoord over het jaarverslag 2003-2004 van de CTIVD.

nr. 4 Lijst van vragen en antwoorden over het jaarverslag 2003 van de AIVD.

nr. 5 Amendement van het lid Wilders met als doel een half miljard euro structureel extra te besteden aan extra politie en het bestrijden van terrorisme.

nr. 8 Verslag houdende een lijst van vragen en antwoorden

nr. 10 Verslag van een Algemeen Overleg van 14 oktober 2004 over onder meer het AIVD jaarverslag 2003, het jaarverslag 2003-2004 van de CTIVD en het jaarverslag van de CIVD.

29 800 X Vaststelling van de begrotingsstaten van het ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2005

nr. 55 Verslag van een Algemeen Overleg van 13 december 2004 over het jaarverslag van de MIVD over 2003.

29 843 Uitvoerbaarheid Wet veiligheidsonderzoeken

nr. 1 Brief van de minister van BZK waarmee de rapportage 'Toets van de uitvoerbaarheid van de Wet veiligheidsonderzoeken' wordt aangeboden.

29 854 De moord op de heer Van Gogh

nr. 1 Brief van de ministers van Justitie en van BZK over de moord op de heer Van Gogh.

nr. 2 Brief van de ministers van Justitie en van BZK inzake de op het lichaam van de heer Van Gogh gevonden brief en de tekst die in bezit was van de verdachte.

nr. 3 Brief van de ministers van Justitie en van BZK over de achtergronden van de aanslag.

nr. 4 Lijst van vragen en antwoorden over de brief van 2 november 2004 inzake de moord op Th. Van Gogh.

nr. 5 Motie van de leden Wilders en Van As om potentiële terroristen onmiddellijk op te pakken en Nederland uit te zetten.

nr. 6 Motie van het lid Wilders inzake opzegging van het vertrouwen in de minister van BZK vanwege zijn politieke verantwoordelijkheid voor de AIVD.

-
- nr. 7 Motie van het lid Van As c.s. inzake het weren van buitenlandse tv- en radiozenders in Nederland die haat zaaien en geweldsoproepen doen.
- nr. 8 Motie van het lid Van As inzake het totstandbrengen van een ministerie van Nationale Veiligheid.
- nr. 9 Motie van het lid Halsema c.s. om ook scherp geprofileerde opinieleiders die bedreigd worden onder te brengen in het rijksdomein van bewaken en beveiligen.
- nr. 10 Motie van het lid Bos c.s. om het opzetten van Nederlandse imamopleidingen actief te ondersteunen en geen verblijfsvergunningen meer te verstrekken voor buitenlandse imams.

29 876 Evaluatie AIVD

- nr. 1 Brief van de minister van BZK waarmee het evaluatierapport 'De AIVD in verandering' van de Commissie Bestuurlijke Evaluatie AIVD wordt aangeboden.

29 924 Toezichtsverslagen AIVD en MIVD

- nr. 1 Brief van de minister van Defensie waarmee het openbare gedeelte van het toezichtsrapport van de CTIVD betreffende een contra-terrorisme operatie van de MIVD en het ongerubriceerde gedeelte van zijn reactie op het toezichtsrapport worden aangeboden.

Handelingen

Handelingen II 2003/04, nr. 48, blz. 3262-3277

Debat over de financiering van imams door de ambassade van Saoedi-Arabië.

Handelingen II 2003/04, nr. 54, blz. 3581-3596

Interpellatie over informatie van nationale veiligheidsdiensten betreffende Irak.

Handelingen II 2003/04, nr. 54, blz. 3632-3632

Interpellatievragen van het lid Karimi inzake onderzoek naar het werk van Nederlandse inlichtingendiensten in verband met het besluit van de regering om steun te geven aan de Amerikaans-Britse oorlog tegen Irak.

Handelingen II 2003/04, nr. 66, blz. 4302-4360

Debat over de aanslagen in Madrid en terrorismebestrijding.

Handelingen II 2003/04, nr. 68, blz. 4441-4444

Antwoorden op de mondelinge vragen van het lid Koenders over de bevindingen van VN-wapeninspecteurs en de nauwe verbindingen met de Nederlandse AIVD en de diverse Nederlandse ministeries.

Handelingen II 2003/04, nr. 72, blz. 4714-4742

Debat over de Al Tawheed-moskee te Amsterdam .

Handelingen II 2003/04, nr. 86, blz. 5506-5509

Mondelinge vragen beantwoord van het lid Herben over bedreigingen aan het adres van minister Verdonk, met verwijzing naar radioberichten.

Handelingen II 2003/04, nr. 88, blz. 5621-5642

Debat naar aanleiding van bedreigingen aan het adres van de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie.

Handelingen II 2003/04, nr. 90, blz. 5804-5820

Behandeling van de brief over de voorbereiding van het kabinetsbesluit inzake Irak (23 432, nr. 166).

Handelingen II 2004/05, nr. 22, blz. 1278-1332

Debat over de moord op de heer Th. van Gogh.

Handelingen II 2004/05, nr. 24, blz. 1452-1475

Behandeling van het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2005 (29 800 VII).

Handelingen II 2004/05, nr. 25, blz. 1577-1597

Voortzetting van de behandeling van het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (VII) voor het jaar 2005 (29 800 VII).

Handelingen II 2004/05, nr. 33, blz. 2216-2219

Debat naar aanleiding van een algemeen overleg op 8 december 2004 over terrorisme.

Aanhangsel van de Handelingen

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 630

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over het ontwerp van de ultracentrifuges in Iran.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 678

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Wilders, Eurlings en Eerdmans over de financiering van de es-Salaam-moskee in Rotterdam.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 680

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over mogelijke Saoedische financiering van islamitisch radicalisme in het Westen.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 698

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over de Turks-islamitische terreurgroep IBDA-C.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 699

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over inlichtingendiensten inzake de strijd tegen Al-Qaida.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 702

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van der Ham over mogelijk criminele dierenactivisten uit Engeland.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 779

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van Fessem over het mogelijk doorlaten van cokekoffers bij de bagagebehandeling op Schiphol.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 784

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Wilders en Örgü over de mogelijke arrestatie van een Iraakse moslimextremist op Schiphol.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 838

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Dittrich en Lambrechts over het mogelijk vergaren van inlichtingen bij asielzoekers ten behoeve van de AIVD.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 843

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Karimi over mogelijke spionagepraktijken van VN-medewerkers voor Israël.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 892

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Wilders en Eurlings over VN-evaluaties inzake de ontwikkeling van Al-Qaida.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 908

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Karimi over hoeveelheden chemische of biologische wapens in Irak.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 909

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over mogelijke verontrusting van IAEA inzake de proliferatie van kernwapens.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 927

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Karimi over mogelijk onderzoek naar veiligheidsdiensten in de VS.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 962

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over de mogelijk grote terreurdreiging in de EU.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 967

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over een mogelijk op de vlucht geslagen moslimextremist.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 968

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over mogelijke terroristen met chemische wapens in Europa.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 969

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over de mogelijke financiering van de Al-Tawheed moskee in Amsterdam.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1007

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Karimi over mogelijke verdenking door de Pakistaanse regering van het leveren van nucleaire technologie aan Iran, Libië en Noord-Korea.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr.1008

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Karimi over het (nucleaire) smokkelnetwerk van Khan en Nederlandse connecties.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1013

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Karimi over de Nederlandse en Israëlische inlichtingendiensten.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1077

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over misbruik van stichtingen en het tekortschietende toezicht op de non-profit sector.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1098

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Eerdmans, Wilders en Van Fessem over mogelijke radicaal-islamitische bijeenkomst.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1149

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Kalsbeek over wettelijke bevoegdheden van de AIVD inzake onderzoek naar politici.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1151

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Eerdmans over het bezoek van de Baskische jongerenreurorganisatie SEGI aan de Universiteit van Leiden.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1211

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Karimi over exportvergunning aan Henk S.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1214

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over een mogelijke 'Hollandse link' met de aanslagen in Madrid.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1228

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over een in Noord-Limburg aangehouden (mogelijke) terrorist.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1375

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Eerdmans over het recht van vrije meningsuiting en het mogelijke besluit van columnist en opinieleider Paul Cliteur.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1551

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Wilders en Balemans over vermeende terroristische activiteiten van de voorzitter van de Stichting Islamitische Basisscholen Amsterdam.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1601

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over een verbod op terroristen van de Turkse organisatie DHKP/C.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1644

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Van Fessem en Haersma Buma over mogelijke schadevergoeding aan Mullah Krekar.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1650

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Lazrak over valse reisdocumenten.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1681

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Wilders en Visser over aanvragen voor verblijfsvergunning in gemeente Roermond.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1706

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Koenders over de vondst van raketmotoronderdelen uit Irak in een Rotterdams schrootverwerkingsbedrijf.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1708

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Van Bommel en De Wit over mogelijke internetsite met oproep tot gewelddadig optreden i.h.k.v. de jihad.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1710

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Sterk over mogelijke gemeentelijke subsidies voor Grijze Wolven.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1794

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Wilders en Nawijn over terrorisme en de Nederlandse tak van de Al-Haramein stichting en de Al Tawheed moskee.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1795

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van Fessem over een mogelijke terreurcel van Al-Qaeda die actief was in Nederland.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1796

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Wilders en Hirsi Ali over Nederland als mogelijk doelwit voor terroristische aanslagen van Al-Qaeda.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1827

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Eerdmans over het collecteren via internet door de stichting Al-Aqsa.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1838

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Sterk over de demonstratie van de AEL.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1896

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Herben over mogelijke, gedetailleerde luchtfoto's op internet van Nederlandse militaire objecten.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1925

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Oplaat en Griffith over een aanslag door dierenrechtenterroristen.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1926

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over het laatste jaarrapport van het IISS en uitspraken door Interpol.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1988

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van Bommel over een dreigbrief van terreurorganisatie Al Qa'ida.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 1989

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van der Ham over een dreigbrief van Al Qa'ida aan de VN.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2002

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Wilders en Nawijn over terrorisme en de Nederlandse tak van de Al-Haramain en de Al Tawheed moskee.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2003

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Sterk over de 'liefdadigheidsorganisatie' Al-Haramain.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2004

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Sterk over de Al Haramain-stichting.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2100

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Wilders en Weekers over de mogelijke aanhouding van een tweede Al-Qaeda terrorist uit Weert.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2104

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van Bommel over het rapport van de Amerikaanse senaatscommissie over het onderzoek naar kwaliteit werk van de CIA inzake massavernietigingswapens in Irak.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2120

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Koenders over de informatievergaring en de beoordeling daarvan in de aanloop van de oorlog in Irak.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2123

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Koenders over de publicatie van het Britse 'Butler report'.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2185

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Mosterd en Atsma over dierenactivisme.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2293

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over de aanhouding van een 17-jarige moslimextremist uit Rotterdam.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2313

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Dijsselbloem en Kalsbeek over de komst naar Nederland van de fundamentalistische Moslimleider Qazi Hussein Ahmed.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2314

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Wilders en Luchtenveld over recente ontwikkelingen bij de AEL.

Aanhangsel Handelingen II 2003/04, nr. 2315

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van der Staaij over de komst naar Nederland van de fundamentalistische moslimleider Qazi Hussein Ahmed.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 9

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over het dreigement aan Nederland op internet van de islamitische terreurgroep al-Tawhid wa al-Jihad.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 35

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Eerdmans over het in juli van dit jaar door hen afgekondigde terreuralarm.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 78

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Eerdmans over het bijwonen van seminars in Nederland door de zelfmoordpiloten van 11 september 2001 en de organisator van die aanslagen.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 109

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over de aanhouding van twee leden van een mogelijke terreurcel bij Nijmegen.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 186

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Karimi over de mogelijke inzet van chemische wapens in Soedan.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 214

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Herben en Eerdmans over het aanzetten tot strafbare feiten door de extreemlinkse organisatie XminY op de site van die organisatie, www.xminy.nl.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 350

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Vos en Azough over het inzetten van burgemeesters bij het signaleren van radicalisering onder plaatselijke islamitische gemeenschappen t.b.v. de AIVD.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 405

Antwoorden op schriftelijke vragen van het Wilders over mogelijke informatie inzake terrorisme en Noord-Europa.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 430

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Van Heemst en Van Heteren over de communicatie met hulpdiensten inzake terreurdreiging in Nederland.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 451

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Halsema en Vos over het 'doorsluizen' van de brief met doodsbedreigingen van Mohammed B.

Aanhangsel Handelingen II nr. 455

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van der Laan over een publiek draagvlak voor terrorismebestrijding.

Aanhangsel Handelingen II nr. 456

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid De Wit over de inval bij een Marokkaans gezin in Utrecht.

Aanhangsel Handelingen II nr. 472

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Halsema, Vos en Griffith over het ‘doorsluizen’ van de brief met doodsbedreigingen van Mohammed B.

Aanhangsel Handelingen II nr. 481

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Dijsselbloem en Dijksema over brandstichting in een moskee in Enschede.

Aanhangsel Handelingen II nr. 553

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Gerkens over mogelijk ontoereikende beveiliging tegen en bestrijding van computercriminaliteit.

Aanhangsel Handelingen II nr. 554

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Algra en Van Haersma Buma over computercriminaliteit.

Aanhangsel Handelingen II nr. 555

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van der Staaij over de websites van de FARC.

Aanhangsel Handelingen II nr. 562

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Eerdmans over twee mogelijk religieus geïnspireerde moorden die in Nederland zouden hebben plaatsgevonden.

Aanhangsel Handelingen II nr. 563

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Van Heemst en Wolfsen over de uitspraken van H.F. van den Haak inzake de informatie-uitwisseling in de zaak Van Gogh.

Aanhangsel Handelingen II nr. 666

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Wilders over beveiliging.

Kamervragen gesteld in 2004, beantwoord in 2005

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 715

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Bos over adviezen van de veiligheidsdiensten aan kandidaten voor politieke functies.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 724

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Griffith over de rol van reclassering bij de terrorismebestrijding.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 749

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van der Laan over intelligence verkregen door marteling.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 771

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van Velzen over de mogelijke verkoop van gifgassen aan Irak door de heer Van A.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 772

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van Velzen over mogelijk verblijf op een schuiladres van de heer Van A.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 788

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Griffith over Abdul-Jabbar van de Ven.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 877

Antwoorden op schriftelijke vragen van de leden Eerdmans en Nawijn over de groeiende dreiging tegen de veiligheid van de Kamerleden Wilders en Hirsi Ali.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 922

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Van Velzen over de zaak Khan.

Aanhangsel Handelingen II 2004/05, nr. 997

Antwoorden op schriftelijke vragen van het lid Karimi over onlusten in Kosovo.

Colofon

Uitgave, productie en redactie

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst
Afdeling Interne en Externe Betrekkingen
Postbus 20010
2500 EA Den Haag

E-mail ieb@euronet.nl
Internet www.aivd.nl

Basisvormgeving

Buro van Bergenhenegouwen, Den Haag

Vormgeving omslag

Zijlstra Drukwerk B.V., Rijswijk

Druk

Zijlstra Drukwerk B.V., Rijswijk

April 2005

Algemene Inlichtingen-
en Veiligheidsdienst